

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Доброва Н.В., Колесник О.О.

ПРАКТИКУМ

Навчальний посібник
із дисципліни «Основи бізнесу»

ОДЕСА
ОНЕУ
2024

УДК 334.722:005.511(075.4)

Д56

*Рекомендовано вченою радою
Одеського національного економічного університету
(протокол № 3 від 8 листопада 2024 р.)*

Рецензенти:

Наталя МАСЛІЙ – доктор економічних наук, професор кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені Мечникова І.І.

Микола САХАЦЬКИЙ – доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту Одеської державної академії будівництва та архітектури.

Наталя ЗАХАРЧЕНКО – доктор економічних наук, професор кафедри економіки, права та управління бізнесом Одеського національного економічного університету.

Автори:

Наталя ДОБРОВА – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, права та управління бізнесом.

Ольга КОЛЕСНИК – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, права та управління бізнесом.

Доброва Н.В., Колесник О.О.

Практикум: Навчальний посібник із дисципліни «Основи бізнесу».

Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Одеса: ОНЕУ, 2024. 158 с.

Практикум (навчальний посібник) підготовлено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Основи бізнесу», яка входить як і до циклу професійної підготовки так і до циклу вибірових компонент освітньо-професійних програм підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти, що навчаються за різними спеціальностями.

Навчальний посібник містить тестові завдання, ситуаційні завдання, питання для обговорення та теми презентацій для практичних занять із дисципліни «Основи бізнесу», які дають змогу виробляти вміння та набуття навичок практичного застосування технології організації бізнесу.

Видання рекомендовано як для здобувачів першого (бакалаврського), другого (магістерського) рівнів освіти, аспірантів, так і для фахівців з підприємництва.

УДК 334.722:005.511(075.4)

© Доброва Н. В., Колесник О.О., 2024

© Одеський національний економічний університет, 2024

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
Тема 1. Економічна природа бізнесу та підприємництва	
Визначення термінів.....	6
Питання до обговорення.....	7
Тестові завдання.....	8
Ситуаційні завдання.....	12
Теми презентацій для практичних занять.....	20
Тема 2. Підприємницьке середовище та його складові елементи	
Визначення термінів.....	22
Питання до обговорення.....	23
Тестові завдання.....	24
Ситуаційні завдання.....	26
Теми презентацій для практичних занять.....	30
Тема 3. Державне регулювання підприємницької діяльності	
Визначення термінів.....	31
Питання до обговорення.....	32
Тестові завдання.....	33
Ситуаційні завдання.....	37
Теми презентацій для практичних занять.....	41
Тема 4. Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності	
Визначення термінів.....	43
Питання до обговорення.....	44
Тестові завдання.....	45
Ситуаційні завдання.....	47
Теми презентацій для практичних занять.....	50
Тема 5. Соціальне підприємництво	
Визначення термінів.....	51
Питання до обговорення.....	52
Тестові завдання.....	52
Ситуаційні завдання.....	55
Теми презентацій для практичних занять.....	59
Тема 6. Особисті якості успішного підприємця	
Визначення термінів.....	60
Питання до обговорення.....	61
Тестові завдання.....	61
Ситуаційні завдання.....	64
Теми презентацій для практичних занять.....	71

Тема 7. Логіка процесу створення власної справи	
Визначення термінів.....	72
Питання до обговорення.....	73
Тестові завдання.....	74
Ситуаційні завдання.....	76
Теми презентацій для практичних занять.....	79
Тема 8. Формування ідей бізнесу та їх обґрунтування	
Визначення термінів.....	80
Питання до обговорення.....	80
Тестові завдання.....	81
Ситуаційні завдання.....	84
Теми презентацій для практичних занять.....	89
Тема 9. Вибір способу входження в бізнес	
Визначення термінів.....	90
Питання до обговорення.....	92
Тестові завдання.....	93
Ситуаційні завдання.....	99
Теми презентацій для практичних занять.....	104
Тема 10. Обґрунтування вибору організаційно-правової форми підприємницької діяльності	
Визначення термінів.....	106
Питання до обговорення.....	108
Тестові завдання.....	110
Ситуаційні завдання.....	115
Теми презентацій для практичних занять.....	123
Тема 11. Обґрунтування вибору системи оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності	
Визначення термінів.....	125
Питання до обговорення.....	127
Тестові завдання.....	128
Ситуаційні завдання.....	135
Теми презентацій для практичних занять.....	140
Тема 12. Порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності	
Визначення термінів.....	142
Питання до обговорення.....	143
Тестові завдання.....	144
Ситуаційні завдання.....	148
Теми презентацій для практичних занять.....	151
Рекомендована література.....	152
Додатки.....	155

ПЕРЕДМОВА

Проблеми формування розвиненої ринкової економіки в умовах війни і особливо у після військовий час займають важливе місце в соціально-політичному житті України. Як свідчить міжнародний досвід, важливою складовою посилення конкурентоспроможності національної економіки є розвиток бізнесу. В Україні підприємницька діяльність як самостійне соціально-економічне явище існує і розвивається в складних умовах війни.

Для того щоб успішно займатися бізнесом, уникнути невдач і провалів необхідно глибоко розуміти сутність підприємницької діяльності. Розвиток підприємництва потребує наявності відповідної різнобічної спеціальної літератури. Тому важливе місце в підготовці підприємницьких кадрів, фахівців з підприємництва і торгівлі посідає дисципліна «Основи бізнесу», яка викладається на кафедрі економіки, права і управління бізнесом Одеського національного економічного університету.

Практикум (навчальний посібник) підготовлено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Основи бізнесу», яка входить як і до циклу професійної підготовки так і до циклу вибіркового компонент освітньо-професійних програм підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти, що навчаються за різними спеціальностями в Одеському національному економічному університеті.

Навчальний посібник містить дванадцять тем. Кожна тема в навчальному посібнику структурно подана в такому вигляді: основні терміни, що будуть розглядатися, питання до обговорення, тестові та ситуаційні завдання за темою, теми презентацій для практичних занять. Тестові завдання складені, щоб охопити найважливіші теоретичні аспекти. Ситуаційні завдання розкривають прикладні аспекти, які дають змогу закріпити, розширити та поглибити здобутті теоретичні знання, а також сформулювати вміння їх застосовувати на практиці. Подані завдання розвивають й закріплюють навички комплексного мислення, вони мають наскрізний характер і пов'язані між собою, щоб виконання кожного з них ґрунтується на попередньо набутих знаннях та навичках.

Практикум (навчальний посібник) призначений для надання допомоги здобувачам вищої освіти в підготовці до практичних занять із навчальної дисципліни «Основи бізнесу». Метою Практикуму (навчального посібника) із дисципліни «Основи бізнесу» є такі.

1. Закріплення теоретичних знань. Тестові завдання та ситуаційні завдання дозволяють здобувачам вищої освіти закріпити теоретичні знання, отримані під час лекцій та самостійного вивчення матеріалу. Це сприяє кращому розумінню сутності дисципліни.

2. Розвиток практичних навичок. Здобувачі вищої освіти навчаються застосовувати теоретичні знання на практиці, вирішуючи реальні або близькі до реальності бізнес-задачі. Це включає аналіз ситуацій, планування, управління ресурсами, прийняття управлінських рішень тощо.

3. Розвиток критичного мислення та аналітичних здібностей. Практичні завдання стимулюють аналіз, порівняння, визначення проблем та шукання ефективних способів їх розв'язання, що розвиває критичне мислення та аналітичні навички здобувачів.

4. Підготовка до професійної діяльності. Ситуаційні завдання допомагають здобувачам вищої освіти зрозуміти специфіку роботи в бізнес-середовищі, формують професійні компетенції та навички, необхідні для успішної кар'єри.

5. Формування командних навичок. Вирішення ситуаційних завдань передбачають групову роботу, що дозволяє здобувачам розвивати навички ефективної командної роботи, взаємодії та комунікації.

6. Знайомство з сучасними інструментами та технологіями. Виконання завдань може включати використання програмного забезпечення, інструментів для бізнес-аналізу, маркетингових досліджень тощо, що допомагає здобувачам ознайомитися з сучасними технологіями та інструментами, які використовуються в бізнесі.

Виконання цих завдань дозволить здобувачам вищої освіти глибше зрозуміти основи бізнесу, отримати практичний досвід та підготуватися до майбутньої професійної діяльності.

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА БІЗНЕСУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Бізнес – це будь-який вид безпосередньої діяльності для отримання прибутку. Він передбачає залучення власних коштів або опосередковану участь у такій діяльності через вкладення в справу власного капіталу.

Підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Бізнесмен – це головна фігура ринку. Активізація бізнесу матеріалізується в поліпшенні стану суспільного виробництва, формує новий тип економічної поведінки суб'єктів господарювання і відповідного йому механізму

Підприємницький бізнес – це особливий вид економічної активності, тобто доцільної діяльності, яка заснована на самостійній ініціативі, відповідальності та ініціативної підприємницької ідеї, і ця діяльність спрямована на отримання прибутку через виробництво, реалізацію та виконання робіт і послуг.

Виробниче підприємництво – це підприємницька діяльність, що пов'язана зі створенням і постачанням на ринок товарів і послуг.

Комерційне підприємництво – це підприємницька діяльність, пов'язана з обміном, розподілом і споживанням товарів через торговельні заклади й біржі.

Фінансове підприємництво – це підприємницька діяльність, що охоплює обіг і обмін вартостей за допомогою банків і фондових бірж.

Державний бізнес – це бізнес, що здійснюється державними органами, коли вони виходять на ринок з діловими пропозиціями. Діловий інтерес держави полягає у здійсненні пріоритетних загальнодержавних науково-технічних, науково-виробничих та інших проблем, які задовольняють інтересам національної економіки в цілому. Держава заохочує участь підприємств у цих програмах, отримуючи можливість їх реалізації.

Основою державного бізнесу є державна власність на засоби виробництва, інформацію, грошові ресурси, цінні папери.

Споживчий бізнес – це бізнес, що здійснюється усіма громадянами з метою отримання товарів і послуг шляхом самостійного пошуку виробників і продавців на основі максимальної вигоди. Для споживачів товарів вигодою є товар (послуга), які найкращим чином задовольняють власні потреби.

Основою споживчого бізнесу є приватна власність на предмети споживання і послуги.

Стратегічна сфера бізнесу – це сфера діяльності, у якій підприємство працює в цей час або буде здійснювати свою діяльність у подальшому, ураховуючи при цьому, що воно може функціонувати не тільки в одному, але і в декількох напрямках. Кожна стратегічна сфера бізнесу включає товари або послуги, їхні види, об'єднані єдиною спільною ознакою, наприклад, характером потреб, які задовольняються; технологією; типами споживачів; географічними районами збуту.

Кінцева мета підприємницької діяльності – це отримання прибутку. Переважна частина чистого прибутку спрямовується не на особисте споживання, а вкладається в подальший розвиток підприємства, найбільш перспективні напрями бізнесу.

Суб'єкти господарювання – це учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Об'єкти підприємницької діяльності – це все те, що виступає предметом купівлі-продажу на ринку.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Чи можливий бізнес в умовах командної системи?
2. Чому приватна власність є необхідною умовою бізнесу?
3. Чи тотожні поняття «бізнес» і «підприємництво»?
4. Що таке підприємництво?
5. Чи тотожні поняття «підприємець» і «власник»?
6. Що є метою бізнесу?
7. Яка роль бізнесу в сучасній економіці? Сформулюйте за пунктами.
8. В чому полягає принцип ділення підходів до визначення сутності бізнесу на економічний, соціальний, інституціональний та системний?
9. Які функції виконує бізнес при розгляданні його з економічних позицій?
10. Які соціальні ознаки бізнесу Ви можете навести?
11. Екстраполуйте системні принципи на механізм функціонування бізнесу.
12. Назвіть, що відноситься до виробничих сил бізнесу.
13. Назвіть, що включають виробничі відносини в бізнесі.

14. В чому полягає різниця між суб'єктивними та об'єктивними протиріччями в бізнесі?

15. Що означає економічна свобода бізнесу? Які фактори її обумовлюють?

16. Які елементи охоплює система бізнесу як система господарювання?

17. На які види підрозділяється підприємницький бізнес?

18. Що таке «державний» бізнес?

19. Що таке «споживчий» бізнес?

20. Що таке підприємництво?

21. Чи тотожні поняття «підприємництво» та «підприємливість»?

22. Що передбачає підприємництво як особлива форма економічної активності?

23. Які показники розкривають стратегічну сферу бізнесу?

24. Які риси характерні підприємству?

25. У чому полягає сутність ресурсної та творчої функції підприємництва?

26. У чому полягає сутність організаційної та стимулюючої функції підприємництва?

27. У чому полягає управлінська та захисна функції підприємництва?

28. На основі яких принципів здійснюється підприємництво?

29. Хто може бути суб'єктом підприємницької діяльності в Україні?

30. Що таке об'єкт підприємницької діяльності? Які Вам відомі об'єкти підприємницької діяльності?

31. Які рушійні сили розвитку підприємництва?

32. Які, на Вашу думку, основні причини невдач у бізнесі?

33. Який основний спонукальний мотив підприємницької діяльності?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Примітка: питання з позначкою * мають декілька правильних відповідей

1. Розвинена економіка – це:

а) економіка з активним втручанням держави в процес матеріального виробництва;

б) економіка, у якій поєднується дія законів з державним регулюванням;

в) економіка, де головним суб'єктом регулювання економічних процесів є держава, а зв'язки формуються на основі директивних планів;

г) економічно неоднорідна структура господарства, у якій одночасно функціонують різні соціально-економічні уклади.

2. У командній економіці немає:

- а) установлених чиновниками цін;
- б) планування від досягнутого;
- в) орієнтації виробника, в основному, на платоспроможний попит;
- г) несправедливого розподілу благ.

3. Твердження «як економічна категорія бізнес втілює в собі економічні відносини суб'єктів господарювання різноманітних форм власності, що реально беруть участь у ринковому процесі»:

- а) правильне;
- б) неправильне.

4. Мета бізнесу – це (пронумеруйте у порядку першочерговості):

- а) прибуток;
- б) задоволення потреб споживача;
- в) задоволення власних потреб;
- г) потреба бути необхідним суспільству.

5.* Бізнес – це:

- а) служба в державних установах;
- б) діяльність, яка передбачає залучення власних коштів або опосередковану участь у справі;
- в) робота по найму в компанії;
- г) володіння акціями компанії.

6. * Визначальні риси бізнесу:

- а) ініціативність;
- б) самостійність в ухваленні рішень;
- в) відсутність ризиків у прийнятті рішень;
- г) інертність.

7.* Підприємництво здійснюється на основі таких принципів:

- а) вільний вибір виду підприємницької діяльності;
- б) вільне планування;
- в) вільне ціноутворення;
- г) вільне розпорядження прибутком (після сплати податків).

8.* Активізація бізнесу приводить до:

- а) поліпшення стану суспільного виробництва;
- б) розповсюдження екстенсивних шляхів розвитку виробництва;
- в) формування нового типу економічної поведінки;
- г) зменшенню кількості підприємців.

9.* Система бізнесу як система господарювання охоплює такі елементи:

- а) підприємницький бізнес;
- б) державний бізнес;
- в) страховий бізнес;
- г) ризиковий бізнес.

10. Основа споживчого бізнесу - це:

- а) загальнодержавна власність на засоби виробництва;
- б) загальнодержавна власність на інформацію;
- в) загальнодержавна власність на грошові ресурси, цінні папери;
- г) приватна власність на предмети споживання і послуги;

11. Підприємництво, пов'язане з обміном, розподілом і споживанням товарів через торгові установи та біржі, – це:

- а) комерційне підприємництво;
- б) фінансове підприємництво;
- в) державне підприємництво;
- г) виробниче підприємництво.

12. Твердження, що «суб'єктами підприємницької діяльності є організації, які на основі юридично відокремленого майна (у межах своєї господарської компетенції) безпосередньо здійснюють господарську діяльність»:

- а) правильне;
- б) неправильне.

13. * Основні функції підприємницької діяльності (допишіть):

- а) ресурсна;
- б) творча;
- в) організаційна;
- г) стимулююча;
- д) _____;
- е) _____.

14. * Залежно від сфер діяльності підприємництво поділяється на (допишіть):

- а) виробниче;
- б) _____;
- г) _____.

15. * Елементи системи бізнесу (допишіть):

- а) державний бізнес;
- б) _____;
- в) _____.

16. Твердження, що «бізнес як система господарювання – це відносини між людьми»:

- а) правильне;
- б) неправильне.

17. Поняття «бізнес» та «підприємництво» тотожні:

- а) так;
- б) ні.

18. Твердження «бізнес – це будь-який вид безпосередньої діяльності для отримання прибутку»:

- а) правильне;
- б) неправильне.

19. Підприємництво – це:

- а) діяльність однієї особи або групи осіб на свій страх і ризик;
- б) діяльність однієї особи на свій страх і ризик для отримання прибутку;
- в) господарська діяльність однієї особи або групи осіб для досягнення економічних і соціальних результатів з метою отримання прибутку;
- г) господарська діяльність однієї особи або групи осіб для встановлення ділових відносин.

20. Твердження, що «під бізнесом треба розуміти трансформацію ідеї в будь-який товар або послугу, що продаються»:

- а) правильне;
- б) неправильне.

21. * Визначальні риси бізнесу (допишіть):

- а) ініціативність;
- б) самостійність в ухваленні господарських рішень;
- в) мобільність;
- г) _____;
- д) _____.

22. Підприємництво, яке охоплює обіг і обмін вартостей, – це:

- а) виробниче підприємництво;
- б) комерційне підприємництво;
- в) фінансове підприємництво;
- г) державне підприємництво.

23. Діяльність, спрямована на отримання прибутку через виробництво, реалізацію та виконання робіт і послуг, – це:

- а) виробниче підприємництво;
- б) комерційне підприємництво;
- в) фінансове підприємництво;
- г) державне підприємництво.

24. Основа державного бізнесу – це:

- а) загальнодержавна власність на засоби виробництва, інформацію, грошові ресурси, цінні папери;
- б) приватна власність на предмети споживання і послуги;
- в) приватна влада на нерухоме майно;
- г) приватна власність на автомобіль.

25. Бізнес, який здійснюється всіма громадянами для одержання товарів та послуг через самостійний пошук виробників і продавця на основі максимальної вигоди, – це:

- а) підприємництво;
- б) державний бізнес;
- в) споживчий бізнес;
- г) страховий бізнес.

26. Твердження, що підприємництво є категорією бізнесу:

- а) правильне;
- б) неправильне.

27. * Основні принципи здійснення підприємницької діяльності (допишіть):

- а) вільний вибір підприємцем підприємницької діяльності;
- б) самостійне формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів вироблюваної продукції, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом; установлення цін на продукцію відповідно до закону;
- в) _____;
- г) _____.

28. Вперше поняття «підприємець» в економічну науку ввів:

- а) Р. Катільон;
- б) Ж.Б. Сей;
- в) А Сміт;
- г) А. Маршал.

29. Функція підприємницької діяльності, яка полягає у мобілізації внутрішніх та зовнішніх ресурсів та їх оптимальне поєднання для ефективного функціонування, – це:

- а) творча (новаторська);
- б) ресурсна;
- в) управлінська;
- г) захисна.

30. Основні рушійні сили розвитку підприємництва (допишіть):

- а) суперечності;
- б) ризик;
- в) _____;
- г) _____.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Поняття «підприємництво» надзвичайно широке і містке. У ньому переплітається сукупність економічних, юридичних, політичних, історичних, моральних і психологічних відносин. Воно склалось протягом значного часу, змінюючись, під впливом базисних і надбудовних інститутів, психології людей тощо.

1. Надайте визначення понять «підприємництво» і «підприємець» різними авторами, які наведені у таблиці 1.1.
2. Після таблиці 1.1 необхідно надати список використаних джерел.

Вимоги до оформлення таблиці

В першому стовпчику необхідно надати посилання на джерела інформації (у квадратних дужках вказується порядковий номер джерела у списку використаної літератури та відповідна сторінка (наприклад, [5, с. 135] –

сторінка 135 літературного джерела, яке в списку літератури значиться під номером 5).

Список використаних джерел, який надається після заповненої таблиці, необхідно подавати згідно з вимогами державного стандарту ДСТУ 8302:2015 з обов'язковим наведенням назв праць електронних джерел інформації.

Таблиця 1.1

Характеристика найвідоміших визначень категорії «підприємництво» і «підприємець»

Автор	Сутність поняття «підприємництво» і «підприємець»
1	2
Річард Кантільйон (1680–1734)	
Адам Сміт (1723–1790)	
Давид Рікардо (1772–1823)	
Жан Батіст Сей (1767–1832)	
Альфред Маршалл (1842–1924)	
Йозеф Шумпетер (1883–1950)	
Фрідріх Хайєк (1899–1992)	
Пол Самуельсон (1915–2009)	

Питання до обговорення

1. Як змінювалось визначення понять «підприємець» і «підприємництво» в контексті історичної еволюції?

2. Побудуйте хронологічну схему історичного розвитку поняття «підприємництво».

Завдання 2

В економічній літературі використовуються різні види концепцій бізнесу. Одна з теорій розглядає такі види концепцій бізнесу: позитивну, критичну та прагматичну.

Заповніть таблицю 1.2 щодо характеристики концепцій бізнесу.

Таблиця 1.2

Види концепцій бізнесу

Концепція бізнесу	Сутність концепції
Позитивна концепція бізнесу	
Критична концепція бізнесу	
Прагматична концепція бізнесу	
<i>Інші концепції</i>	
.....	

Завдання 3

Економічною основою підприємницької діяльності є приватна власність.

Питання до обговорення

1. Що означає приватна власність?
2. Що є об'єктами приватної власності?
3. Чому відносини власності на засоби виробництва покладені в основу всіх виробничих відносин будь-якої економічної системи господарювання?
4. Що означають відносини власності щодо: володіння, розпорядження та користування?
5. Чому приватна власність сприяє збереженню ресурсів?

Завдання 4

Заповніть таблицю 1.3 щодо характеристики складових елементів сутності поняття «підприємництво».

Таблиця 1.3

Характеристика складових елементів сутності поняття «підприємництво»

Складові елементи визначення сутності підприємництва	Сутність складової
Самостійна діяльність	
Ініціативна (творча) діяльність	
Систематична діяльність	
Діяльність на власний ризик	
Мета підприємницької діяльності	

Завдання 5

Підприємництву як певному стилю й типу господарської поведінки властиві характерні риси.

Питання до обговорення

1. Які, на вашу думку, три основні визначальні риси підприємництва?
2. Які дії повинен виконувати підприємець при розкритті таких визначальних рис підприємництва, як: мобільність, гнучкість, динамічність?
3. Як на практиці розкривається риса підприємництва, як орієнтація на потреби споживачів?
4. Як ви охарактеризуєте таку визначальну рису підприємництва, як дотримання морально-етичних принципів?

Завдання 6

Найповніше сутність підприємництва розкривається в його функціях. Функції підприємництва широкі й різноманітні.

Заповніть таблицю 1.4 щодо функцій підприємницької діяльності.

Таблиця 1.4

Характеристика основних функцій підприємницької діяльності

Функція підприємницької діяльності	Сутність функції
Ресурсна	
Творча (ініціативна, новаторська)	
Організаційна	
Стимулююча (мотиваційна)	
Управлінська	
Захисна	

Питання до обговорення

1. Як у своїй діяльності підприємець має враховувати потребу суспільства?
2. Які ще вигоди, крім задоволення потреб, надає суспільству підприємництво?
3. У чому полягає суспільна функція підприємництва?
4. За основними функціями підприємництва побудуйте поетапну схему ваших дій як майбутнього підприємця.

Завдання 7

Громадянин України Ващук Н.В. здійснює безпосередньо самостійну, систематичну, на власний ризик діяльність з наданням посередницьких послуг з метою отримання прибутку.

Питання до обговорення

1. Чи займається Ващук Н.В. підприємницькою діяльністю і чи є він підприємцем? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на відповідні положення чинного законодавства України.
2. За яких умов фізична особа набуває статусу підприємця?

Завдання 8

В економічній літературі трапляються твердження, що посередництво є непотрібним видом підприємницької діяльності.

Питання до обговорення

1. Чи можете ви погодитися з таким твердженням?
2. Яку роль відіграють посередники в бізнесі?
3. Чи вважаєте ви правомірним відносити посередництво до сфери послуг?

Завдання 9

Страховий бізнес полягає в тому, що підприємець за певну винагороду гарантує особі чи організації компенсацію за можливі ризики (втрата майна, цінностей, здоров'я, життя тощо).

Питання до обговорення

1. На якій підставі страхову діяльність можна назвати підприємницькою?
2. Поясніть, яким чином підприємці, що здійснюють страхову діяльність, отримують прибуток, за який рахунок вона виникає?
3. Які ризики супроводжують страхову діяльність? Чи ризикує страхова компанія?

Завдання 10

Ситуація. Морозиво на паличці

Одинадцятирічний Френк Епперсон випадково залишив увечері склянку з лимонадом на ганку будинку. У склянці була паличка для перемішування. У ту ніч ударив мороз. Забудькуватий Френк виявив уранці крижаний циліндр з вмерзлою паличкою. Так у 1905 році було винайдено ескімо на паличці.

Звичайно, у зв'язку з цією історією виникає немало питань: чи стане хто-небудь у холодний день пити лимонад на ганку? Чи часто буває, щоб хлопчиська готували собі лимонад, а потім забували його випити? Чи не здається достовірнішим, що Епперсон спеціально залишив склянку на вулиці? Чи, що ще вірогідніше, він попросту вигадав усе це через декілька років, коли Патентне Відомство стало сумніватися в достовірності його заявки на винахід. Так, питань немало. Але як би так не було, Френк Епперсон щосили торгував в міському парку Окленду, штат Каліфорнія. Коли людині доводиться увесь цілісінький день стояти на ногах і вичавлювати сік із фруктів, він мимоволі починає філософствувати. І Епперсон вирішив: раз уже доля звела його з лимонадом, потрібно зайнятися ескімо. Він згадав про епізод із замерзлим у ту морозну ніч лимонадом і вирішив послати торгівлю напоями чимдалі.

Він почав готувати лимонад, заморожений на паличці, і продавати їх у тому ж міському парку. Спочатку він називав ескімо «Епсикл», з'єднавши своє прізвище із словом «айсикл» (бурулька). Спочатку цей товар нікого не зацікавив, навіть його власних дітей, які стали називати ескімо «Папсикл» (батькові бурульки). Ця назва і закріпилося в злегка зміненому виді: «Попсикл».

За декілька років до цього людина на ім'я Гарі Берт придумала спосіб утримати популярність морозива. Він назвав свій продукт «Гарний настрій». Але коли він дізнався, що Епперсон намагається запатентувати «Попсикл», у нього самого, звичайно ж, відразу настрої зіпсувалися. Берт опротестував патент Епперсона в 1923 році. Врешті-решт, конкуренти дійшли компромісу: Епперсон погодився торгувати тільки замороженим шербетом з водою, а торгівлю молочними сумішами залишити Берту (через декілька років сталося злиття цих фірм). «Попсикл» отримав найбільшу популярність на літніх спортивних іграх у 1920 роках.

Але під час Великої депресії прибутки компанії різко впали, і тоді підприємці випустили здвоєний «Попсикл», такий, що за п'ять центів двоє дітей отримували по ескімо кожному.

Свого часу Епперсон заморожував кожен «Попсикл» по декілька годин працюючи у два етапи, тепер же на цей же процес витрачалося вісім хвилин. Розливні форми опускаються в розчин, що охолоджує, потім у форми наливається наповнювач. Коли ж наповнювач починає густіти, вставляються палички. Після остаточного заморожування кожен форму трохи нагрівають, витягають із неї затверділе ескімо, яке потім занурюють у воду; вода замерзає, і ескімо придбаває блискучу кірочку. Ескімо буває тридцять різних сортів, але найпопулярніші з них – апельсинове, вишневе й виноградне.

Питання до обговорення

1. Зобразите графічно схему від розробки ідеї ескімо до створення компанії та розподілу прибутків і відмітьте, чи є в цій послідовності кроків успіхи і помилки Епперсона?
2. Що допомогло Епперсону в його успіху?
3. Які ідеї у виробництві морозива сьогодні можуть мати менеджерський успіх?

Завдання 11

Ситуація. Як важливо правильно назвати товар

Прорватися на міжнародний ринок збуту є бажаною метою більшості фірм, що розвиваються. Але навіть великим міжнаціональним корпораціям буває надзвичайно важко добитися відмінності в мові і культурних традиціях.

Ось приклади деякого конфузу.

Для Китаю назву «Кока-кола» спочатку перевели як «Кекон-Ке-Ла». На жаль, тільки надрукувавши тисячі етикеток, з'ясувалося, що цей вираз означає «кобила, нашпигована шкарпеткою». Фірма «Кока-кола» вивчила 40 тисяч китайських ієрогліфів і виявила, що найбільш близький фонетичний еквівалент – це «Ко-Коу-Ко-Ле», що у вільному перекладі означає "повний рот щастя".

На Тайвані при перекладі девізу «Пепсі»: «Стань знову молодим разом із поколінням «Пепсі», вийшло – «Пепсі» піднімає твоїх предків з могили».

Знову-таки, по-китайськи «смажені курчата по-кентукійськи», які рекламувалися словами «так смачно, що пальчики оближеш», перетворилося на «зовсім відкусиш собі пальці».

Американський рекламний девіз сигарет «Салем – відчуй себе вільним!» при перекладі на японський звучав так: «Коли палити «Салем», то відчуваєш себе таким освіженим, що голова стає порожньою».

Коли «Дженерал Моторс» стала продавати автомобіль «Шеві Нова» в Південній Америці, то ніхто не зміркував, що «нова» означає «не поїде». Дізнавшись про причину комерційного конфузу, підприємці перейменували модель для іспаномовного ринку і назвали машину «Карибе».

Коли компанія авторучок «Паркер» стала продавати свої вироби в Мексиці, то в рекламі говорилося, тобто передбачалося сказати: «Ця авторучка не підтікає в кишені і не поставить вас у незручне становище». Проте при перекладі сталась помилка через схоже написання і звучання слова. У результаті вийшла цікава обіцянка: «Ця авторучка не підтікає в кишені і зробить вас вагітною». Навіть іспаномовний американський ринок може виявитися багатим на несподіванки.

Виробник літніх футболок на Майамі був упевнений, що виводить напис «Я бачив римського папу» на сувенірних сорочках під час візиту Його Преосвященства, а по-іспанськи вийшло: «Я бачив Картоплю».

Франк Пюрдьо склав девіз: «Тільки справжній чоловік може приготувати курча з ніжним смаком». Переклад на іспанську зробили погано, і по всій Мексиці висіли фотографії Френка з курчам у руці і написом: «Тільки справжній чоловік може розігріти курча».

Зубна паста «Колгейт» була представлена у Франції під назвою «Кіо» (С). Виявилось, що так називається широко відомий порнографічний журнал.

Питання до обговорювання

1. Чому підприємці повинні уважно ставитися до назви свого підприємства?
2. У якому випадку компанії з іменами підприємців допомагають просуванню?
3. Які асоціації у вас викликають назви вказаних фірм і продуктів?
4. Виходячи із яких міркувань дають зазву підприємства, що створюється.
5. Якій назві вашого підприємства ви віддали б перевагу?

Завдання 12

Вирішення ситуаційного завдання з елементами ділової гри.

Для виконання завдання група ділиться на 3-4 групи по 3-7 осіб.

Кожна група повинна віртуально створити суб'єкт підприємницької діяльності (СПД).

Питання до обговорення

1. Визначте і обґрунтуйте сферу та вид діяльності СПД.
2. Оберіть назву для СПД, сформулюйте його мету та місію.
3. Визначте цілі діяльності СПД (основні та проміжні).
4. Виберіть вид продукції (послуг), яке вироблятиме (надаватиме) СПД.
5. Зазначте роль даного СПД в суспільстві в сучасних умовах конкуренції.

6. Визначте сильні сторони та переваги функціонування вашого новостворюваного СПД.

7. Зазначте основні ризики, які можуть виникнути в процесі діяльності новостворюваного СПД.

8. Зробіть висновки.

Завдання 13

Відповідно до п.п. 14.1.226 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України самозайнята особа – платник податку, який є фізичною особою – підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником у межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності.

Питання до обговорення

1. Які види діяльності можуть здійснюватися незалежною професійною діяльністю?

2. Скільки найманих працівників може використовувати самозайнята особа?

3. Постійний чи тимчасовий характер має незалежна професійна діяльність?

4. Чи зобов'язані стати на облік у контролюючих органах за місцем свого постійного проживання самозайняті особи та отримати довідку про взяття на облік?

5. Чи оподатковуються доходи громадян, отримані протягом календарного року від провадження незалежної професійної діяльності?

Завдання 14

Згідно з Цивільним кодексом України (ЦКУ), торговельна марка (ТМ) – це будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, які придатні для того, щоб споживач зміг відрізнити товари (послуги), які вироблені (надаються) однією особою, від товарів (послуг), вироблених (надаються) іншими особами. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, букви, цифри, образотворчі елементи, комбінації кольорів і будь-які поєднання вище перерахованих елементів (стаття 492 ЦКУ).

Необхідно переглянути наступні відео «Реєстрація торгової марки (ТМ) – порядок, класи, захист» (<https://www.youtube.com/watch?v=N18I0f5WnSA>) та «НЕ реєструй торгову марку НЕ переглянувши ЦЕ відео» (<https://www.youtube.com/watch?v=oqFs6oeYMko>).

Питання до обговорення

1. Що таке торгова марка (торговельна марка)?

2. Що таке БРЕНД?

3. Що реєструють в Україні як торгову марку?

4. Які бувають види торгових марок? В чому різниця?

5. А що краще реєструвати: слово або комбіновану ТМ?

6. Які є переваги від реєстрації торговельної марки для суб'єктів бізнесу?

7. Яка базова ставка за реєстрацію торговельної марки?
8. Чи можна реєструвати кольорову торговельну марку?
9. Які строки реєстрації торговельних марок?
10. Чи обмежується кількість торговельних марок, які можна зареєструвати?
11. Чи можна після завершення строку реєстрації ТМ заново зареєструвати ТМ?
12. Коли починається право використання ТМ?
13. Які умови реєстрації домен.UA?
14. Скільки існує класів ТМ для реєстрації?
15. Скільки класів можна обрати при реєстрації ТМ?
16. Якщо Ви зареєстрували свою ТМ в одному класі (наприклад 25-ому), чи може інша особа (суб'єкт бізнесу) зареєструвати таку ж ТМ тільки в іншому класі (наприклад, 35-ому)?

Завдання 15

Переглянути відео презентації на тему «[Торговельна марка та захист назв мобільних додатків](https://www.youtube.com/watch?v=AE3gFhs1Tic)» (<https://www.youtube.com/watch?v=AE3gFhs1Tic>).

Питання до обговорення

1. Чи є реєстрація ТМ для мобільного додатку обов'язковою умовою виходу на ринок? Які ризики можуть настати, якщо користуватися незареєстрованою ТМ?
2. Чому важливо зареєструвати ТМ для мобільного додатку?
3. Що треба врахувати на етапі реєстрації торговельної марки для мобільного додатку, щоб уникнути ризиків та конфліктних ситуацій у майбутньому?

Завдання 16

Наведіть приклади:

- 1) найвідоміших підприємців світу;
- 2) успішно працюючого українського бізнесу;
- 3) наймолодшого підприємця світу.

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Історичний досвід розвитку підприємництва.
2. Бізнес і підприємництво: тотожність та відмінність понять.
3. Елементи системи бізнесу.
4. Сутність підприємництва: поняття, риси.
5. Принципи підприємницької діяльності.
6. Цілі підприємницької діяльності.
7. Основні функції підприємництва.
8. Економічна свобода – основна передумова розвитку підприємництва.

9. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності.
10. Рушійні сили підприємництва.
11. Система стимулів підприємництва.
12. Економічна конкуренція.
13. Сутність та структура економічної власності.
14. Незалежна професійна діяльність.
15. Що таке «успіх у житті».
16. Шлях до успіху в бізнесі.
17. Психологія успіху.
18. Причини невдачі в бізнесі.
19. Самозайнята особа.
20. Підприємництво та цілі соціально-економічного розвитку України.
21. Сутність фанк-бізнесу.
22. Діловий етикет. Етика управління.
23. Торговельні марки. Види та приклади торговельних марок.

ТЕМА 2

ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ЙОГО СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Підприємницьке середовище – це сформована в країні сприятлива соціально-економічна, політична, цивільно-правова ситуація, що забезпечує економічну свободу дієздатним громадянам для заняття підприємницькою діяльністю, спрямованою на задоволення потреб всіх суб'єктів ринкової економіки.

Підприємницький клімат – це відносини держави та суспільства до бізнесу. Підприємницький клімат є більш активною й динамічною категорією й означає сукупність конкретних параметрів складових підприємницького середовища, які регулюють, регламентують, зумовлюють підприємницьку діяльність і з якими підприємець, як господарюючий суб'єкт, вступає у взаємодію, розвивається сам і спонукає їх до саморозвитку.

Мікросередовище (внутрішнє підприємницьке середовище) – це механізм життєздатності суб'єкта господарювання (фізичної особи-підприємця або юридичної особи), що забезпечує його самовиживання. Воно відображає процеси та дії, що здійснюються у середині суб'єкта господарювання, основу його функціонування.

Фактори мікросередовища – це чинники, що створюються і контролюються підприємством. Вони формують довгострокову прибутковість бізнесу і перебувають під безпосереднім контролем керівників та персоналу підприємства.

Зовнішнє середовище підприємництва – це сукупність господарських суб'єктів, економічних, суспільних і природних умов, національних та міждержавних інституційних структур та інших зовнішніх відносно підприємства умов і чинників, що діють у глобальному оточенні.

Зовнішні фактори підприємницького середовища – це фактори, які формують довгострокову прибутковість бізнесу і на які підприємство не може впливати взагалі або має незначний вплив.

Мезосередовище – це середовище безпосереднього оточення суб'єкта господарювання. Його можна визначити у вигляді суб'єктів національної економіки, що впливають на діяльність суб'єкта підприємницької діяльності, здійснюючи свої взаємини зі споживачами і державою.

Фактори мезорівня – фактори, що безпосередньо впливають на можливість підприємства обслуговувати своїх споживачів.

Фактори макросередовища – сукупність умов і факторів, які впливають на розвиток підприємництва в країні та діють незалежно від волі підприємців.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Що Ви розумієте під підприємницьким середовищем?
2. Чи тотожне поняття підприємницьке середовище поняттю підприємницький клімат?
3. Які сфери формують підприємницьке середовище?
4. Які розрізняють різновиди (складові) підприємницького середовища?
5. Як класифікують фактори підприємницького середовища?
6. У чому полягає основна відмінність між внутрішніми і зовнішніми факторами підприємницького середовища?
7. Які фактори підприємницького середовища є внутрішніми?
8. Які фактори підприємницького середовища є зовнішніми?
9. Що являють собою суб'єкти мезосередовища та як вони впливають на підприємницьку діяльність?
10. Які вам відомі контакти аудиторії та яке місце вони посідають у підприємницькому середовищі?
11. Які ви можете назвати фактори макросередовища, що впливають на умови здійснення підприємницької діяльності?
12. Які фактори підприємницького середовища відносять до факторів мегарівня?
13. За яких обставин підприємець має аналізувати фактори мегарівня?
14. Як поділяють фактори підприємницького середовища за ступенем впливу? Наведіть приклади.
15. Які Вам відомі фактори підприємницького середовища за характером дії?
16. Які фактори визначають рівень сприятливості підприємницького середовища?
17. Які фактори свідчать про несприятливість підприємницького середовища?
18. Із яких елементів складається внутрішнє середовище підприємства?
19. Яке місце посідає підприємець у внутрішньому підприємницькому середовищі?
20. Як розрізняють елементи зовнішнього підприємницького середовища?
21. Які умови характеризують фізичне або географічне середовище?
22. Які елементи характеризують інституціональне середовище підприємництва?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Примітка: питання з позначкою * мають декілька правильних відповідей.

1. * Підприємницьке середовище – це суспільно-економічна ситуація, яка характеризується (доповніть):

- а) рівнем економічної свободи;
- б) наявністю підприємницького корпусу;
- в) _____;
- г) _____.

2. Підприємницьке середовище – це:

- а) соціальна ситуація;
- б) економічна ситуація;
- в) політична ситуація;
- г) соціальна, економічна, політична, правова ситуація.

3. Твердження, що «підприємницьке середовище – це комплекс умов та сил зовнішнього характеру, які впливають на можливості і кінцеві результати діяльності суб'єктів ринкових відносин»:

- а) правильне;
- б) неправильне.

4. Поняття «підприємницьке середовище» та «підприємницький клімат» тотожні:

- а) так;
- б) ні.

5. * Підприємницьке середовище включає сфери (допишіть):

- а) законодавчі параметри;
- б) соціально-культурні цінності;
- в) _____;
- г) _____.

6. * Циклічні чинники, які змінюють підприємницьке середовище поділяються на:

- а) еволюційні чинники;
- б) середні циклічні чинники;
- в) хвильові чинники;
- г) політичні чинники.

7* Нециклічні чинники, які змінюють підприємницьке середовище поділяються на:

- а) економічні чинники;
- б) постійно діючі чинники;
- в) не постійно діючі чинники;
- г) середні нециклічні чинники.

8. Твердження, що «внутрішнє середовище підприємства – це механізм життєздатності підприємства, що забезпечує його самовиживання»:

- а) правильне;
- б) неправильне.

9. Твердження: «Зовнішнє середовище підприємства – це структурно-просторове оточення, яке становить сукупність факторів прямого та непрямого впливу на функціонування підприємства»:

- а) правильне;
- б) неправильне.

10. * У складі зовнішніх факторів підприємницького середовища розрізняють фактори (допишіть):

- а) мезорівня;
- б) _____;
- в) _____.

11. * За сферою оточення фактори підприємницького середовища поділяються на:

- а) фактори мікросередовища;
- б) фінансово-економічні фактори;
- в) зовнішні фактори;
- г) організаційно-правові фактори.

12. * За ступенем впливу фактори підприємницького середовища розподіляються на:

- а) фактори прямого впливу;
- б) фактори непрямого впливу;
- в) середні фактори впливу;
- г) фінансово-економічні фактори.

13. * Фактори, які впливають на рівень сприятливості підприємницького середовища:

- а) низький рівень платоспроможності населення;
- б) демонополізація господарської діяльності;
- в) наявність розвиненої інфраструктури бізнесу;
- г) високий рівень підприємницького ризику.

14.* Ступінь сприятливості середовища для розвитку підприємницької діяльності визначається:

- а) наявністю у підприємця прав власності на засоби виробництва, його продукт та доходи;
- б) наявністю жорстких обмежень підприємницької діяльності з боку держави;
- в) низьким розміром стартового капіталу;
- г) обмеженістю матеріальних ресурсів;
- д) стабільністю державної і соціальної політики, спрямованої на розвиток підприємництва;
- е) низьким рівнем платоспроможності населення.

15. * Фактори, які впливають на рівень несприятливості підприємницького середовища:

- а) інфляція;
- б) недостатній рівень етики бізнесу;
- в) пільговий податковий режим;
- г) підвищення якості підготовки кадрів.

16. * Несприятливе для бізнесу середовище характеризується:

- а) надмірним державним регулюванням і контролем;
- б) низьким рівнем платоспроможності населення;
- в) розвиненістю ринкової інфраструктури;
- г) наявністю ефективної системи захисту інтелектуальної власності.
- д) наявністю у підприємця прав власності на засоби виробництва, його продукт та доходи.

17. Головне місце у внутрішньому середовищі підприємства належить:

- а) споживачу;
- б) підприємцю;
- в) конкуренту;
- г) постачальнику.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

У науковій літературі не сформовано єдиного визначення поняття «підприємницьке середовище».

1. Побудуйте таблицю 2.1 з різними поглядами учених на визначення поняття «підприємницьке середовище» (не менше п'яти поглядів вчених).

2. Після таблиці 2.1 необхідно надати список використаних джерел.

Вимоги до оформлення таблиці

В першому стовпчику необхідно надати посилання на джерела інформації (у квадратних дужках вказується порядковий номер джерела у списку використаної літератури та відповідна сторінка (наприклад, [5, с. 135] – сторінка 135 літературного джерела, яке в списку літератури значиться під номером 5).

Список використаних джерел, який надається після заповненої таблиці, необхідно подавати згідно з вимогами державного стандарту ДСТУ 8302:2015 з обов'язковим наведенням назв праць електронних джерел інформації.

Таблиця 2.1

Характеристика найвідоміших визначень категорії
«підприємницьке середовище»

Автор, джерело	Сутність поняття «підприємницьке середовище»
	
	

Питання до обговорення

1. Проаналізуйте погляди учених-економістів на визначення сутності поняття «підприємницьке середовище».

2. Яке визначення, на ваш погляд, найбільш чітко характеризує підприємницьке середовище?

Завдання 2

Внутрішнє підприємницьке середовище (мікросередовище) – це механізм життєздатності суб'єкта підприємницької діяльності (далі СПД): фізичної особи-підприємця або юридичної особи, що забезпечує його самовиживання. Воно відображає процеси та дії, що здійснюються в середині суб'єкта господарювання, основу його функціонування.

Необхідно обґрунтувати внутрішнє середовище (мікросередовище) певного суб'єкта підприємницької діяльності та заповнити таблицю 2.2.

Здобувач вищої освіти самостійно обирає на свій розсуд вид підприємницької діяльності та описує елементи внутрішнього середовища для обраного СПД в таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Елементи внутрішнього середовища СПД

Елемент внутрішнього середовища	Пояснення
Повна назва СПД	
Вид діяльності	
1. Місія і цілі СПД	
2. Організаційна структура СПД	
3. Завдання	
4. Результат діяльності	
5. Технологія	
6. Людський фактор	
7. Ресурси для здійснення підприємницької діяльності	

Питання до обговорення

1. Які фактори, на вашу думку, найбільше впливають на діяльність обраного вами СПД?

2. Які складові елементи входять до кожного фактора. Надайте характеристику кожному фактору.

Завдання 3

На діяльність суб'єкта підприємницької діяльності впливають фактори внутрішнього середовища: виробничо-технічні; соціальні; економічні; інформаційні; маркетингові; ділові відносини і поведінки співробітників та ін.

Необхідно самостійно обрати, на свій розсуд, суб'єкта підприємницької діяльності, який функціонує в виробничій сфері та розкрити кожний із наведених компонент внутрішнього середовища.

Завдання 4

Мезосередовище – це середовище безпосереднього оточення суб'єкта господарювання, яке включає суб'єктів національної економіки: споживачів; постачальників; посередників; контактні групи.

Необхідно обґрунтувати мезосередовище певного суб'єкта підприємницької діяльності та заповнити таблицю 2.3.

Здобувач вищої освіти самостійно обирає на свій розсуд вид підприємницької діяльності та описує елементи мезосередовища для певного СПД в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Суб'єкти мезосередовища СПД
Елементи внутрішнього середовища СПД

Суб'єкти мезосередовища	Пояснення
Повна назва СПД	
Вид діяльності	
1. Постачальники	
2. Споживачі	
3. Конкуренти	
4. Контактні аудиторії	
5. Посередники	

Питання до обговорення

1. Які суб'єкти мезосередовища, на вашу думку, найбільше впливають на діяльність обраного вами СПД?

2. Які складові елементи входять до кожного фактора. Надайте характеристику кожному фактору.

Завдання 5

Які фактори, на ваш погляд, впливають на:

- 1) рівень сприятливості підприємницького середовища;
- 2) рівень несприятливого підприємницького середовища;
- 3) рівень частково сприятливого підприємницького середовища.

Завдання 6

В Україні середовище функціонування підприємництва не повною мірою відповідає вимогам ринкової економіки. У зв'язку з цим сформулюйте й обґрунтуйте проблеми, що стримують формування підприємницького середовища:

- 1) політико-правові;
- 2) економічні;
- 3) організаційно-структурні;
- 4) соціально-психологічні; соціально- культурні;
- 5) технологічні.

Завдання 7

На підставі показників, що характеризують розвиток підприємництва в регіонах України за останній рік:

- 1) кількість суб'єктів господарювання (одиниць);
- 2) кількість підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення (одиниць);
- 3) кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання (тис. осіб);
- 4) кількість найманих працівників (тис. осіб);
- 5) фонд оплати праці (млн. грн);
- 6) обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) (млн. грн), які регіони України і за якими показниками займають перші три місця.

Зробіть висновок.

Завдання 8

Обґрунтуйте першочергові заходи, які, на вашу думку, повинні бути спрямовані на активізацію підприємницького середовища на мезорівні в Одеському регіоні.

Завдання 9

Фактори макросередовища – сукупність умов і факторів, які впливають на розвиток підприємництва в країні. Дія факторів макросередовища обумовлена тим, що вони впливають на підприємницьку діяльність не прямо, а опосередковано. У зв'язку з цим обґрунтуйте фактори макросередовища, які впливають на підприємницьку діяльність в Одеському регіоні:

- 1) політичні фактори;
- 2) економічні фактори;
- 3) демографічні фактори;
- 4) соціокультурні фактори;
- 5) науково-технічні фактори;
- 6) екологічні фактори;
- 7) географічні фактори;
- 8) інституціональне середовище.

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Поняття підприємницького середовища та його складові елементи.
2. Різниця між поняттями «підприємницьке середовище» та «підприємницький клімат».
3. Складові сфери підприємницького середовища.
4. Правове забезпечення розвитку бізнесу.
5. Тіньова економіка.
6. Циклічні та нециклічні впливи на підприємницьке середовище.
7. Класифікація факторів підприємницького середовища.
8. Внутрішні фактори підприємницького середовища.
9. Суб'єкти мезосередовища підприємництва.
10. Місце «контактних аудиторій» у підприємницькому середовищі.
11. Фактори макросередовища підприємницької діяльності.
12. Фінансово-економічні фактори макроекономічного середовища підприємництва.
13. Організаційно-правові фактори макроекономічного середовища підприємництва.
14. Соціально-психологічні фактори макроекономічного середовища підприємництва.
15. Фактори, які визначають рівень сприятливості підприємницького середовища.
16. Фактори, які несприятливо впливають на підприємницьке середовище.
17. Елементи внутрішнього середовища підприємства.
18. Місце підприємця у внутрішньому середовищі підприємства.
19. Зовнішнє середовище підприємництва та його елементи.
20. Сутність екологічного середовища.
21. Інституціональне середовище підприємництва.

ТЕМА 3

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Державне регулювання бізнесу – цілеспрямований вплив держави на діяльність підприємницьких структур, суб'єктів бізнесу і ринку з метою забезпечення нормальних умов їх функціонування.

Необхідність державного регулювання бізнесу – це сукупність умов, які визначають потребу цілеспрямованого впливу держави на суб'єктів ринку.

Модель державного регулювання бізнесу – це система поєднання елементів державного регулювання з елементами ринкового регулювання, що притаманна національним економікам на відповідному етапі їх розвитку.

Мета державного регулювання бізнесу – забезпечення ефективності та конкурентоздатності національної економіки.

Інструменти державного регулювання бізнесу – способи, прийоми та засоби державного впливу на діяльність підприємницьких структур.

Дерегулювання (дерегуляція) підприємницької діяльності – це зменшення контролю держави над веденням бізнесу.

Державна підтримка бізнесу – це свідоме формування державними структурами правових, економічних та організаційних умов становлення і розвитку підприємництва, а також створення стимулів використання матеріальних і фінансових ресурсів, які залучаються у сферу підприємництва на пільгових засадах або безоплатно.

Державна підтримка малого і середнього підприємництва – комплекс заходів з боку держави, спрямованих на компенсацію суб'єктам малого і середнього підприємництва перешкод, які їм, порівняно з іншими суб'єктами господарювання, доводиться долати на шляху доступу до ресурсів, необхідних для започаткування діяльності та її розвитку в умовах ринкових відносин.

Інфраструктура підтримки підприємництва – це сукупність державних, приватних та громадських інститутів (організацій, установ і об'єднань), які обслуговують інтереси суб'єктів підприємницької діяльності й забезпечують їхню господарську діяльність та сприяють підвищенню її ефективності.

Бізнес-центр – організація, що спеціалізується на підтримці малого та середнього бізнесу на початкових етапах його становлення.

Бізнес-інкубатор – організація, яка надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього підприємництва, що розпочинають свою діяльність, з метою сприяння в набутті ними фінансової самостійності.

Консультаційний центр – організація, що спеціалізується на наданні безкоштовної інформаційно-консультативної підтримки суб'єктам малого та середнього бізнесу та особам, які мають на меті започаткувати власну справу, щодо правил та умов ведення господарської діяльності, можливостей виходу на нові ринки, участі у проектах та програмах міжнародно-технічної допомоги.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Що являє собою державне регулювання бізнесу?
2. Чим обумовлена потреба державного регулювання бізнесу?
3. Яку мету переслідує держава, регулюючи бізнес?
4. Чим визначаються можливості державного регулювання бізнесу?
5. Які Вам відомі моделі державного регулювання бізнесу?
6. На яких принципах базується державне регулювання бізнесу?
7. Як поділяють інструменти державного регулювання бізнесу?
8. Що являє собою дерегулювання підприємницької діяльності?
9. Що Ви розумієте під державною підтримкою бізнесу?
10. Які цілі переслідує держава, надаючи підтримку бізнесу?
11. Яким чином держава підтримує розвиток підприємницької діяльності?
12. У чому полягає сутність державної підтримки малого та середнього підприємництва?
13. Які форми державної підтримки малого бізнесу сформувалися у світі?
14. Яка мета державної політики у сфері розвитку малого й середнього бізнесу в Україні?
15. У чому полягають основні завдання державної політики у сфері розвитку малого й середнього бізнесу в Україні?
16. У дотриманням яких принципів здійснюється державна політика у сфері розвитку малого й середнього бізнесу в Україні?
17. Які Вам відомі напрями державної політики у сфері розвитку малого й середнього підприємництва в Україні?
18. Що передбачає фінансова державна підтримка суб'єктів малого й середнього підприємництва?
19. Яким чином здійснюється інформаційна державна підтримка суб'єктів малого й середнього підприємництва?
20. У чому полягає сутність поняття «інфраструктура підтримки підприємництва»?
21. Які вам відомі об'єкти інфраструктури підтримки малого й середнього підприємництва?
22. У який спосіб відбувається державне регулювання бізнесу в провідних країнах світу?
23. У чому полягає зміст різновидів екстреної підтримки бізнесу? За яких умов розвинені держави вдаються до їх застосування?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Примітка: питання з позначкою * мають дві правильних відповіді.

1. Державне регулювання бізнесу – це:

- а) зменшення (скасування чи скорочення) контролю держави над веденням бізнесу в певній галузі суспільних відносин;
- б) цілеспрямований вплив держави на діяльність підприємницьких структур, суб'єктів бізнесу і ринку з метою забезпечення нормальних умов їх функціонування;
- в) підпорядкування суспільного виробництва потребам та інтересам людей;
- г) процес створення максимально сприятливих умов для функціонування приватного капіталу в сферах економіки, пріоритетних з позиції влади.

2. Ліберальна модель державного регулювання бізнесу передбачає:

- а) втручання держави в аспекти, які не в змозі регулювати ринок;
- б) стимулювання розвитку малого підприємництва;
- в) запровадження політики вирівнювання доходів;
- г) забезпечення високої ефективності діяльності підприємницьких структур.

3. Такий принцип державного регулювання бізнесу як «однакові умови для всіх господарюючих суб'єктів» передбачає:

- а) свободу підприємницької діяльності у межах, визначених законом;
- б) забезпечення ефективності та конкурентоздатності національної економіки;
- в) вільний рух капіталів, товарів та послуг на території країни, вільний доступ до ресурсів, кредитів, інформації;
- г) забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання.

4. Основана мета державного регулювання бізнесу полягає:

- а) у створенні правової бази;
- б) у стабілізації економіки;
- в) у забезпеченні ефективності та конкурентоздатності національної економіки;
- г) у необхідності поповнення державного бюджету та забезпеченні справедливого розподілу доходів.

5. Інструменти державного регулювання бізнесу поділяють на такі групи:

- а) адміністративні та правові;
- б) правові та економічні;
- в) регулюючі та економічні;
- г) адміністративні та економічні.

6. Дерегулювання підприємницької діяльності - це:

- а) один із напрямів державної регуляторної політики господарської діяльності;
- б) один з інструментів державного регулювання бізнесу;
- в) один із принципів державного регулювання бізнесу;
- г) одна з функцій держави, що визначає можливості державного регулювання бізнесу.

7. Дерегулювання підприємницької діяльності передбачає:

- а) заохочування одних видів діяльності через субсидування та утримування інших через оподаткування;
- б) зменшення контролю держави над веденням бізнесу;
- в) видання мотивованих законодавчих та нормативних актів, що сприяють розвитку ринкової конкуренції;
- г) максимізацію свободи економічної діяльності.

8. Державна підтримка підприємництва – це комплекс заходів з боку держави, спрямованих на:

- а) заохочення розвитку суб'єктів підприємницької діяльності у пріоритетних галузях;
- б) формування соціального прошарку власників і підприємців;
- в) забезпечення зростання внутрішнього валового продукту завдяки діяльності суб'єктів підприємницької діяльності;
- г) компенсацію суб'єктам підприємництва перешкод, які їм доводиться долати на шляху доступу до ресурсів, необхідних для започаткування діяльності та її розвитку в умовах ринкових відносин.

9. * Доповніть основні завдання державної політики у сфері розвитку малого й середнього підприємництва в Україні:

- а) створення сприятливих умов для розвитку малого й середнього підприємництва;
- б) забезпечення розвитку суб'єктів малого й середнього підприємництва з метою формування конкурентного середовища та підвищення рівня їх конкурентоспроможності;
- в) _____;
- г) _____.

10*. Доповніть принципи державної політики у сфері розвитку малого й середнього підприємництва в Україні:

- а) ефективність підтримки малого і середнього підприємництва;
- б) доступність отримання державної підтримки суб'єктами малого й середнього підприємництва;
- в) _____;
- г) _____.

11. Одним із напрямів державної політики у сфері розвитку малого й середнього підприємництва в Україні є:

- а) запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва, що відповідають критеріям, установленим у податковому законодавстві;

б) відкритість і прозорість проведення процедур надання державної підтримки;

в) забезпечення зайнятості населення шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян;

г) помірне державне регулювання малого бізнесу і створення ринкових умов для конкуренції.

12. Часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проєктів суб'єктів малого й середнього підприємництва є складовою такого різновиду державної підтримки суб'єктів малого й середнього підприємництва:

а) інформаційної підтримки;

б) консультаційної підтримки;

в) фінансової підтримки;

г) страхової підтримки.

13. Фінансова державна підтримка суб'єктів малого й середнього підприємництва передбачає:

а) надання гарантії та поруки за кредитами суб'єктів малого й середнього підприємництва;

б) надання інформації: про стан виконання державних, регіональних і місцевих програм розвитку малого й середнього підприємництва;

в) спрощення доступу до інформації в режимі реального часу;

г) сприяння розвитку венчурного підприємництва.

14. Консультаційна державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва передбачає:

а) надання кредитів, зокрема мікрокредитів, для започаткування і ведення власної справи;

б) надання інформації: про стан виконання державних, регіональних і місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва;

в) спрощення доступу до інформації в режимі реального часу;

г) створення умов для поширення кооперації між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами.

15. Державна підтримка суб'єктів малого й середнього підприємництва у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів ведення бізнесу може здійснюватися шляхом:

а) створення системи економічних стимулів для розвитку економіки на основі технологічних інновацій;

б) співпраці з міжнародними організаціями та іноземними державами у сфері розвитку малого і середнього підприємництва;

в) створення та розвиток мережі бізнес-інкубаторів;

г) надання позик на придбання і впровадження нових технологій.

16. Інфраструктура підтримки підприємництва – це:

- а) сукупність інституцій, що забезпечують консультативну підтримку бізнесу;
- б) сукупність державних, приватних та громадських інститутів, які обслуговують інтереси суб'єктів підприємницької діяльності й забезпечують їхню господарську діяльність та сприяють підвищенню її ефективності;
- в) сукупність організацій, установ і об'єднань, які діють на території держави та здійснюють політику державного регулювання бізнесу;
- г) сукупність інституцій, що забезпечують фінансово-кредитну підтримку бізнесу.

17. Твердження «інфраструктура підтримки підприємництва являє собою сукупність підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, які провадять діяльність, спрямовану на розвиток суб'єктів підприємництва, їх інвестиційної та інноваційної активності, просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки» є:

- а) правильним;
- б) неповним;
- в) неконкретним;
- г) неправильним.

18. До об'єктів інфраструктури підтримки малого й середнього підприємництва належать:

- а) лізингові компанії, які провадять діяльність, спрямовану на розвиток суб'єктів підприємництва;
- б) виключно бізнес-центри, основним завданням яких є сприяння розвитку малого і середнього підприємництва;
- в) бізнес-центри, бізнес-інкубатори, науково-технологічні центри, центри трансферу технологій, фонди підтримки малого підприємництва, лізингові компанії, консультативні центри;
- г) науково-технологічні центри, які провадять діяльність, спрямовану на просування результатів інтелектуальної діяльності бізнесу на внутрішній і зовнішній ринки.

19. Організація, що спеціалізується на підтримці малого та середнього бізнесу на початкових етапах його становлення, - це:

- а) бізнес-центр;
- б) бізнес-інкубатор;
- в) центр трансферу технологій;
- г) консультаційний центр.

20. Організація, діяльність якої спрямована на впровадження результатів науково-технічної діяльності у реальний сектор економіки та орієнтована на отримання прибутку від використання результатів наукових досліджень, які виконуються в державних наукових організаціях та приватних компаніях, - це:

- а) бізнес-центр;
- б) бізнес-інкубатор;

- в) центр трансферу технологій;
- г) консультаційний центр.

21. Організація, яка надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього підприємництва, що розпочинають свою діяльність, з метою сприяння в набутті ними фінансової самостійності, - це:

- а) бізнес-центр;
- б) бізнес-інкубатор;
- в) центр трансферу технологій;
- г) консультаційний центр.

22. * Основними напрямками державної політики у сфері розвитку малого й середнього підприємництва в Україні є:

- а) дерегулювання підприємницької діяльності, періодичне оцінювання та планомірне скорочення регуляторних витрат суб'єктів малого і середнього підприємництва на виконання положень регуляторних актів;
- б) активне втручання держави в процес матеріального виробництва;
- в) становлення нормативних цін;
- г) забезпечення і вдосконалення функціонування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва, встановленої Податковим кодексом України.

23. * Метою державної політики у сфері розвитку малого й середнього підприємництва в Україні є:

- а) зміцнення позицій малого й середнього підприємництва в загальній структурі вітчизняної економіки;
- б) впровадження екстенсивних методів розвитку виробництва;
- в) насичення вітчизняного ринку високоякісними товарами й послугами;
- г) поширення директивних планів.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Модель державного регулювання економіки – це опис системи, що відображає найсуттєвіші її властивості та відтворює у спрощеному вигляді структуру, найважливіші взаємозв'язки і відносини між її елементами, допомагає визначити тип державного регулювального впливу на економічні процеси і явища.

Заповніть таблицю 3.1 щодо характеристики моделей державного регулювання економічної діяльності.

Таблиця 3.1

Основні моделі державного регулювання бізнесу

Модель державного регулювання	Сутність моделі
Ліберальна модель	
Неоліберальна модель	
<i>Інші моделі</i>	
.....	

Завдання 2

Державне регулювання бізнесу має базуватися на певних принципах, які забезпечують взаємоузгодженість економічних інтересів підприємств, суспільства і держави.

Сформулюйте та обґрунтуйте кожний принцип державного регулювання бізнесу.

Завдання 3

Державне регулювання бізнесу переслідує за мету забезпечення ефективності та конкурентоздатності національної економіки.

Сформулюйте та обґрунтуйте другорядні цілі державного регулювання бізнесу, які підпорядковані генеральній.

Завдання 4

Наведіть приклади інструментів державного регулювання, за допомогою яких відбувається регулювання підприємницької діяльності у вашому місті (місто на вибір) або регіоні.

Обґрунтуйте економічну доцільність їх запровадження.

Завдання 5

Одним із напрямів державної регуляторної політики господарської діяльності є дерегулювання підприємницької діяльності.

Питання до обговорення

1. Що таке дерегулювання підприємницької діяльності?
2. Які основні напрями дерегулювання?
3. Які перешкоди покликаний усунути процес дерегулювання підприємницької діяльності?

Завдання 6

На основі Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22 березня 2012 року № 4618-VI (за останньою редакцією) (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>) :

1. Сформулюйте та обґрунтуйте цілі державної політики підтримки підприємницької діяльності.
2. Сформулюйте та обґрунтуйте напрями державної підтримки підприємницької діяльності.

Завдання 7

Заповніть таблицю 3.2 щодо складових державної політики у сфері розвитку малого й середнього підприємництва в Україні.

Таблиця 3.2

Складові державної політики підтримки малого й середнього підприємництва України

Складові елементи державної політики	Сутність
Основна мета державної політики у сфері розвитку малого й середнього підприємництва	
Основні завдання державної політики у сфері розвитку малого й середнього підприємництва	
Принципи державної політики у сфері розвитку малого й середнього підприємництва	
Напрями державної політики у сфері розвитку малого й середнього підприємництва	

Завдання 8

1. Наведіть приклади конкретних напрямів, за якими відбувається державна підтримка підприємницької діяльності у вашому місті (місто на вибір) або регіоні.

2. Наведіть аргументи на їхню користь із позиції держави як суб'єкта регулювання та з позиції суб'єктів підприємницької діяльності.

3. Назвіть програми, у яких визначається механізм цієї підтримки.

Завдання 9

На основі Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22 березня 2012 року № 4618-VI (за останньою редакцією) (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>) заповніть таблицю 3.3 щодо визначення видів державної підтримки суб'єктів малого й середнього підприємництва.

Таблиця 3.3

Види державної підтримки суб'єктів малого й середнього підприємництва

Сфера державної підтримки	Сутність
Фінансова державна підтримка	
Інформаційна державна підтримка	
Консультаційна державна підтримка	
Державна підтримка у сфері інновацій, науки і промислового виробництва	
Державна підтримка суб'єктів підприємництва, що провадять експортну діяльність	
Державна підтримка у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів ведення бізнесу	

Завдання 10

Заповніть таблицю 3.4 щодо структурних складових ринкової інфраструктури підтримки малого й середнього підприємництва.

Таблиця 3.4

Структурні складові ринкової інфраструктури підтримки малого й середнього підприємництва

Сфери ринкової інфраструктури підтримки малого підприємництва	Організаційні структури певної сфери
Фінансово-кредитна сфера	
Інформаційно-аналітична сфера	
Організаційно-технічна сфера	

Завдання 11

Заповніть таблицю 3.5 щодо об'єктів інфраструктури підтримки малого й середнього підприємництва.

Таблиця 3.5

Характеристика об'єктів інфраструктури підтримки малого й середнього підприємництва

Назва об'єкта інфраструктури	Функції та напрями діяльності
Бізнес-центр	
Бізнес-інкубатор	
Інноваційний бізнес-інкубатор	
Науково-технологічний центр	
Центр трансферу технологій	
Фонди підтримки підприємництва	
Лізингова компанія	
Консультаційний (інформаційно-аналітичний) центр	
Інші об'єкти	

Завдання 12

Які об'єкти інфраструктури підтримки малого й середнього підприємництва створено у вашому місті (місто на вибір)? Обґрунтуйте доцільність їх існування, використовуючи як аргументи конкретні цифри, що характеризують результати їхньої діяльності.

Завдання 13

Заповніть таблицю 3.6 щодо політики підтримки підприємницької діяльності у таких країнах світу: Німеччина, Великобританія, Італія, Іспанія, США, Франція, Польща, Японія та інші країни на вибрати на власний розсуд. Необхідно описати не менше п'яти країн.

Таблиця 3.6

Різновиди державних політик щодо політики підтримки підприємницької діяльності

Країна	Напрями державної політики підтримки підприємницької діяльності
.....	
	

Завдання 14

На основі аналізу статистичних даних за останні два-три роки, обґрунтуйте відповіді на питання. Зробіть відповідні висновки.

1. Чи змінювалась кількість суб'єктів підприємницької діяльності (юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців) в Одеській області за останні два роки?

2. Чи змінювалася за останні два роки структура суб'єктів підприємницької діяльності в Одеській області?

3. Як змінювалася динаміка обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) середніми та малими підприємствами України протягом останніх трьох років?

4. Як змінювалася структура реалізованої продукції за окремими видами економічної діяльності суб'єктами малих і середніх підприємств за останні два роки?

5. Яку тенденцію має обсяг іноземних інвестицій в економіку Одеської області за останні три роки?

6. Які пріоритетні напрями іноземного інвестування в Одеській області за останній рік?

7. Які основні причини, що перешкоджають розвитку підприємництва в Одеській області?

8. Які напрями вирішення проблем розвитку малого й середнього підприємництва в Одеській області?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Мета та необхідність державного регулювання бізнесу.
2. Моделі державного регулювання бізнесу.
3. Основні принципи державного регулювання бізнесу.
4. Інструменти державного регулювання бізнесу.
5. Деретулювання підприємницької діяльності.
6. Сутність, цілі та напрями державної підтримки бізнесу.
7. Державна політика підтримки малого й середнього бізнесу в Україні: сучасний стан та пріоритетні напрями.

8. Основні завдання, принципи та напрями державної політики у сфері малого й середнього бізнесу.
9. Види державної підтримки суб'єктів малого й середнього підприємництва.
10. Напрями фінансової державної підтримки малого підприємництва.
11. Особливості підтримки малого та середнього бізнесу у сфері науково-виробничої та інноваційної діяльності.
12. Сутність інфраструктури підтримки підприємництва.
13. Фінансово-кредитна інфраструктура підтримки малого підприємництва.
14. Інформаційно-консультаційна інфраструктура підтримки малого підприємництва.
15. Організаційно-технічна інфраструктура підтримки малого підприємництва.
16. Економічна сутність та роль бізнес-інкубаторів у національній економіці.
17. Технологічні парки: поняття, різновиди, функції.
18. Участь держави у формуванні й розвитку інфраструктури ринку.
19. Основні форми державної підтримки малого бізнесу в зарубіжних країнах.
20. Основні цілі регулювання й державної підтримки малого та середнього бізнесу в країнах Європи.

ТЕМА 4

ОБМЕЖЕННЯ У ЗДІЙСНЕННІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Ліцензія – це дозвіл, що видається Кабінетом Міністрів України або уповноваженими ним органом виконавчої влади, згідно з яким його власник має право на здійснення певного виду підприємницької діяльності, який вимагає такого дозволу. Отже, ліцензія – це право суб'єкта господарювання на провадження виду господарської діяльності або частини виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, дає право на заняття певним видом господарської діяльності, що відповідно до законодавства підлягає обмеженню.

Ліцензування – це засіб державного регулювання здійснення видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрямований на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування, безпеки та захисту економічних і соціальних інтересів держави, суспільства, прав та законних інтересів, життя і здоров'я людини, екологічної безпеки та охорони навколишнього середовища

Ліцензійні умови – нормативно-правовий акт Кабінету Міністрів України, іншого уповноваженого законом органу державної влади, положення якого встановлюють вичерпний перелік вимог (організаційних, кваліфікаційних та інших спеціальних вимог), обов'язкових для виконання при провадженні видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.

Орган ліцензування – це орган виконавчої влади, визначений Кабінетом Міністрів України, або спеціально уповноважений виконавчий орган місцевих рад для ліцензування певних видів господарської діяльності.

Здобувач ліцензії – це суб'єкт господарювання, який звернувся в установленому законодавством порядку до органу ліцензування із заявою про отримання ліцензії на провадження виду господарської діяльності або частини виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню

Видача ліцензії – це надання суб'єкту господарювання права на провадження виду господарської діяльності або частини виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, ухваленням органом ліцензування рішення про видачу ліцензії, про що робиться запис у ліцензійному реєстрі.

Ліцензіат – це суб'єкт господарювання, який має ліцензію на здійснення встановленого Законом виду господарської діяльності. Ліцензіат зобов'язаний виконувати вимоги ліцензійних умов відповідного виду господарської діяльності.

Ліцензійна справа – єдиний набір документів в електронній формі на електронних носіях інформації (або в електронній формі на електронних носіях інформації та на паперових носіях у разі, якщо заявник подав заяву та документи на паперових носіях) стосовно відповідного здобувача ліцензії чи ліцензіата, які подані ним, що надходять до органу ліцензування від органів державної влади, юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців або фізичних осіб чи ухвалені органом ліцензування в результаті реалізації своїх повноважень.

Анулювання ліцензії повністю або частково – це позбавлення суб'єкта господарювання права на провадження виду господарської діяльності або частини виду господарської діяльності, на який йому видано ліцензію, ухваленням органом ліцензування рішення про анулювання ліцензії повністю або частково, про що робиться запис у ліцензійному реєстрі.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Який Закон України обумовлює певні обмеження у здійсненні підприємницької діяльності?
2. Чи повинні бути обмеження у здійсненні підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки? Якщо так, то які?
3. Які типи обмежень у здійсненні підприємницької діяльності обумовлені законодавством України?
4. Які види господарської діяльності можуть здійснюватися тільки державними підприємствами?
5. Які види господарської діяльності підлягають ліцензуванню?
6. Які спеціальні вимоги встановлені чинним законодавством?
7. Які дії включає ліцензування?
8. Що таке ліцензія?
9. Які суб'єкти виникають у зв'язку з ліцензуванням?
10. Хто такий ліцензіат?
11. Які функції виконує ліцензування?
12. Що передбачають дозвільна та облікова функції ліцензування?
13. Що передбачають інформаційна та контролююча функції ліцензування?
14. Що передбачають статистична та охоронна функції ліцензування?
15. На основі яких принципів здійснюється ліцензування?
16. У чому полягає принцип дотримання законності?
17. У чому полягає принцип дотримання відкритості ліцензування?
18. Що таке ліцензійні умови?
19. Що включають вимоги ліцензійних умов?
20. Які дії включає ліцензування певних видів господарської діяльності?
21. Які документи необхідно подати для отримання ліцензії для певних видів діяльності?
22. Які основні функції виконують органи ліцензування?

23. Скільки коштує отримання ліцензії на певні види діяльності?
24. На який термін видається ліцензія?
25. Що таке ліцензійна справа?
26. У чому полягає державний нагляд у сфері ліцензування?
27. На яких підставах спеціально уповноважений орган з питань ліцензування може проводити позапланові перевірки?
28. Які існують обмеження у здійсненні підприємницької діяльності суб'єктивного складу?
29. Які категорії громадян не допускаються до здійснення підприємницької діяльності згідно з чинним законодавством України?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Примітка: питання з позначкою * мають декілька правильних відповідей.

1. Перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, визначає:

- а) Закон України «Про телебачення і радіомовлення»;
- б) Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності»;
- в) Національна комісія;
- г) Національний банк.

2. Твердження: «Ліцензія – це дозвіл, який видається підприємцю компетентним державним органом та надає право на здійснення окремих видів діяльності»:

- а) правильне;
- б) неправильне;
- в) не чітке;
- г) правильної відповіді немає.

3. * Не можуть здійснюватися без спеціального дозволу (ліцензії) такі види підприємницької діяльності:

- а) медична практика;
- б) ветеринарна практика;
- в) виробництво радіоапаратури;
- г) професійна діяльність на ринку цінних паперів;
- д) виробництво дитячого харчування;
- є) виробництво харчової продукції;
- ж) освітні послуги з підготовки магістрів;
- з) аудиторська діяльність.

4. * Доповніть види діяльності, які можуть здійснювати тільки державні підприємства та організації:

а) з виготовленням та реалізацією військового озброєння та боєприпасів до нього;

б) з проведенням криміналістичних, судово-медичних, судово-психіатричних експертиз;

в) _____;

г) _____.

5. * Доповніть види господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню:

а) банківська діяльність;

б) діяльність у галузі телебачення і радіомовлення;

в) _____;

г) _____.

6. Твердження, що «виробництво теплової енергії, транспортування теплової енергії магістральними та місцевими тепловими мережами та постачання теплової енергії, підлягає ліцензуванню»:

а) правильне;

б) неправильне.

7. Твердження, що «ліцензування видів господарської діяльності включає тільки видачу ліцензій»:

а) правильне;

б) неправильне.

8. Твердження, що ліцензування підприємницької діяльності є одним із способів її державного регулювання:

а) правильне;

б) неправильне.

9. * Документи, подання яких органу ліцензування передбачено Законом, можуть бути надані в орган ліцензування за вибором претендента ліцензії:

а) поштовим відправленням з описом вкладення;

б) в електронному вигляді за допомогою порталу електронних сервісів юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;

в) державним реєстратором;

г) контрагентом.

10. За видачу ліцензії справляється разова плата в розмірі:

а) однієї мінімальної заробітної плати, що діє на день ухвалення органом ліцензування рішення про видачу ліцензії;

б) одного прожиткового мінімуму, виходячи з розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, що діє на день ухвалення органом ліцензування рішення про видачу ліцензії;

в) 10% від мінімальної заробітної плати, що діє на день ухвалення органом ліцензування рішення про видачу ліцензії;

г) 20% від мінімальної заробітної плати, що діє на день ухвалення органом ліцензування рішення про видачу ліцензії.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Є такі види господарської діяльності здійснювати, які можуть тільки державні підприємства й організації.

Питання до обговорення

1. Які види господарської діяльності можуть здійснювати тільки державні підприємства?
2. Як ви вважаєте, чому окремі види діяльності можуть здійснюватися лише державними підприємствами?

Завдання 2

Чинне законодавство має низку обмежень щодо здійснення підприємницької діяльності за суб'єктами.

Питання до обговорення

1. Яким органам державної влади заборонено здійснення підприємницької діяльності?
2. Чому ці органи державної влади не можуть здійснювати підприємницьку діяльність?
3. Яким категоріям громадян не допускається займатися підприємницької діяльності?
4. Чому є обмеження у здійсненні підприємницької діяльності для таких категорій громадян?
5. Чому заборонено безпосередньо займатися підприємницькою діяльністю керівникам, заступникам керівників державних підприємств, установ, організацій?
6. Чому, на вашу думку, державні службовці не можуть мати у прямому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути прямо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам?
7. Чому особи, які мають непогашену судимість за крадіжки, хабарництво та інші корисливі злочини, не можуть бути зареєстровані як підприємці? Чи можуть вони виступати співвласниками підприємницької структури? Чи можуть такі особи займати керівні посади в підприємницьких структурах.

Завдання 3

Нормативні акти встановлюють низку спеціальних обмежень та правил, яких повинен дотримуватися у своїй діяльності суб'єкт підприємницької діяльності.

Питання до обговорення

1. Які, на вашу думку, основні спеціальні обмеження у здійсненні підприємницької діяльності?
2. Охарактеризуйте спеціальну вимогу щодо місця заняття підприємницькою діяльністю.

3. Які спеціальні вимоги стосуються щодо суміщення видів діяльності?

4. Які вимоги входять до обмежень щодо продажу, перевезення, вироблення та використання піротехнічних виробів?

Завдання 4

Заповніть таблицю 4.1 щодо функцій ліцензування.

Таблиця 4.1

Функції ліцензування

Функції ліцензування	Сутність функції
Дозвільна	
Облікова	
Інформаційна	
Контролююча	
Статистична	
Охоронна	

Завдання 5

Заповніть таблицю 4.2 щодо принципів державної політики у сфері ліцензування.

Таблиця 4.2

Принципи державної політики у сфері ліцензування

Принципи ліцензування	Сутність принципу
Принцип єдиної державної системи ліцензування	
Принцип територіальності	
Принцип дотримання законності	
Принцип пріоритетності захисту прав, законних інтересів, життя і здоров'я людини, навколишнього природного середовища, захисту обмежених ресурсів держави і забезпеченні безпеки держави	
Принцип рівності прав суб'єктів господарювання	
Принцип відкритості процесу ліцензування	

Завдання 6

Статутом ТОВ «Допомога», засновник якого пенсіонер Сотопенко О.О., передбачено такі види діяльності:

- 1) торговельна діяльність;
- 2) посередницька діяльність;
- 3) виплата та доставка пенсії;
- 4) маркетингова діяльність;

- 5) надання всіх видів рекламних послуг;
- 6) надання туристичних послуг.

Питання до обговорення

1. Чи всі з вказаних видів діяльності можуть здійснюватися зазначеним ТОВ?
2. Чи може одне підприємство здійснювати два види діяльності, які підлягають ліцензуванню?

Завдання 7

Побудуйте схему процедури отримання ліцензії на конкретний вид підприємницької діяльності. Вид господарської діяльності виберіть на ваш розсуд.

Питання до обговорення

1. Які види підприємницької діяльності, що потребують отримання ліцензії, на вашу думку, можна виключити? Поясніть чому.
2. Чи можна, на вашу думку спростити процедуру ліцензування? Поясніть.

Завдання 8

Ви є власником підприємства, яке здійснює підприємницьку діяльність, що потребує ліцензування.

Які будуть ваші дії в разі, коли:

- 1) закінчився строк дії ліцензії;
- 2) діяльність підприємства нерентабельна.

Завдання 9

Орган державної влади має автобус, який вранці та ввечері перевозить своїх робітників.

Чи потрібно цьому органу отримати ліцензію на перевезення своїх робітників?

Завдання 10

Перерахуйте та обґрунтуйте ліцензійні умови (перелік організаційних, кваліфікаційних та інших спеціальних умов), обов'язкових для виконання при провадженні видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню:

- 1) медичної практики;
- 2) охоронної діяльності;
- 3) туроператорської діяльності;
- 4) ветеринарної практики;
- 5) виду діяльності на ваш розсуд.

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Типи обмежень у здійсненні певних видів підприємницької діяльності.
2. Спеціальні обмеження у здійсненні підприємницької діяльності.
3. Суб'єктивні обмеження у здійсненні підприємницької діяльності.
4. Функції та принципи державної політики у сфері ліцензування підприємницької діяльності.
5. Особливості процесу ліцензування.
6. Процедура ліцензування.
7. Документи, що подаються для отримання ліцензії.
8. Функції органу ліцензування.
9. Порядок ліцензування певного виду (на вибір) підприємницької діяльності.
10. Особливості ліцензування освітньої діяльності.
11. Проблемні питання ліцензування підприємницької діяльності в Україні та напрями їх вирішення.
12. Досвід Європейського Союзу в ліцензуванні підприємницької діяльності.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Соціальне підприємництво – це підприємницька діяльність, яка має подвійну мету своєї діяльності: отримання прибутку і вирішення певних соціальних проблем.

Соціальне підприємництво – це:

1) бізнес-рішення соціальної проблеми. Соціальна проблема, яку намагається вирішити соціальний підприємець – це відправна точка його бізнесу;

2) новаторська діяльність, насамперед спрямована на вирішення або пом'якшення соціальних проблем суспільства на умовах самоокупності та стійкості;

3) це баланс соціальних цілей і комерційної складової, де гроші – не мета, але засіб досягнення цих соціальних цілей, що дозволяє підприємцю залишатися стійким і незалежним від постійних донорських вливань.

Кінцева мета соціального підприємництва – не отримання прибутку, а виробництво продукту або послуги, призначеної для вирішення певної суспільної проблеми.

Соціальне підприємство – це підприємство, метою якого є вирішення соціальних проблем, прибутки якого спрямовуються здебільшого на розвиток бізнесу, громадські справи чи на вирішення гострих суспільних проблем.

Соціальний підприємець – це підприємець-прагматик, який прагне досягти широкомасштабних, систематичних і стійких соціальних змін.

Фандрейзинг (збір пожертвувань) – це залучення сторонніх ресурсів для реалізації соціально значущих завдань, культурних проєктів або підтримки існування організації.

Донор – це приватна особа або організація, яка робить пожертви або дає гранти. Найчастіше донорами виступають благодійні фонди, банки, великі компанії, державні організації різних країн.

Спонсор – це приватна особа або організація, що фінансує якийсь захід або організацію як з метою підтримки, так і для реклами власної діяльності.

Краудфандинг – це колективне співробітництво людей (донорів), які добровільно об'єднують свої гроші або інші ресурси разом, як правило, через Інтернет, щоб підтримати зусилля інших людей або організацій (реципієнтів).

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. У чому полягають сутність та завдання соціального підприємництва на сучасному етапі розвитку України?
2. Хто із суспільних діячів може бути прообразом соціального підприємництва?
3. Коли почався бурхливий розвиток соціального підприємництва як ідеї?
4. Які причини сприяли розвитку соціального підприємництва в багатьох країнах світу?
5. Хто із діячів соціального підприємництва вам відомий?
6. Які основні функції соціального підприємництва?
7. Які основні критерії соціального підприємництва?
8. Чим відрізняється звичайний бізнес від соціального підприємництва?
9. Чим може допомогти соціальне підприємництво державі?
10. Чим відрізняється соціальне підприємництво від корпоративної відповідальності?
11. Які вам відомі соціальні підприємства, які діють в Україні?
12. Чому соціальне підприємництво стає актуальним в Україні?
13. Які позитивні ефекти від діяльності має соціальне підприємництво?
14. Яка кінцева мета соціального підприємництва?
15. Які підприємства можна вважати соціальними підприємствами?
16. Які основні труднощі розвитку соціального підприємництва в Україні вам відомі?
17. На основі яких основних принципів здійснюється соціальне підприємництво?
18. Які перспективи має соціальне підприємництво в Україні?
19. Які проблеми вирішує соціальне підприємництво?
20. Які напрями повинні сприяти розвитку соціального підприємництва в Україні?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Примітка: питання з позначкою * мають декілька правильних відповідей.

1.* Ключові зміни, завдяки яким з'явилося соціальне підприємництво як явище:

- а) глобальне зростання добробуту;
- б) демонополізація економіки;
- в) підвищення рівня грамотності, інформованості та правосвідомості;
- г) активізація споживчого попиту.

2. Головна місія соціального підприємництва:

- а) отримати прибуток;
- б) приносити користь суспільству;
- в) збагатити власника компанії;
- г) стимулювання попиту суспільства.

3.* Доповніть основні критерії соціального підприємництва:

а) підприємницький підхід – здатність соціального підприємця бачити провали ринку, знаходити можливості, акумулювати ресурси, розробляти нові рішення, які надають довгостроковий позитивний вплив на суспільство загалом;

б) прибуткова діяльність, самоокупність і фінансова стійкість, що сприяє до незалежності від зовнішнього фінансування;

в) _____;

г) _____.

4. Термін «соціальне підприємництво» означає:

а) підприємницьку діяльність на користь суспільства або громади;

б) діяльність, спрямовану на систематичне отримання прибутку від користування майном, продажу товарів, виконання робіт або надання послуг, яка здійснюється самостійно на свій ризик особою, зареєстрованою в установленому законом порядку як індивідуального підприємця;

в) самостійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність із метою досягнення економічних та соціальних результатів та одержання прибутку;

г) підприємницьку, комерційну чи будь-яку іншу діяльність, яка не може суперечити закону і спрямовану на отримання прибутку.

5. Соціальне підприємництво – це підприємницька діяльність, націлена на:

- а) пом'якшення або розв'язання соціальних проблем;
- б) задоволення інтересів бізнесмена, та примноження його капіталу;
- в) задоволення інтересів держави, комунальних органів;
- г) демонополізацію економіки.

6. Соціальне підприємництво – це діяльність, яка має:

- а) суспільний та соціальний орієнтири;
- б) юридичний та ринковий орієнтири;
- в) інноваційний та принциповий орієнтири;
- г) соціальний, ринковий та інноваційний орієнтири.

7. Використання методів бізнесу для розробки, фінансування та впровадження інноваційних рішень соціальних, культурних або екологічних проблем - це:

- а) бізнес;
- б) соціальне підприємництво;
- в) страхування;
- г) ліцензування.

8. Для соціального підприємця головним критерієм успішності є:

- а) прибуток;
- б) дохід або вартість акцій;
- в) соціальна віддача;
- г) виручка від реалізації.

9. Соціальне підприємство – це:

а) підприємство, діяльність якого спрямована на систематичне отримання прибутку від користування майном, продажу товарів, виконання робіт або надання послуг;

- б) підприємство, метою якого є вирішення соціальних проблем;
- в) підприємство, яке надає робочі місця;
- г) підприємство, яке діє в недержавному секторі економіки.

10. Поняття: «соціальне підприємництво» та «соціальна або корпоративна відповідальність» тотожні:

- а) ні;
- б) так.

11. Основна відмінність між підприємництвом та соціальним підприємництвом визначається:

- а) продукцією, що виробляється;
- б) метою діяльності;
- в) виручкою от реалізації;
- г) видом послуг, що надаються.

12. * Соціальне підприємництво вирішує проблеми (допишіть):

- а) створення нових робочих місць;
- б) допомога хворим дітям;
- в) _____;
- г) _____.

13. Функцією соціального підприємництва є:

- а) забезпечення зайнятості населення та працевлаштування;
- б) сприяння процесу продукуванню нових ідей;
- в) впровадження нових методів організації виробництва;
- г) ефективне використання трудових та інших ресурсів.

14. Проблеми, які не вирішує соціальне підприємництво – це:

- а) безробіття;
- б) підтримка благодійних проєктів;
- в) занепад наукової діяльності;
- г) захист екології.

15. Соціальне підприємство:

а) отримує гарантії та пожертви, які спрямовуються на розв'язання соціальних проблем;

- б) не залежить від зовнішніх джерел фінансування;
- в) прибуток розподіляє серед акціонерів;
- г) не має прибутку.

- 16. Лідерами у сфері розвитку соціального підприємництва вважаються:**
- а) Великобританія, США, Італія, Словенія;
 - б) Чехія, Молдова;
 - в) Австралія, Ізраїль;
 - г) Китай, Японія.
- 17. Яскравим прикладом соціального підприємства в Україні є організація:**
- а) «Горіховий дім»;
 - б) «Трембіта»;
 - в) «Талан»;
 - г) «Грація».
- 18. Результатом соціального підприємства є:**
- а) прибуток;
 - б) соціальна інновація;
 - в) заслужена репутація;
 - г) благодійність.
- 19. Залучення сторонніх фінансових коштів на благодійність – це:**
- а) фандрейзинг;
 - б) соціальний бізнес;
 - в) волонтерство;
 - г) страховий бізнес.
- 20. Колективне співробітництво донорів, які добровільно об'єднують свої гроші або інші ресурси разом, як правило через Інтернет, щоб підтримати зусилля інших людей або організацій – це:**
- а) краудфандинг;
 - б) страховий бізнес;
 - в) громадська організація;
 - г) немає правильної відповіді.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

1. Заповніть таблицю 5.1 щодо трактування термінів «соціальне підприємництво» та «соціальне підприємство» різними видатними вченими.
2. Після таблиці 5.1 необхідно надати список використаних джерел.

Вимоги до оформлення таблиці

В першому стовпчику необхідно надати посилання на джерела інформації (у квадратних дужках вказується порядковий номер джерела у списку використаної літератури та відповідна сторінка (наприклад, [5, с. 135] – сторінка 135 літературного джерела, яке в списку літератури значиться під номером 5).

Список використаних джерел, який надається після заповненої таблиці, необхідно подавати згідно з вимогами державного стандарту ДСТУ 8302:2015 з обов'язковим наведенням назв праць електронних джерел інформації.

Таблиця 5.1

Трактування термінів «соціальне підприємництво» та «соціальне підприємство» різними видатними вченими

Автор, джерело	Сутність термінів «соціальне підприємництво» та «соціальне підприємство»
.....	
	

Завдання 2

Існують фундаментальні причини підйому соціального підприємництва в багатьох країнах світу.

Питання до обговорення

1. Надайте характеристики причинам підйому соціального підприємництва у світі.
2. Які, на ваш погляд, основні три причини такого підйому?
3. Чому, на ваш погляд, виділяють таку причину підйому, як поява новітніх засобів зв'язку?
4. Чому, на ваш погляд, виділяють таку причину підйому, як підвищення інформованості та правосвідомості?

Завдання 3

Заповніть таблицю 5.2 щодо критеріїв соціального підприємництва.

Таблиця 5.2

Характеристика критеріїв соціального підприємництва

Критерії соціального підприємництва	Сутність критерія
Певна соціальна мета соціального підприємництва	
Рентабельність соціального підприємництва	
Прибуток соціального підприємництва	
Інноваційна діяльність соціального підприємництва	
Масштабованість і тиражованість	
Підприємницький підхід	

Завдання 4

Заповніть таблицю 5.3 щодо різниці між соціальним підприємництвом, благодійною організацією і традиційним бізнесом за такими критеріями як: мета діяльності, джерела фінансування, розподіл і використання прибутку.

Таблиця 5.3

Різниця між соціальним підприємництвом, благодійною організацією і традиційним бізнесом

Критерії	Соціальне підприємництво	Благодійна організація	Традиційний бізнес
Мета діяльності			
Джерела фінансування			
Розподіл та використання прибутку			

Завдання 5

ТОВ «АБВ» надає послуги з прибирання приміщень. У своїй діяльності робітники підприємства використовують екологічно безпечні процеси і засоби для чищення.

Питання до обговорення

1. Яке підприємство має статус – соціальне?
2. Чи є ТОВ «АБВ» соціальним підприємством?

Завдання 6

Планується створення соціального підприємства, яке буде займатися розвитком активного туризму. Соціальне підприємство більшу частину прибутку (60%) планує реінвестувати у власну діяльність, а решту коштів планується спрямовувати на соціальні цілі.

Питання для обговорення

1. Які початкові кроки соціального підприємця, який приймається за бізнес-план свого соціального проєкту?
2. Чим, на ваш погляд, бізнес-план соціального проєкту відрізняється від традиційного бізнес-плану?
3. Які розділи бізнес-плану соціального проєкту, на вашу думку, складати найскладніше? Що б ви запропонували соціальним підприємцям для подолання проблем при написанні такого бізнес-плану?

Завдання 7

Вимірювання соціального впливу соціального підприємства, діяльність якого спрямовано на вирішення соціальних проблем, набуває все більшого значення.

Вимірювання соціального впливу викликає значні труднощі: для того щоб зрозуміти, чи успішний бізнес – достатньо подивитись, яку суму прибутку він приносить. Але як визначити ефективність соціального підприємництва чи

проекту, який бореться з безробіттям, відстоює права людини чи турбується про екологію?

Питання для обговорення

1. Що таке соціальний вплив. Чи є показники, які вимірюють соціальний вплив?
2. Які бізнес-інструменти допоможуть збільшити соціальний вплив соціального підприємництва?
3. Як громадська чи благодійна організація може збільшити свій соціальний вплив за допомогою соціального підприємництва?
4. Який метод ви б порекомендували соціальному підприємцю для кількісної оцінки і монетизації свого впливу?
5. Які заходи щодо підвищення ефективності маркетингу та інформування про свій соціальний вплив ви запропонували соціальному підприємцю-початківцю?

Завдання 8

Соціальне підприємництво – це не нова сфера діяльності.

Зростання кількості соціальних підприємств в Україні за останні роки – це своєрідна реакція на прояви військових дій, соціально-економічної кризи, поява нових категорій осіб, які потребують соціальної підтримки: поранені військовослужбовці, біженці окупованих територій, ветерани війни, уразливі категорії громадян тощо.

Питання до обговорення

1. У чому полягає сутність та завдання соціального підприємництва на сучасному етапі розвитку України?
2. Надайте визначення двом принципово різним поглядам на соціальне підприємництво.
3. Чим може допомогти соціальне підприємництво державі?
4. Чим відрізняється соціальне підприємництво від корпоративної відповідальності?
5. Чому соціальне підприємництво стає актуальним в Україні?
6. Які соціальні проблеми, на ваш погляд, є найбільш актуальними?
7. Які позитивні ефекти від діяльності має соціальне підприємництво?
8. Назвіть основні труднощі розвитку соціального підприємництва в Україні.
9. Які перспективи має соціальне підприємництво в Україні?
10. Сформулюйте механізм сприяння розвитку соціального підприємництва в Україні.
11. Якщо ви би створювали соціальне підприємництво, на яку соціальну проблему воно би вирішувало?

Завдання 9

1. Наведіть яскраві приклади соціальних підприємств, які функціонують в Україні.
2. Наведіть яскраві приклади соціальних підприємств в інших країнах світу.

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Світова історія розвитку соціального підприємництва.
2. Основні світові діячі соціального підприємництва.
3. Різні погляди на визначення соціального підприємництва.
4. Сутність та концепція соціального підприємництва.
5. Проблеми, які вирішує соціальне підприємництво.
6. Різниця між підприємництвом і соціальним підприємництвом.
7. Орієнтири соціального підприємництва.
8. Приклади діяльності соціальних підприємств за кордоном.
9. Приклади діяльності соціальних підприємств в Україні.
10. Ефективні практики соціального підприємництва в Україні та у світі.
11. Організаційно-правові форми соціальних підприємств.
12. Підходи до класифікації соціальних підприємств.
13. Характерні риси соціального підприємства.
14. Порівняльна характеристика соціального підприємства з іншими організаціями.
15. Класифікація соціальних підприємств за ступенем фінансової спроможності.
16. Труднощі становлення соціального підприємництва в Україні.
17. Проблеми та перспективи соціального підприємництва в Україні.
18. Значення інновації в соціальному підприємстві.
19. Основні джерела фінансування стартапів соціальних підприємств у міжнародній практиці та особливості їх використання в Україні.
20. Сутність волонтерства.
21. Механізм сприяння розвитку соціального підприємництва в Україні.
22. Соціальна відповідальність у бізнесі.
23. Сутність фандрейзингу.
24. Технології фандрейзингової діяльності в соціальному підприємстві.

ТЕМА 6

ОСОБИСТІ ЯКОСТІ УСПІШНОГО ПІДПРИЄМЦЯ

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Підприємець - це універсал у діловому світі. Він, з одного боку, володіє знаннями у сфері економіки, психології, політики, юриспруденції, з іншого – уміє організувати ефективну взаємодію фахівців різних професійних сфер і продуктивно співпрацювати як з ученими, які розробляють нові ідеї, так і з власниками капіталу, фахівцями з маркетингу. Підприємець – смілива і ризикована людина. Він часто ризикує своїм станом, добробутом, майбутнім. Однак якщо ризикує, то ризикує усвідомлено, зваживши всі «за» і «проти».

Головна якість підприємця – здатність до ухвалення рішень. Ухвалюючи рішення, підприємець висловлює готовність відповідати за їхні наслідки не тільки перед своїми партнерами, а й перед суспільством.

Рішучість та цілеспрямованість – це риси характеру, які відрізняє потенційних бізнесменів від тих, хто вважає за краще тільки мріяти й говорити про відкриття своєї справи, але ніяких дій не робити. Успішний бізнесмен швидко ухвалює рішення і реалізовує їх, навіть якщо це пов'язано з певним ризиком.

Креативність – це творчий підхід до ведення бізнесу, що характеризується готовністю неординарно мислити й вирішувати завдання, що надходять. Креативність у бізнесі передбачає генерування принципово нових ідей.

Уміння знайти або створити нові потреби для суспільства та успішно їх реалізувати – це важлива якість підприємця.

Комунікабельність – це вміння знаходити взаємний контакт із людьми і розумний вихід із конфліктних ситуацій.

Амбіційність – це найважливіша якість підприємця, яке дає успішному керівнику ту енергію, без якої неможлива перемога в сучасному бізнесі.

Вдала стратегічна ідея – це те, що відрізняє успішну компанію від посередньої, видатного лідера від наслідувача чужих ідей. Головна стратегічна ідея багатьох успішних бізнесменів полягала в тому, що вони відштовхувалися не від своїх бажань, а від потреб людей, які оплатили за виконання їхніх бажань.

Підприємливість – це таланти, якоюсь мірою стан душі. Тому часто підприємливість асоціюється з поняттями «ініціатива», «сміливість», «динамізм». Для підприємця грошові вигоди стоять на другому плані, а головна роль, яку такі люди покладають на себе, – це організація та втілення в життя цікавого проєкту.

Професійна етика – це конкретно визначений набір моральних норм, який використовується в підприємницькій діяльності в тій чи іншій професійній діяльності. Кодекси професійної етики розробляють спілки підприємців, об'єднання банкірів, асоціації рекламних агентств, асоціації аудиторів тощо.

Ділова етика – це система загальних етичних норм і правил поведінки суб'єктів підприємницької діяльності, їхнє спілкування і взаємодії. Вона застосовується як на мікрорівні – це моральні відносини в організаціях, так і на макрорівні – це моральні відносини між суб'єктами господарської діяльності. Ділова етика регулює відносини підприємця, менеджера зі своїми партнерами, конкурентами, клієнтами, працівниками, державою тощо.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Яка, на ваш погляд, головна якість притаманна підприємцю?
2. Які основні риси притаманні підприємцю?
3. Як ви розумієте термін «лідер»?
4. Які основні якості підприємця сприяють успіху в бізнесі?
5. Які, на ваш погляд, особисті якості підприємця не сприяють успіху в бізнесі?
6. Які, на ваш погляд, особистісні якості характеру заважають людині гармонійно й успішно жити і діяти?
7. Які слабкі сторони діяльності підприємцям?
8. Чи кожна людина може бути підприємцем?
9. Що слід розуміти під підприємницькою етикою? Чи може вона впливати на економічні результати підприємця?
10. Як ви розумієте одну з якостей підприємця – уміння передбачати?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Група якостей особистості, яка характеризується таким набором показників: здатність до фантазії; творча уява; здатність створювати нові образи (зокрема фантастичні, нестандартні); здатність виявляти нові зв'язки між елементами творчого завдання за подібністю, суміжності й контрастом – це:

- а) прагнення до нового;
- б) критичність мислення;
- в) здатність до перетворень;
- г) прагнення до творчості.

2. Група якостей особистості, яка характеризується таким набором показників: незалежність суджень; здатність користуватися об'єктивними критеріями; уміння знаходити причини своїх помилок та невдач; здатність формулювати оціночні судження – це:

- а) здатність до перетворень;
- б) прагнення до творчості;
- в) прагнення до нового;
- г) критичність мислення.

3. Група якостей особистості, яка характеризується таким набором показників: уміння аналізувати, порівнювати, виділяти головне та другорядне; уміння описувати й давати визначення, пояснювати, доводити, обґрунтовувати; уміння систематизувати та класифікувати; здатність генерувати ідеї, висувати гіпотези, бачити протиріччя; здатність здійснювати перенесення знань й умінь:

- а) здатність до перетворень;
- б) прагнення до творчості;
- в) прагнення до нового;
- г) критичність мислення.

4. Група якостей особистості, яка характеризується таким набором показників: інтерес до професійної творчості; прагнення до творчості; прагнення до лідерства; прагнення до отримання високої оцінки з боку колег:

- а) прагнення до нового;
- б) критичність мислення;
- в) здатність до перетворень;
- г) прагнення до творчості.

5. Компонент, який не входить у формулу успіху Х. Маккея, – це:

- а) визначення мети;
- б) емпатія;
- в) зосередження зусиль;
- г) впевненість у собі.

6. Формула успіху в бізнесі виглядає як сума таких чинників, як:

- а) особа + креативність;
- в) особа + ідея;
- в) завзятість + визнання мети + впевненість у собі + зосередження зусиль;
- г) особа + талант.

7. У структурі емоційного інтелекту виокремлюють два аспекти:

- а) внутрішній та зовнішній;
- б) біологічний та соціальний;
- в) логічний та емоційний;
- г) внутрішньоособистісний та міжособистісний.

8. Обов'язкових складових емоційного інтелекту, які визначає психолог Деніел Гоулман:

- а) два;
- б) три;
- в) чотири;
- г) п'ять.

9. Результат синтезу таких якостей, як «інтуїція + практичність» – це:

- а) рішучість;
- б) самовіддача;
- в) вміння передбачати;
- г) чесність.

10. Творчий підхід до ведення бізнесу – це:

- а) започаткувати бізнес пов'язаний в мистецтвом;
- б) мислити за шаблоном;
- в) стереотипне мислення;
- г) готовність неординарно мислити та вирішувати завдання.

11. Яка якість допомагає підприємцю правильно перебудувати або відкоригувати свій бізнес?

- а) практичність;
- б) пунктуальність;
- в) креативність;
- г) гнучкість.

12. На думку А. Менегетти, лідер – це:

- а) член групи, якому вона надає право ухвалювати найвідповідальніші рішення, що стосуються інтересів усієї групи;
- б) людина, яка, задовольняючи власний егоїзм, реалізує громадський інтерес;
- в) член групи, який у значимих ситуаціях здатний здійснювати особливий вплив на поведінку інших учасників;
- г) член групи з найвищим статусом, за яким визнається право ухвалювати рішення у значущих для групи ситуаціях.

13. Одна з особистих якостей підприємця, яка не сприяє успіху в бізнесі:

- а) гнучкість і сміливість;
- б) владність і енергійність;
- в) лінивість, пасивність, навіюваність;
- г) амбітність та скромність.

14. Особистісні якості підприємця, що перешкоджають успіху в бізнесі:

- а) бажання освоїти безліч нових знань;
- б) прагнення до стабільної зарплати, регулярного відпочинку;
- в) немає схильності до самоосвіти, уникнення відповідальності;
- г) готовність та здатність до ризику.

15. Одна з основних якостей підприємця, яка сприяє успіху в бізнесі, – це:

- а) креативність, відсутність шаблонного мислення;
- б) пасивність;
- в) навіюваність;
- г) надмірна пунктуальність.

16. Найбільш важливі особисті якості підприємця:

- а) організованість, інтуїція, самоаналіз, гнучкість;
- б) підвищена тривожність, пунктуальність, розміркованість;
- в) пасивність, емоційна неврівноваженість;
- г) вразливість до нав'язування чужої волі, надмірна старанність і пунктуальність.

17. Спостережливість – це:

- а) уміння помічати та аналізувати умови, ситуації, фактори, можливість знайти максимально точне рішення;
- б) здатність підприємця добровільно і самостійно знаходити форми для прояву свого ентузіазму;
- в) право та обов'язок відповідати за свої вчинки і дії, взяті на себе зобов'язання, а також їхні наслідки;
- г) здатність підприємця до комунікації, установленню контактів і зв'язків.

18. Якість успішного підприємця, яка дає змогу продумати свої дії на декілька ходів уперед:

- а) інтуїція;
- б) креативність;
- в) гнучкість;
- г) любов до справи.

19. Комунікабельність – це:

- а) система загальних етичних норм і правил поведінки суб'єктів підприємницької діяльності, їхнього спілкування і взаємодії;
- б) генерування принципово нових ідей;
- в) творчий підхід до ведення бізнесу, що характеризується готовністю неординарно мислити і вирішувати завдання, що надходять;
- г) вміння знаходити взаємний контакт з людьми і розумний вихід із конфліктних ситуацій.

20. Допишіть якості, якими, на ваш погляд, повинен володіти підприємець:

- а) _____;
- б) _____.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

На думку італійського онтопсихолога А.Манегетті, лідер – це той хто вміє служити, бо управляє тільки той хто вміє служити; пізнає іншого лідера за вмінням вірно і самовіддано служити; наділений креативністю, дбає про економічний розвиток групи, компанії; володіє високим рівнем культурної освіти. Антоніо Менегетті в книжці «Психологія лідера» виділяє сім якостей лідера-бізнесмена.

Заповніть таблицю 6.1 щодо характеристики якостей лідера-бізнесмена за думкою А. Менегетті.

Таблиця 6.1

Визначання якостей лідера-бізнесмена

Якості підприємця	Характеристика якості
Лідер виявляє прагнення до першості і досягає її всупереч усім канонам реалізуючи свій природний потенціал	
Лідер розвиває свої задатки	
Лідер є амбіційним, має вольове устремління, спрямованість на активну діяльність	
Лідер любить справу якою займається	
Лідер є прагматичним	
Лідер є професіоналом високого класу; завжди трансцендентний (знаходячись у ситуації не занурюється у неї повністю)	
Лідер володіє інтуїцією	

Завдання 2

Брент Бауерс у своїй книзі «Вісім принципів успішних підприємців» пише, що підприємці від решти відрізняються готовністю діяти і наполегливістю у здійсненні своєї мрії. Б. Бауерс описує вісім принципів успішного підприємця.

Заповніть таблицю 6.2 щодо характеристики принципів успішного підприємця за думкою Б. Бауерса.

Таблиця 6.2

Визначання принципів діяльності успішного підприємця

Принципи підприємця	Характеристика принципа
1	2
1. Підприємці мають здатність розпізнавати можливості та не упускати їх. Вміння бачити невидиме	
2. Підприємці відчують непереборне потяг до управління. До того ж їм властивий дар ефективного керівництва	
3. Підприємці змалку створюють щось нове	
4. Підприємці мають талант до імпровізації	
5. Шалена наполегливість, енергійність і завзятість	

1	2
6. Ентузіазм, що межує з божевільям на своєму товарі	
7. Постійний прагматизм	

Завдання 3

Можна назвати певний список якостей, якими повинна володіти людина, що займається підприємницькою діяльністю. Як вони будуть у неї проявлятися, залежить від конкретної ситуації, але вона повинна бути готовою до того, що життя зажадає їх проявити.

Заповніть таблицю 6.3 щодо якостей підприємця, які сприяють успіху в підприємницькій діяльності.

Таблиця 6.3

Основні якості підприємця, які сприяють успіху в бізнесі

Якості успішного підприємця	Характеристика якості
Рішучість	
Креативність	
Здатність на ризиковані справи	
Цілеспрямованість	
Чесність	
Комунікабельність	
Вміння передбачати	
Дисциплінованість	
Гнучкість	

Питання до обговорення

1. Які якості підприємця для успішного введення підприємницької діяльності ви би ще додали?

2. Сформулюйте основні права та обов'язки підприємця та відповідальність.

3. Якими трьома якостями, на вашу думку повинен володіти підприємець? Чому?

4. Які якості роблять підприємця успішним в умовах війни?

5. Чи відрізняються особисті якості соціального підприємця та звичайного підприємця щодо успішного ведення бізнесу?

Завдання 4.

Сформулюйте за пунктами і обґрунтуйте якості підприємця, що перешкоджають успіху в бізнесі.

Завдання 5

Виникли проблеми у взаєморозрахунках із бізнес-партнером.

Питання до обговорення

Які якості та навички необхідно застосувати та які дії здійснити з метою вирішення ситуації, що виникла? Надайте розгорнуту відповідь.

Завдання 6

Виникли розбіжності з постачальниками щодо умов поставки та її вмісту.

Питання до обговорення

Які якості та навички необхідно застосувати та які дії здійснити з метою вирішення ситуації, що виникла? Надайте розгорнуту відповідь.

Завдання 7

Покупець вимагає знижку більшу, ніж її можливий розмір.

Питання до обговорення

Які якості та навички необхідно застосувати та які дії здійснити з метою вирішення ситуації, що виникла? Надайте розгорнуту відповідь.

Завдання 8

Виникли суперечності між підприємцем та співробітниками щодо умов праці та розміру оплати праці.

Питання до обговорення

Які якості та навички необхідно застосувати та які дії здійснити з метою вирішення ситуації, що виникла? Надайте розгорнуту відповідь.

Завдання 9

На ринку з'явився новий товар, необхідно укласти з постачальником договір на своїх або прийнятних для себе умовах.

Питання до обговорення

Які якості та навички необхідно застосувати та які дії здійснити з метою вирішення ситуації, що виникла? Надайте розгорнуту відповідь.

Завдання 10

Компанією випущено новий товар, необхідно представити його потенційним покупцям з метою укладення договору поставки.

Питання до обговорення

Які якості та навички необхідно застосувати та які дії здійснити з метою вирішення ситуації, що виникла? Надайте розгорнуту відповідь.

Завдання 11

У компанії здійснюється набір нових співробітників, підприємцю необхідно провести співбесіди.

Питання до обговорення

Які якості та навички необхідно застосувати та які дії здійснити з метою вирішення ситуації, що виникла? Надайте розгорнуту відповідь.

Завдання 12

З об'єктивних чи суб'єктивних причин зірвалися терміни поставки товару покупцеві.

Питання до обговорення

Які якості та навички необхідно застосувати та які дії здійснити з метою вирішення ситуації, що виникла? Надайте розгорнуту відповідь.

Завдання 13

Виникли проблеми погашення дебіторської заборгованості покупцями.

Питання до обговорення

Які якості та навички необхідно застосувати та які дії здійснити з метою вирішення ситуації, що виникла? Надайте розгорнуту відповідь.

Завдання 14

Виникла необхідність звільнити співробітника.

Питання до обговорення

Які якості та навички необхідно застосувати та які дії здійснити з метою вирішення ситуації, що виникла? Надайте розгорнуту відповідь.

Завдання 15

Діловий етикет — це поняття містке і включає правила поведінки між діловими партнерами й колегами, мовленнєвий етикет у діловому спілкуванні, правила ведення переговорів, норми листування.

Етикет ділового спілкування — це набір правил поведінки, звичаї та соціальні норми, необхідні в ділових відносинах і особистому спілкуванні.

Питання до обговорення

1. Як невербальні способи спілкування можуть впливати на хід і успіх ділової зустрічі?

2. Які правила ведення світської бесіди ви знаєте?

3. Які правила вітання ви знаєте?

4. Які правила ділового листування ви знаєте?

5. Що таке діловий протокол?

6. Прокоментуйте висловлювання А. Моріта (Sony): «Найвище завдання японського менеджера полягає у тому, щоб встановити нормальні взаємини з працівниками, сформулювати ставлення до корпорації як до рідної сім'ї, розуміння того, що у робітників та менеджерів — одна доля.

7. В чому полягає сутність стратегії спілкування та взаємодії з клієнтами?

8. Які особливості слід враховувати, готуючись до будь-яких переговорів з іноземцями?

9. Яких правил необхідно дотримуватися при розміщенні за столом під час ділових прийомів?

10. Як знайти своє місце за столом на прийомі з розсаджуванням?

11. Ось вже декілька місяців, як ви є новим керівником відділу. Один із співробітників говорить вам: «Я, звичайно, не хочу вас критикувати, але ваш попередник вмів знайти підхід до своїх співробітників». Яка буде ваша

відповідь?

12. У найбільш напружений період завершення виробничої програми один із співробітників вашого колективу захворів. Кожен з підлеглих зайнятий виконанням своєї роботи. Робота відсутнього також повинна бути виконана у визначений термін. Як ви вчините у цій ситуації? Обговоріть кожну версію діалогу і оберіть оптимальну.

13. Які недоліки зовнішнього вигляду підприємця можуть впливати на ділову зустріч?

14. Прокоментуйте висловлювання відомого автора американських економічних бестселерів Пол Хокена, який вважає, що менеджер до продажу свого продукту повинен ставитися як до улюбленого дерева, турботливо вирощуючи, підживлюючи його, даючи йому світло та тепло. Тоді дерево принесе плоди і почне давати добрий врожай. Але не слід при цьому забувати, що довкола ростуть дерева, які належать іншим людям.

Завдання 16

Торгово-виробнича компанія «АВС», функціонує 5 років на ринку виробництва та продажу слабоалкогольних напоїв, має загальну чисельність персоналу 130 осіб. ТВК «АВС» в даний час займається тільки оптовими продажами через своїх дилерів і партнерів-оптовиків. Інші канали збуту продукції не були задіяні. У зв'язку з реалізацією комерційної політики, спрямованої на використання всіх каналів збуту: роздрібні точки, мережеві магазини, систему кафе та ресторанів тощо, було прийнято рішення про організацію Торгового дому. Для керівництва Торгового дому запрошений на роботу новий комерційний директор.

У ТВК «АВС» на момент приходу нового комерційного директора працює 20 менеджерів із продажу, які підпорядковані начальнику відділу продажів, що працює в організації з її створення. Тепер він буде підпорядковуватися новому комерційному директору. Керівнику відділу продажів 34 роки.

Новий комерційний директор Торгового дому, провівши аналіз роботи відділу продажів, зрозумів, що начальник відділу продажів не відповідає висунутим до нього вимогам і не може бути гідним йому помічником при реалізації затвердженої комерційної політики розвитку організації на новому рівні. Він не зможе мобільно перебудуватися під нові завдання, масштабність, темпи. У той же час він є родичом власника компанії, їх пов'язує дружба, особиста прихильність. Він у хороших стосунках зі своїми підлеглими, користується їх авторитетом, а його звільнення спровокує масові звільнення у відділі продажів.

Новий комерційний директор приймає рішення звільнити начальника відділу продажів. При цьому він хотів би, щоб таке ж рішення прийняв сам начальник відділу продажів із найменшим ударом по його самолюбству і мінімальними втратами торгового персоналу, щоб, по можливості, уникнути розвитку конфлікту.

Питання до обговорення

1. Які шляхи можна порекомендувати новому комерційному директору в даній ситуації?
2. На основі аналізу аргументів «За» та «Проти» запропонувати вирішення проблемної ситуації, шляхом порівняння варіантів вирішення проблеми.

Завдання 17

Між двома підлеглими (колегами) виник конфлікт, який заважає їм успішно працювати. Кожен із них окремо звертався до вас з проханням розібратися і підтримати його позицію.

Вибрати та обґрунтувати свій варіант поведінки в цій ситуації.

1. Припинити конфлікт на роботі, а конфліктні взаємини порекомендувати дозволити в позаслужбовий час.
2. Запросити розібратися в конфлікті фахівців психологів.
3. Особисто спробувати розібратися в мотивах конфлікту і знайти прийнятний для обох сторін варіант примирення.
4. З'ясувати, хто з членів колективу є авторитетом для конфліктуючих співробітників, і спробувати через нього вплинути на них.

Завдання 18

Підлеглий (колега) ігнорує ваші поради та вказівки, робить все по-своєму, не звертаючи уваги на зауваження, не виправляючи того, на що ви йому вказуєте.

Як ви вчинити з цим підлеглим (колегою) надалі?

Вибрати та обґрунтувати свій варіант поведінки в цій ситуації.

1. Особисто спробувати розібратися у мотивах завзятості. Застосувати звичайні адміністративні міри покарання.
2. В інтересах справи постаратися викликати його на відверту розмову, спробуєте знайти з ним спільну мову, налаштувати на діловий контакт.
3. Спробувати звернутися до колективу, розраховуючи на те, що його неправильна поведінка буде засудженою і до нього будуть вживані заходи громадського впливу.
4. Спробуєте спочатку розібратися в тому, чи не здійснюєте ви самі помилок у взаєминах із підлеглим (колегою), а потім вже вирішите, як вчинити.

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Підприємець – ключова фігура ринкової економіки. Основні права, обов'язки та відповідальність підприємця.
2. Основні права, обов'язки та відповідальність підприємця. Функції підприємця
3. Принципи успішних підприємців за книгою Брент Бауерса «Вісім принципів успішних підприємців».
4. Психологічний портрет успішного підприємця.
5. Особистісні якості підприємця, що сприяють успіху в бізнесі.
6. Погляд А. Менегетті на якості економічного лідера.
7. Погляд Г. Минцберга на головні завдання, які повинен виконати підприємець.
8. Типи негативних поведінкових реакцій людини за книгою Х. Стивенса «Приручи своїх драконів».
9. Особистісні якості, що перешкоджають успіху в бізнесі.
10. Якості, які протипоказані підприємцю.
11. Слабкі сторони діяльності, які притаманні підприємцю.
12. Ділові якості підприємців та їхня роль у забезпеченні успіху підприємницької діяльності.
13. Секрет успіху відомого іноземного бізнесмена (на вибір).
14. Секрет успіху відомого українського підприємця (на вибір).
15. Емоційний інтелект як передумова успішного розвитку особистості.
16. Міфи та правда про якості справжнього підприємця.
17. Ефективні комунікації в команді.
18. Способи розвинути самодисципліну.
19. Способи розвинути креативність.
20. Формула успіху Х. Маккея.
21. Особливості ділового етикету.
22. Діловий етикет як економічна категорія.
23. Поняття ділового протоколу.
24. Етика та етикет у взаєминах керівника та підлеглими.
25. Етика та етикет у взаєминах з клієнтами та партнерами по бізнесу.
26. Національні особливості ділового етикету в різних країнах світу.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Логіка процесу створення власної справи – це послідовність ухвалення управлінських рішень, спрямованих на втілення бізнес-ідеї підприємницької діяльності. Логіка процесу створення власної справи включає такі три етапи: розробку концепції бізнесу; планування успіху підприємницького проєкту; реалізацію підприємницького проєкту.

Концепція бізнесу – це те, із чого починається бізнес; концептуальний опис ключової бізнес-ідеї та формату бізнесу.

Розробка концепції бізнесу – це послідовність ухвалення управлінських рішень, спрямованих на обґрунтування підприємницької ідеї, способу входження в бізнес та організаційно-правові форми бізнесу.

Бізнес-ідея – це конкретне цілісне знання про доцільність та можливість займатися певним видом підприємницької діяльності, а також чітке усвідомлення мети такої діяльності, шляхів та засобів її досягнення.

Новий товар – товар, який принципово відрізняється від наявних на ринку товарів або має серйозні якісні вдосконалення порівняно з товарами-аналогами щодо споживчих якостей, дизайну, форми тощо.

Процес накопичення ідей – це результат осмислення навколишнього середовища: товарного ринку, кон'юнктурної ситуації, поведінки споживачів, рівня конкуренції, правового поля, специфіки галузі економіки, практичного досвіду наявних фірм, досягнень науки, техніки і технології.

Планування успіху підприємницького проєкту – це процес написання бізнес-плану, обґрунтування економічної доцільності створення бізнесу. Написання бізнес-плану здійснюється на основі: збору інформації та попереднього аналізу маркетингової, виробничої та фінансової інформації; визначення місії; оцінки сильних і слабких сторін бізнесу; аналізу стратегічних альтернатив і вибору стратегії діяльності.

Бізнес-план – це ретельно підготовлений плановий документ, який розкриває всі сторони будь-якого започаткованого комерційного проєкту.

Реалізація підприємницького проєкту – це послідовність ухвалення управлінських рішень, спрямованих на: визначення шляхів і потенційних джерел залучення фінансових коштів для реалізації проєкту; проведення презентації бізнес-плану і переговорів з потенційними інвесторами та кредиторами; реєстрацію бізнесу.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Що таке логіка процесу створення власної справи?
2. Із яких етапів складається процес створення власної справи?
3. Що таке концепція бізнесу та яке значення має концепція бізнесу для підприємця-початківця?
4. На які питання необхідно надати відповідь при побудові концепції бізнесу?
5. Із яких етапів складається процес розробки концепції бізнесу?
6. Що означає вибір сфери підприємницької діяльності?
7. Які розрізняють сфери для заняття підприємницькою діяльністю?
8. Що впливає на вибір сфери підприємницької діяльності?
9. Які вам відомі різновиди послуг матеріально-виробничого характеру?
10. Які вам відомі різновиди послуг нематеріального характеру?
11. Які основні показники розкривають стратегічну сферу бізнесу?
12. Чим ви можете обґрунтувати привабливість сфери послуг для започаткування бізнесу?
13. Як ви розумієте сутність етапу планування успіху підприємницької діяльності?
14. Які основні проблеми повинен вирішити підприємець на етапі планування успіху підприємницької діяльності?
15. Із яких стадій складається реалізація підприємницького проєкту?
16. Які основні проблеми повинен вирішити підприємець на етапі реалізації підприємницького проєкту?
17. Які вам відомі основні джерела первісного фінансування підприємницької діяльності?
18. Які основні цілі ставить підприємець при презентації бізнес-плану?
19. Які основні положення, на ваш погляд, повинні включатися до презентації бізнес-плану?
20. На які основні питання просять роз'яснення інвестори проєкту при презентації бізнес-плану?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Визначте логічну послідовність етапів створення власної справи:

- а) вибір способу входження у бізнес; обґрунтування підприємницької ідеї; вибір організаційно-правової форми підприємництва;
- б) розробка концепції бізнесу; планування успіху підприємницького проекту; реалізація підприємницького проекту;
- в) прийняття рішення про підприємницьку діяльність на основі підприємницької ідеї; планування успіху підприємницького проекту; презентація бізнес-ідеї, реєстрація бізнесу;
- г) пошук бізнес-ідеї; пошук фінансових ресурсів на втілення бізнес-ідеї; покупка необхідного обладнання; підбір персоналу; реєстрація бізнесу.

2. Технологія створення бізнесу:

- а) залежить від специфіки обраної сфери діяльності;
- б) єдина для усіх можливих сфер підприємницької діяльності
- в) не залежить від специфіки обраної сфери діяльності;
- г) не залежить від виду діяльності.

3. Розробка концепції бізнесу передбачає:

- а) визначення технології виробництва продукції на основі ідеї підприємницької діяльності;
- б) прийняття рішення про підприємницьку діяльність та визначення потреби бізнесу у фінансових ресурсах;
- в) обґрунтування бізнес-ідеї та сфери підприємницької діяльності; вибір способу входження у бізнес; вибір організаційно-правової форми бізнесу та системи оподаткування;
- г) опис бізнес-ідеї та розрахунок показників економічної ефективності від її реалізації.

4. Основними етапами планування підприємницького успіху є такі:

- а) вибір організаційно-правової форми підприємництва та способу входження у бізнес, розрахунок планових показників ефективності бізнесу;
- б) накопичення підприємницьких ідей, вибір конкретних ідей з наявного переліку, порівняльний аналіз підприємницьких ідей;
- в) збір необхідної інформації для розробки бізнес-плану та формування бізнес-плану;
- г) реєстрація бізнесу, визначення можливого доходу від бізнесу та презентація бізнес-плану.

5. Основні етапи реалізації підприємницького проекту такі:

- а) визначення шляхів первинного фінансування бізнесу, проведення переговорів з потенційними інвесторами шляхом презентації бізнес-плану, реєстрація бізнесу;
- б) порівняльний аналіз підприємницьких ідей та визначення можливого доходу від бізнесу;

в) розрахунок показників економічної ефективності підприємницького проєкту;

г) збір необхідної інформації для розробки бізнес-плану.

6. Концептуальний опис ключової бізнес-ідеї, формату бізнесу, які дають підприємцю переваги над конкурентами, – це:

а) бізнес-ідея;

б) концепція бізнесу;

в) підприємницький проєкт;

г) бізнес-план.

7. Одна з проблем, яку повинен вирішити підприємець на етапі розробки концепції бізнесу:

а) визначити потреби бізнесу у фінансових ресурсах;

б) розрахувати показники економічної ефективності від реалізації бізнес-ідеї;

в) обрати спосіб входження в бізнес;

г) зібрати необхідну інформацію для розробки бізнес-плану.

8. До сфери матеріального виробництва належать:

а) виробництво предметів споживання;

б) проведення лабораторних та стендових випробувань;

в) продуктування нових ідей та здійснення відкриттів та винаходів;

г) складання програм для ЕОМ.

9. До послуг матеріально-виробничого характеру, наданням яких може зайнятися підприємець, належать:

а) частина послуг транспорту, торгівлі, зв'язку, готельні послуги;

б) проведення лабораторних та стендових випробувань;

в) різноманітні науково-дослідні послуги;

г) продуктування нових ідей.

10. До послуг нематеріального характеру, наданням яких може зайнятися підприємець, належать:

а) послуги хімічистки, ремонту й обслуговування машин, годинників;

б) готельні послуги;

в) складання програм для ЕОМ;

г) послуги з ремонту.

11. Особисті чинники вибору підприємцем сфери підприємницької діяльності:

а) обмеження щодо ліцензування видій підприємницької діяльності;

б) потенціал розвитку підприємницької діяльності;

в) відповідність сфери бізнесу інтересам підприємця;

г) захоплення родичів.

12. Зовнішні чинники, що визначають вибір підприємцем сфери підприємницької діяльності, – це:

а) правові обмеження у здійсненні підприємницької діяльності;

б) практичний досвід ведення бізнесу;

в) відповідність сфери бізнесу інтересам підприємця;

г) захоплення самого підприємця.

13. Основний етап планування успіху підприємницького проєкту – це:

- а) розробка бізнес-плану;
- б) пошук бізнес-ідеї;
- в) реєстрація бізнесу;
- г) презентація бізнес-плану.

14. Інформація про технічні, експлуатаційні та споживчі якості аналогічних видів продукції й ціни на них – це складова:

- а) маркетингової інформації;
- б) виробничої інформації;
- в) фінансової інформації бізнесу;
- г) технологічної інформації.

15. Унікальні якості, які виділяють бізнес серед його конкурентів, – це:

- а) сильна сторона бізнесу;
- б) слабка сторона бізнесу;
- в) можливості для бізнесу;
- г) перспективи розвитку бізнесу.

16. Завершальна стадія реалізації підприємницького проєкту – це:

- а) проведення переговорів з потенційними інвесторами та кредиторами;
- б) визначення шляхів і потенційних джерел залучення фінансових коштів для реалізації проєкту;
- в) проведення презентації бізнес-плану;
- г) реєстрація бізнесу.

17. Проведення переговорів з потенційними інвесторами передбачає:

- а) первинне фінансування бізнесу;
- б) проведення презентації бізнес-плану;
- в) пошук ідеї бізнесу;
- г) всебічну оцінку бізнесу і майбутніх загроз.

18. Найскладніша проблема формування підприємницької діяльності в Україні – це:

- а) недоліки українського законодавства;
- б) дефіцит фінансових ресурсів для організації власної справи;
- в) нестача кваліфікованого персоналу;
- г) формування стартового капіталу для створення бізнесу.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Ви маєте намір започаткувати власну справу.

Питання до обговорення

1. Складіть перелік ідей для бізнесів (тільки продукти чи послуги), якими б ви хотіли б займатися.

2. Після складання списку потенційних бізнес-ідей для вашої підприємницької діяльності:

- викресліть надто складні або нецікаві ідеї;
- визначте особливо цікаві бізнес-ідеї;
- оберіть з переліку цікавих ідей можливо прибуткові;
- оберіть з привабливих ідей менш ризиковані.

Завдання 2

1. Із бізнес-ідей, які згенеровані в завданні 1, виберіть одну найперспективнішу та найбільш реалістичну на ваш погляд.

2. Обґрунтуйте ваше рішення про підприємницьку діяльність на основі вибраної підприємницької ідеї.

3. Сформуйте концепцію вашого бізнесу у вигляді інформації в таблиці 7.1.

Таблиця 7.1

Концепція власного бізнесу

Мета (місія) бізнесу	
Найменування суб'єкта підприємницької діяльності	
Вид діяльності	
Види продукції, що виробляється	
Види послуг, що надаються	
Тип реалізації продукції (послуг) (роздрібний / оптовий продаж)	
Потенційні споживачі	
Перелік потреб клієнтів, що задовольняються	

Завдання 3

Виберіть одну з бізнес-ідей за даними таблиці 2-го завдання. Надайте обґрунтовані відповіді на такі запитання:

1. У якому разі ваші покупці використовують ваш продукт (послугу)?
2. Яка головна користь вашого продукту (послуги)?
3. Яка додаткова користь вашого продукту (послуги)?
4. Чи всі властивості вашого продукту (послуги) потрібні споживачеві?
5. Як було б варто вдосконалити ваш продукт (послугу)?
6. Якби ви були покупцем, чи купили б ви свою продукцію? Якщо так, то що було б головним аргументом? Якщо ні, то чому?
7. Як має виглядати ідеальний продукт (послуга) з точки зору споживача?

Завдання 4

Визначте з наведеного нижче переліку, що є місією таких відомих світових компаній: Apple Computer, Canon, McDonald's, Microsoft Corporation, Nokia, Starbucks.

1. Заповніть таблицю 7.2.

2. Додати на свій розсуд не менше п'яти прикладів місій відомих компаній.

Таблиця 7.2

Визначення компанії і її місії

Компанія	Місія компанії
	«Допомагати людям і бізнесам в усьому світі повністю реалізувати свій потенціал»
	«Об'єднуючи людей, ми допомагаємо задоволенню фундаментальної людської потреби у зв'язку й соціальному контакті»
	«Ми пропонуємо комп'ютери найвищої якості для людей в усьому світі»
	«Спільна робота й життя для загального блага»
	«Стати провідним постачальником кращих сортів кави у світі, дотримуючись у ході зростання компанії наших непохитних принципів (місце роботи, де поважають співробітників; культурна розмаїтість; найвищі стандарти роботи з кавою, задоволення клієнтів; внесок у місцеве співтовариство; прибутковість)»
	«Швидке, якісне обслуговування клієнтів за допомогою стандартного набору продуктів»

Завдання 5

У загальному вигляді процес створення власної справи передбачає три етапи: розробка концепції бізнесу; планування успіху підприємницького проєкту; реалізація підприємницького проєкту.

На кожному етапі підприємець повинен виконувати певні завдання.

Заповніть таблицю 7.3 щодо характеристики етапів логіки процесу створення власної справи.

Таблиця 7.3

Визначення завдань підприємця на різних етапах процесу створення власної справи

Етапи логіки процесу створення власної справи	Завдання, які повинен вирішити підприємець
Розробка концепції бізнесу	
Планування успіху підприємницького проєкту	
Реалізація підприємницького проєкту	

Завдання 6

Планування успіху підприємницької діяльності розпочинається зі збору інформації для розробки бізнес-плану створення майбутнього бізнесу. До такої інформації належить: маркетингова, виробнича, фінансова, інформація про загальноекономічні та галузеві фактори.

Заповніть таблицю 7.4 щодо визначення конкретних складових інформації.

Таблиця 7.4

Складові елементи інформації

Інформація	Складові елементи
Маркетингова інформація	
Виробнича інформація	
Фінансова інформація	
Інформація про загальноекономічні та галузеві фактори	

Завдання 7

Одним із етапів процесу логіки створення власної справи є реалізація підприємницького проекту.

Питання до обговорення

1. Які стадії охоплює етап реалізації підприємницького проекту?
2. Які моделі фінансування стартапів ви знаєте?
3. Які основні цілі має презентація бізнес-плану?
4. На які основні питання повинно зосередити увагу при презентації бізнес-плану?
5. Які дії повинен виконувати майбутній підприємець щоб підвищити ефективність проведення презентації бізнес-плану?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Логіка процесу створення власної справи.
2. Розробка концепції бізнесу.
3. Проблеми, які повинен вирішити підприємець на етапі планування успіху підприємницького проекту.
4. Стадії реалізації підприємницького проекту.
5. Переваги створення суб'єктів підприємницької діяльності у сфері послуг.
6. Характеристика сфер підприємницької діяльності.
7. Потенційні джерела залучення фінансових коштів для реалізації підприємницького проекту.
8. Основні ризики під час організації власної справи.

ТЕМА 8

ФОРМУВАННЯ ІДЕЙ БІЗНЕСУ ТА ЇХНЄ ОБҐРУНТУВАННЯ

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Підприємницька ідея – це конкретне цілісне знання про доцільність і можливість займатися певним видом підприємницької діяльності, а також чітке усвідомлення мети такої діяльності, шляхів і засобів її досягнення. Особливістю є те, що ідея підприємця базується на інновації або включає раціоналізаторський момент.

Новий товар – це товар, який принципово відрізняється від наявних на ринку товарів або має серйозні якісні вдосконалення порівняно з товарами-аналогами щодо споживчих якостей, дизайну, форми тощо.

Бізнес-ідея – це запропонований спосіб поліпшення ведення підприємницької діяльності з метою досягнення більш вагомого підприємницького успіху.

Підприємницький успіх – фінансовий результат, особисті досягнення, моральне задоволення, які є критерієм досягнення підприємцем мети ведення власної справи - бізнесу.

Банк підприємницьких ідей – це перелік того, що могло б скласти при необхідності потенційні невикористані можливості підприємницької діяльності.

Матриця просіювання ідей – це інструмент виявлення найбільш життєздатної ідеї, де результати виражаються в цифровій формі.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. У чому полягає сутність підприємницької ідеї?
2. Назвіть найважливіші елементи підприємницької ідеї.
3. У чому полягає необхідність розробки та впровадження нової підприємницької ідеї?
4. Які основні джерела підприємницької ідеї?
5. Із яких джерел і за допомогою яких методів може здійснюватися пошук перспективних підприємницьких ідей?
6. Що є конкретним проявом підприємницької ідеї?
7. Які фактори впливають на формування бізнес-ідей?
8. Яких принципів має дотримуватися потенційний підприємець перш ніж здійснити вибір бізнес-ідеї?
9. Які моменти включає технологія накопичення, відбору та оцінки підприємницької ідеї.

10. Які основні методи генерування бізнес-ідей ви знаєте?
11. У чому полягає сутність методу «мозкового» штурму»? Із яких етапів він складається?
12. На які основні питання необхідно відповісти підприємцю при визначенні реальності здійснення підприємницької ідеї?
13. Що таке банк підприємницьких ідей?
14. Як і для чого підприємцю доцільно створювати банк підприємницьких ідей?
15. Із яких елементів складається банк підприємницьких ідей?
16. Що таке матриця просіювання підприємницьких ідей?
17. Як формується матриця просіювання ідей?
18. Із яких елементів складається матриця просіювання ідей?
19. Які фактори пов'язані з провалами реалізації бізнес-ідей?
20. Унаслідок чого виникають помилки в розрахунках дієздатності ділової ідеї на стадіях ділового планування і проєктного аналізу?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Конкретне цілісне знання про доцільність та можливість займатися певним видом підприємницької діяльності, а також чітке усвідомлення мети такої діяльності, шляхів та засобів її досягнення – це:

- а) підприємницька ідея (бізнес-ідея);
- б) концепція бізнесу;
- в) підприємницький проєкт;
- г) бізнес-план.

2. Підприємницька ідея – це:

- а) найменування виду діяльності у визначеній сфері;
- б) знання про доцільність та можливість займатися певним видом бізнесу, цілі, шляхи та засоби її втілення;
- в) перелік того, що могло б скласти при необхідності потенційні невикористані можливості підприємницької діяльності;
- г) рекомендації родичів, знайомих для відкриття бізнесу в певній сфері діяльності.

3. Доповніть джерела бізнес-ідей:

- а) _____;
- б) _____;
- в) ідеї науковців, які проводять теоретичні та прикладні дослідження;
- г) відвідування ярмарок та виставок передового досвіду;
- д) ідеї потенційних конкурентів, публікації в професійних виданнях.

- 4. Для того щоб упровадження бізнес-ідеї принесло ефект, їх повинно бути:**
- а) багато;
 - б) небагато;
 - в) одна;
 - г) дві.
- 5. Джерелом ідеї підприємницької діяльності є:**
- а) інформація в засобах масової інформації;
 - б) організаційно-правова форма бізнесу;
 - в) бізнес-план;
 - г) підприємницький проєкт.
- 6. Одним із критеріїв, за яким відбувається відбір бізнес-ідей, є:**
- а) можливість залучення інвестицій;
 - б) розвиток науки, техніки та технологій;
 - в) стан розвитку товарного ринку;
 - г) поведінка споживачів.
- 7. Банк підприємницьких ідей – це:**
- а) перелік того, що могло б скласти потенційні невикористані можливості підприємницької діяльності;
 - б) ідеї потенційних конкурентів;
 - в) знання певного виду підприємницької діяльності, шляхів створення підприємства у відповідній сфері або галузі народного господарства;
 - г) опис того, чим ви любите займатися.
- 8. Банком підприємницьких ідей можна скористатися, коли:**
- а) якась сфера діяльності стане збитковою для підприємця й виникне необхідність пошуку перспективних, рентабельних сфер бізнесу;
 - б) складається список сильних сторін бізнесу;
 - в) складається список конкурентів бізнесу;
 - г) аналізується сфера діяльності бізнесу.
- 9. Матриця просіювання ідей – це:**
- а) інструмент виявлення найбільш життєздатної ідеї, де результати виражаються в цифровій формі;
 - б) метод управління проєктами;
 - в) метод реалізації проєкту;
 - г) ділове проєктування.
- 10. Етапом, який слідує за етапом зародження бізнес-ідеї, є:**
- а) складання ділового плану реалізації бізнес-ідеї;
 - б) проведення техніко-економічного обґрунтування бізнес-ідеї;
 - в) етап зняття невизначеностей;
 - г) обґрунтування схеми фінансування бізнес-ідеї.
- 11. Формування бізнес-ідеї може піддаватися програмуванню та формалізації:**
- а) так;
 - б) ні.

12. Твердження, що «одним з елементів підприємницької ідеї є прагнення постійно збільшувати своє багатство шляхом створення товарів і послуг необхідних для суспільства»:

- а) правильне;
- б) неправильне.

13. При проведенні ТЕО, кількісні показники прибутковості та ефективності є набагато важливішими, ніж зацікавленість персоналу в реалізації ідеї та впровадженні її в життя:

- а) так;
- б) ні.

14. Конкретні бізнес-ідеї вирішують проблеми:

- а) так;
- б) ні.

15. Твердження, що «бізнес-ідея – це пропонований спосіб ведення підприємницької діяльності з метою досягнення більш високого підприємницького успіху»:

- а) правильне;
- б) неправильне.

16. Твердження, що «проявом підприємницької ідеї є створення нового товару або послуги»:

- а) правильне;
- б) неправильне.

17. Твердження, що «хороша бізнес-ідея це – зв'язок між потребами в суспільстві і сильними сторонами потенційного підприємця»:

- а) правильне;
- б) неправильне.

18. Для генерації та вибору бізнес-ідеї використовуються:

- а) рекомендації друзів, знайомих, родичів;
- б) метод «мозкового штурму»;
- в) каталоги та спеціальні видання щодо бізнесу;
- г) Інтернет.

19. Метод мозкового штурму (мозкова атака) – це

- а) оперативний метод вирішення проблеми на основі стимулювання творчої активності;
- б) ділове проектування;
- в) метод управління проектом;
- г) врахування думки споживачів.

20. Головна мета використання бізнес-моделі CANVAS полягає у:

- а) максимально точному визначенні як сильних, так і слабких сторін створюваного підприємства;
- б) встановленні потрібних партнерських зв'язків;
- в) з'ясуванні матеріально-технічних можливостей підприємства;
- г) вивченні реакції покупців.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Використовуючи метод мозкового штурму, знайдіть ділові можливості для виробництва, торгівлі та надання послуг із теми «Лісові ягоди» або «Бджільництво».

1. Сформууйте бізнес-ідеї та подайте інформацію у вигляді таблиці 8.1 щодо ділових можливостей для виробництва, торгівлі та надання послуг із теми «Лісові ягоди».

Таблиця 8.1

Ділові можливості на тему «Лісові ягоди»

№ п/п	ІДЕЯ (короткий опис)	ТОВАР (продукт, послуга)

2. Сформууйте бізнес-ідеї та подайте інформацію у вигляді таблиці 8.2 щодо ділових можливостей для виробництва, торгівлі та надання послуг із теми «Бджільництво».

Таблиця 8.2

Ділові можливості на тему «Бджільництво»

№ п/п	ІДЕЯ (короткий опис)	ТОВАР (продукт, послуга)

Завдання 2

Використовуючи метод мозкового штурму, сформууйте та обґрунтуйте напрями стимулювання населення щодо сортування відходів.

Ситуація. Оскільки з 1 вересня 2020 року асоціація Україна – ЄС запрацювала в повному обсязі, тож виявилось, що необхідно виконувати всі закони, які відповідають європейським нормам. Тобто тепер українці мають переналаштуватися на європейський лад – спробувати виконувати закони так, як це роблять жителі Європи.

Закон України «Про відходи» від 04.10.2018 р. № 187/98-ВР дає визначення, що таке відходи, що таке побутові відходи і що таке сортування відходів.

В Законі зазначено: *«побутові відходи – відходи, що утворюються в процесі життя і діяльності людини в житлових та нежитлових будинках (тверді, великогабаритні, ремонтні, рідкі, крім відходів, пов'язаних з виробничою діяльністю підприємств) і не використовуються за місцем їх накопичення».*

В Законі зазначено: *«сортування відходів – механічний розподіл відходів за їх фізико-хімічними властивостями, технічними складовими, енергетичною цінністю, товарними показниками тощо з метою підготовки відходів до їх утилізації чи видалення».*

Логіка підказує, що існування в законі цього терміна передбачає, що сміття мало б сортуватися з моменту введення цього терміну, а не через декілька років, тобто з 2018 року. Але що маємо, то маємо.

Від 1 січня 2018 року в Україні встановлюється заборона на захоронення не перероблених (необроблених) побутових відходів. Водночас українців зобов'язують сортувати сміття.

Великогабаритні, ремонтні та небезпечні відходи у складі побутових мають збиратися окремо від інших видів. Штраф за порушення такої норми для населення становитиме від 340 до 1360 грн, для юридичних осіб – від 850 до 1700 грн.

Закон також передбачає, що перевозити сміття мають у спеціально обладнаних автівках. Виконавця таких послуг визначатимуть місцеві органи на конкурсних засадах. Водночас повідомляється, що спалювання сміття дозволене лише на спеціально призначених для цього підприємствах чи об'єктах і тільки з метою одержання теплової та/або електричної енергії.

Також закон забороняє проектування, будівництво та експлуатацію полігонів побутових відходів без оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату.

Завдання 3

Використовуючи метод мозкового штурму, сформулюйте та обґрунтуйте правила: Як назвати свою фірму?

Ситуація. Вибір назви для фірми (компанії, підприємства) – один із найважливіших кроків, який потрібно зробити. Коли справа стосується саме малого бізнесу, це буквально може впливати на його успішність. Складно виділитися на ринку, якщо назва кафе – «У Степана», а на фасаді магазину висить вивіска «Текстиль». Тому пошук рішення при спробі знайти вдалу назву буде складним завданням.

Як можна домогтися того, щоб вас запам'ятали. Магазины в офлайні зараз на кожному кроці, а сайти в Інтернеті створюються десятками і сотнями в день, навіть якщо йдеться про невеликий регіон. І якщо навіть назва у вас майже така ж, як у всіх, ви просто розчинитеся в цій загальній масі.

Крім запам'ятовування, є ще фактор, пов'язаний саме з діяльністю в Інтернеті. Якщо ім'я унікальне, отримати брендовий трафік буде набагато простіше, ніж у випадку з доменом, який схожий на доменні імена конкурентів.

Ну і ще один момент – асоціації. Багато експертів із неймінгу вважають, що назва має бути інформативною, тобто потенційний клієнт повинен відразу розуміти, у якій ніші працює фірма. Прикладів абстрактних назв типу Instagram теж більш ніж достатньо, але все ж таки цей хід поки поширений переважно серед власників ІТ-компаній.

Насправді за умови розробки доцільної маркетингової стратегії ефективним може бути будь-яке ім'я. І ось на що саме вам варто звернути увагу, якщо перед вами стоїть таке завдання.

Насамперед візьміть до уваги простий факт – вибрана вами назва в 99% випадків буде використовуватися і як доменне ім'я (або його частина) для офіційного сайту. Основні поради.

Поради, як вигадати назву для фірми.

1. Унікальність і легкість у запам'ятовуванні. Кожен власник бізнесу хоче отримати для своєї фірми таку назву, яка виділяла б його з натовпу, була помітною і запам'ятовувалася. Унікальну назву вигадати набагато простіше, ніж настільки ж зручну в плані запам'ятовування. Якщо назва дійсно вийшла унікальна, потрібно переконатися, що вона однаково добре вимовляється українською, російською та англійською. А також не має проблем у написанні.

2. Дивіться в майбутнє. Може, зараз назва, яка містить назву вашого міста, і здається дуже привабливою, подумайте, що буде, якщо в майбутньому ви захочете вийти на рівень усієї країни і навіть міжнародний ринок?

3. Простота та легкість у вимові. Забудьте про вигадані слова й безглузді словосполучення. Відмовтеся від аббревіатур, які зрозумілі тільки вам та нічого не означають для більшості людей. Успіх – це коли вигадану вами назву може легко вимовити ваша бабуся, а запам'ятати – учень перших класів.

4. Дайте підказку. Для цього достатньо додати до назви будь-яке слово, яке у цільовій аудиторії асоціюється з нішею, у якій ви працюєте. Або хоча б частину словосполучення. Наприклад, «буд», «авто», «техно», «комфорт» тощо. Як гарний приклад можна навести інтернет-магазин «Мобіллак» – тут ніби й немає прямого входження ключового слова, але водночас відразу зрозуміла основна спеціалізація продавця.

5. Не обмежуйте себе. Ніхто не може передбачити, як ваш бізнес буде розвиватися в майбутньому. Тому уникайте імен, які потенційно можуть обмежити вашу діяльність, не дозволяючи розширити асортимент продукції. Якщо зараз ви продаєте тільки дивани, не факт, що в майбутньому ваш магазин не виросте до повноцінного меблевого супермаркету.

6. Позитивні асоціації. Навіть якщо вам спала на думку ідея красивої нісенітниці, залишається важливий момент – звучати це має красиво. І вже тим паче це актуально, якщо йдеться саме про осмислені назви. Навряд чи хтось захоче купувати курячі набори в кіоску з вивіскою «Убитий бройлер».

7. Імена та прізвища залиште в паспорті. Так, Генрі Форд назвав автомобільний завод своїм прізвищем, і через багато десятиліть після його смерті компанії це абсолютно не заважає. Тут же можна навести такі приклади, як McDonald's, Procter & Gamble, Gillette та ін.

Але, як ви бачите, ідеться переважно про іноземні компанії, і в списку немає Іванова, Петренка та «Аня Гаврилишин і С^о». Та й самі пункти списку можна перерахувати на пальцях, на відміну від сотні інших назв. До того ж це все може сумно обернутися, якщо власник компанії імені себе раптом чимось серйозно зіпсує свою репутацію. Тому краще залишити своє ім'я та прізвище для офіційних документів, а для назви фірми використовувати щось інше.

8. Комбінуйте слова. Мабуть, найцікавіший спосіб підбору назви для фірми, який дозволяє генерувати практично нескінченне число результатів. Спробуйте з'єднати разом слова, які чітко характеризують нішу, у якій ви працюєте, з тими, з якими вона зазвичай асоціюється. Ще один варіант – використовувати переклади ключових слів іншими мовами і такі ж комбінації.

9. Чужа думка – це не завжди добре. Вам може здатися цілком логічним, що до вигадування назви для компанії варто залучити якомога більше людей – друзів, знайомих, родичів. Але в результаті проблем може бути більше, ніж користі. Найчастіше рішення на основі консенсусу та великої кількості думок призводить до вибору не найкращого, а максимально нейтрального і «безпечного» імені. Тому до вибору назви краще залучати вузьке коло людей, які, на вашу думку, добре розбираються у вашій ніші та в яких достатньо розвинена фантазія.

10. Лаконічність і красиве звучання. У назві не має бути сконцентровано дуже багато інформації, наприклад «ВебДіджіталСтройСтудіо». Трохи перебільшено, звичайно, але суть ви зрозуміли – бажано, щоб назва складалася з одного, максимум двох слів. І на візитці простіше буде надрукувати. Щодо красивого звучання – усе зрозуміло.

Алгоритм пошуку та відбору ідей для назви

1. *Знайдіть джерела натхнення* (пошукова система, соціальні мережі, каталоги компаній, галузеві журнали, книги та ін.)

2. *Складіть таблицьку-чернетку.*

Найкраще зробити це на комп'ютері, в Excel та Google Таблицях, і туди варто занести абсолютно всі варіанти назв, які вам із тієї чи іншої причини сподобалися. Тепер доповніть їх своїми варіантами, а також словами, які, на вашу думку, асоціюються зі сферою, у якій ви працюєте, і їх можна було б зробити частиною назви.

3. *Починайте скорочувати.*

Нічого страшного, якщо ваш початковий список міститиме кілька сотень назв. Усе одно більшу частину з них ви видалите після першого ж відбору. Скоротіть список спочатку до трьох десятків назв, потім до десяти. Тепер можна переходити до наступного етапу.

4. *Фінальна перевірка.*

На цьому етапі у вас має залишитися всього 3-5 варіантів назв.

Завдання 4

Наведіть приклади найбільш вдалих та високодохідних нових ідей бізнесу в Україні та світі.

Завдання 5

На практиці для виявлення найбільш життєздатної підприємницької ідеї використовується матриця просіювання ідей.

Питання до обговорення

1. У чому сутність та доцільність використання Матриці просіювання потенційних ідей бізнесу?
2. Які критерії, на вашу думку, повинна включати Матриця просіювання потенційних ідей бізнесу?
3. Які питання ви би включили до характеристики ринкових умов?
4. Які питання ви би включили до характеристики життєздатності підприємницької ідеї?

Завдання 6

На підставі Макету бізнес-моделі CANVAS сформувати та обґрунтувати бізнес ідею створення суб'єкта підприємницької діяльності у відповідній сфері господарювання:

- 1) у сфері готельного бізнесу;
- 2) у сфері ресторанного бізнесу;
- 3) у сфері туристичного бізнесу;
- 4) у сільськогосподарській сфері;
- 5) у сфері торгівлі;
- 6) у сфері надання послуг;
- 7) у сфері соціального підприємництва.

Етапи виконання завдання

1. Обрати статус створюваного суб'єкта підприємницької діяльності (юридична особа або фізична особа-підприємець).
2. Обрати сферу діяльності, де планується відкрити власну справу.
3. Обрати вид підприємницької діяльності новоствореного суб'єкта господарювання.
4. Обґрунтувати назву створюваного суб'єкта підприємницької діяльності.
5. Сформулювати місію новоствореного суб'єкта підприємницької діяльності.
6. Детально заповнити бланк CANVAS (див. Додаток А).
7. На підставі заповненого бланку CANVAS, сформувати презентацію щодо доцільності створення певного виду підприємницької діяльності.

Вимоги до формування презентації

Структурно презентація має складатися з таких частин:

1. Титульний слайд.
2. Інформаційні слайди.
3. Завершальний слайд.

Основні вимоги щодо оформлення презентацій:

- дотримання єдиного стилю оформлення;
- усі слайди презентації повинні бути виконані в програмі Microsoft Power Point будь-якої версії в єдиному стилі;
- титульний слайд повинен відображати: сферу та вид підприємницької діяльності; назву створюваного суб'єкта підприємницької діяльності; прізвище виконавця (виконавців) та наукового керівника; рік виконання;
- другий слайд повинен відображати сформульовану місію створюваного суб'єкта підприємницької діяльності;
- кожний наступний слайд повинен розкривати сутність розділів Макету бізнес-моделі CANVAS;
- колір і розмір шрифту має бути підібраний таким чином, щоб усі надписи були чітко написані та придатні для читання на відстані;
- останній слайд – висновок про доцільність створюваного суб'єкта підприємницької діяльності (вказати приблизний термін окупності).

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Підприємницька ідея та механізм її втілення.
2. Джерела та елементи підприємницької ідеї.
3. Методи генерації та вибору бізнес-ідеї.
4. Конкретні вияви підприємницької ідеї.
5. Методи колективного пошуку бізнес-ідей.
6. Метод «мозкового штурму».
7. Метод «шести капелюхів».
8. Методи активізації пошуку бізнес-ідей.
9. Методи відбору бізнес-ідей.
10. Обґрунтування бізнес-ідей.
11. Етапи втілення ідей у практику.
12. Банк підприємницьких ідей.
13. Матриця просіювання підприємницьких ідей.
14. Чинники, які пов'язані з провалом бізнес-ідей.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Франчайзинг (franchising) у широкому розумінні – це метод ведення бізнесу, заснований на довгострокових відносинах між двома сторонами. В основі таких відносин лежить **франчайза** – ліцензія на право використання «імені бізнесу» широко відомої компанії.

Франчайзер – це, як правило, відома компанія, що володіє унікальними технологічними процесами або знаннями, продукція якої користується широким попитом у споживачів.

Франчайзі – це незалежне підприємство або фізична особа-підприємець, який купує франчайзу і укладає відповідний договір з компанією франчайзером.

Франшиза – це повна бізнес-система, яку франчайзер продає франчайзі. Іншою назвою для подібної системи служить франчайзинговий пакет, що зазвичай включає посібники з ведення робіт та інші важливі матеріали, які належать франчайзеру.

Франчайзинговий контракт – це офіційний документ, який регулює взаємовідносини між франчайзером і франчайзі, права і зобов'язання кожної сторони. Зазвичай контракт носить довгостроковий характер, хоча може бути укладений на один рік.

Франшизна система (мережа) – це загальна кількість франчайзі, які працюють у межах однієї франшизи на основі контрактів з франчайзером.

Франшизний пакет – це форма існування франшизи, готової для продажу, яка являє собою пакет документів для франшизи, а також документи внутрішнього користування франчайзера.

Майстер-франшиза – це форма франчайзингу, при якій франчайзер укладає основний франшизний контракт із субфранчайзером на певній території, тоді як останній, на свій розсуд, розпочинає співпрацю з іншими партнерами на цій території.

Марка – це ім'я, термін, знак, символ, малюнок або їх поєднання, призначене для ідентифікації продукції виробника і які відрізняють її від товарів або послуг конкурентів. Марка або її частина, забезпечена правовим захистом, називається **товарним знаком**.

Паушальний внесок – це одноразова винагорода франчайзера у вигляді певної твердо зафіксованої в договорі суми, яка встановлюється виходячи з оцінок можливого економічного ефекту і очікуваних прибутків франчайзі на основі використання франшизи, також може розраховуватися як оплата витрат франчайзера, пов'язаних із продажем франшизи.

Роялті – це винагорода у вигляді періодичних відрахувань фіксованих ставок, визначених франчайзером на підставі власної оцінки вартості права використання торгової марки єдиної франчайзингової мережі, які виплачуються франчайзі франчайзеру щомісяця.

Франчайза на продаж товару (товарний франчайзинг) – це франшиза, яка передбачає, що франчайзі отримує лише тільки право на продаж товарів фірми-франчайзера з її торговою маркою або товарним знаком.

Франчайза на виробництво товарів (виробничий франчайзинг) – це франшиза, яка передбачає, що компанія, яка володіє технологією виготовлення якогось продукту – франчайзер, продає заводам-франчайзі сировину для виробництва.

Франчайза на вид діяльності (діловий франчайзинг або франчайзинг бізнес-формату) – це франшиза, яка полягає у включенні малого підприємства у повний виробничо-господарський цикл великої корпорації, яка продає ліцензію приватним фірмам чи компаніям на право відкриття власної фірми з продажу продуктів і послуг під ім'ям франчайзера.

Корпоративний франчайзинг – це сучасна форма організації франчайзингового бізнесу, при якій франчайзі оперує не окремим підприємством, а мережею франшизних підприємств з використанням найманих менеджерів.

Конверсійний франчайзинг – це спосіб розширення франшизної мережі, при якому діюче самостійне підприємство переходить на роботу за договором франчайзингу і приєднується до системи франшизних підприємств, що працюють під контролем одного франчайзі.

Прямий маркетинг – це сукупність операцій, за допомогою яких продавець доводить товари та послуги до покупців, спрямовуючи свої зусилля на заздалегідь визначену аудиторію. Це інтерактивна маркетингова система, яка для отримання певного споживчого відгуку і / або для здійснення транзакції без посередників використовує канали прямого зв'язку зі споживачами.

Мережевий маркетинг – це маркетингова концепція, що припускає створення мережевої (багаторівневої) організації, покликаної просувати товари і послуги від виробника до споживача, використовуючи прямий контакт людини з людиною. Це реально наявна система дистрибуції та продажу, у рамках якої незалежні сторони контракту заробляють комісійні від продажу продуктів або послуг, які їм передає виробник.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Які існують способи створення бізнесу?
2. У чому переваги і недоліки створення нового підприємства?
3. Яких практичних порад повинен дотримуватися підприємець при створенні власного бізнесу «з нуля»?
4. У чому переваги і недоліки покупки існуючого бізнесу?
5. За яких умов краще починати бізнес щодо створення нового підприємства?
6. Якби Ви продавали свою фірму, які аспекти бізнесу Ви б спробували сховати від покупця?
7. Яких практичних порад повинен дотримуватися підприємець при покупці існуючого бізнесу?
8. Як Ви розумієте сутність франчайзингу як способу входження в бізнес?
9. Які існують види франчайзингу?
10. У чому сутність товарного франчайзингу? Наведіть приклади товарного франчайзингу?
11. У чому сутність виробничого франчайзингу? Наведіть приклади виробничого франчайзингу?
12. У чому сутність ділового франчайзингу? Наведіть приклади ділового франчайзингу?
13. У чому сутність корпоративного і конверсійного франчайзингу? Наведіть приклади цих видів франчайзингу.
14. У чому полягають переваги франчайзингу для франчайзера?
15. У чому полягають основні недоліки франчайзингу для франчайзера?
16. У чому полягають переваги франчайзингу для франчайзі?
17. У чому полягають основні недоліки франчайзингу для франчайзі?
18. Що таке франчайзинговий пакет?
19. Які моделі має франчайзинг?
20. Чим франчайзингова система приваблює потенційних підприємців?
21. Із якими ризиками пов'язане інвестування засобів у придбання франчайзи?
22. Що конкретно містять у собі франчайзингові платежі?
23. За якою схемою здійснюється оцінка франчайзингу?
24. Яку інформацію повинен надати франчайзер майбутньому потенційному франчайзі ще до підписання угоди?
25. Що таке франчайзинговий контракт?
26. Які основні положення повинен містити франчайзинговий контракт?
27. Які зобов'язання франчайзера і франчайзі повинен містити в собі франчайзинговий контракт?

28. На які суттєві моменти контракту повинен звернути увагу франчайзі у процесі його вивчення? Поясніть.
29. Які тенденції розвитку франчайзингу в Україні?
30. Охарактеризуйте яскраві франшизні системи в Україні та у світі.
31. Що таке прямий маркетинг? У чому привабливість такого способу входження в бізнес?
32. Визначте переваги і недоліки прямого маркетингу.
33. Які канали прямого маркетингу найбільш поширені?
34. Які проблеми можуть очікувати підприємця, що починає свою діяльність у сфері прямого маркетингу?
35. У чому сутність мережевого маркетингу?
36. Які переваги і недоліки має мережевий маркетинг?
37. У чому різниця між мережевим маркетингом та фінансовою пірамідою?
38. Які способи створення бізнесу через вихід з великої компанії ви знаєте?
39. Який, на ваш погляд, спосіб створення бізнесу найважкий? Чому? Поясніть.
40. Якому способу створення бізнесу віддає перевагу більшість підприємців України?
41. Які основні переваги франчайзингу порівняно з прямим маркетингом?
42. Які проблеми можуть очікувати підприємця, що починає свою діяльність у сфері мережевого маркетингу?
43. Які тенденції розвитку сітьового маркетингу в Україні?
44. Назвіть яскравих представників зарубіжних фірм мережевого маркетингу в Україні.
45. У чому полягають особливості та сутність електронної комерційної підприємницької діяльності.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Найбільш поширений спосіб входження в бізнес – це:

- а) придбання готового бізнесу;
- б) створення нового бізнесу;
- в) купівля франшизи;
- г) злиття та поглинання.

2. Найбільш швидким способом входження в бізнес вважається:

- а) придбання готового бізнесу;
- б) створення нового бізнесу;
- в) купівля франшизи;
- г) злиття та поглинання.

3. Основна перевага створення нового бізнесу – це:

- а) можливість побудувати бізнес відповідно до ідей і планів самого підприємця;
- б) відсутність імені в момент виходу на ринок;
- в) можливість негайно одержати джерело прибутку;
- г) наявність колективу працівників, що вже сформувався, контрагентів та постачальників.

4. Перевагою створення нового бізнесу є:

- а) відсутність ризику успадкувати підприємство з поганою репутацією;
- б) відсутність імені у момент виходу на ринок;
- в) можливість негайно одержати прибуток;
- г) наявність колективу працівників, що вже сформувався, контрагентів та постачальників.

5. Недоліком покупки існуючого бізнесу є:

- а) покупець може купити бізнес, яка погано функціонує;
- б) наявність персоналу і постачальників матеріально-технічних ресурсів;
- в) можливість негайного отримання прибутку;
- г) можливість створення бізнесу відповідно до ідей і планів самого підприємця.

6. Недоліком покупки існуючого бізнесу є:

- а) відсутність ризику успадковувати бізнес з поганою репутацією;
- б) можливість негайного отримання прибутку;
- в) можливість створення бізнесу відповідно до ідей і планів самого підприємця;
- г) невдале місце розташування бізнесу.

7. Можливим способом входження в бізнес є:

- а) лізинг;
- б) оренда;
- в) придбання франшизи;
- г) отримання кредиту.

8. Можливим способом входження в бізнес є:

- а) лізинг устаткування;
- б) оренда підприємства;
- в) покупка бізнесу;
- г) отримання гранту.

9. Метод входження в бізнес, в основі якого лежить ліцензія на право використання «імені бізнесу» відомої компанії, називається:

- а) лізинг;
- б) франчайзинг;
- в) оренда;
- г) дистрибуція.

10. Франчайзі – це:

- а) покупець франшизи, який виплачує відомій компанії, що продає франчайзу, початковий внесок, а надалі щомісячні платежі;
- б) відома компанія, що володіє унікальними технологічними процесами чи знаннями, продукція якої користується широким попитом у споживачів;
- в) фірма конкурент;
- г) фірма постачальник.

11. Франчайзер – це:

- а) покупець франчайзи, який виплачує відомій компанії, що продає франчайзу, початковий внесок, а надалі щомісячні платежі;
- б) відома компанія, що володіє унікальними технологічними процесами чи знаннями, продукція якої користується широким попитом у споживачів;
- в) фірма конкурент;
- г) підприємство, яке постачає сировину.

12. Франшиза – це:

- а) повна бізнес-система, яку франчайзер продає франчайзі;
- б) контракт між контрагентами бізнесу;
- в) контракт з фінансовою установою;
- г) контракт на постачання сировини.

13. Франчайзинг, який припускає, що франчайзі одержує лише тільки право на продаж товарів франчайзера з його торговою маркою чи товарним знаком, називається:

- а) франчайзинг на вид діяльності;
- б) франчайзинг на продаж товарів;
- в) франчайзинг на виробництво товарів;
- г) корпоративний франчайзинг.

14. Форма організації франчайзингового бізнесу, при якій відома компанія, що володіє технологією виготовлення деякого продукту, продає заводам сировину для виготовлення, називається:

- а) франчайзинг на продаж товарів;
- б) франчайзинг на виробництво товарів;
- в) корпоративний франчайзинг;
- г) конверсійний франчайзинг.

15. Франчайзинг бізнес-формату (франчайзинг на вид діяльності) – це:

- а) залучення малого підприємства в повний виробничо-господарський цикл великої корпорації;
- б) оренда підприємства;
- в) складання бізнес-плану;
- г) пошук джерел фінансування.

16. Сучасна форма організації франчайзингового бізнесу, при якій франчайзі оперує не окремим підприємством, а мережею франшизних підприємств із використанням найманих менеджерів, – це:

- а) франчайзинг на продаж товарів;
- б) франчайзинг на виробництво товарів;

- в) корпоративний франчайзинг;
- г) конверсійний франчайзинг.

17. Спосіб розширення франшизної мережі, при якому діюче самостійне підприємство переходить на роботу за договором франчайзингу і приєднується до системи франшизних підприємств, що працюють під контролем одного франчайзі, – це:

- а) франчайзинг на вид діяльності;
- б) франчайзинг на виробництво товарів;
- в) корпоративний франчайзинг;
- г) конверсійний франчайзинг.

18. Перевагою франчайзингу для франчайзі є:

- а) навчання менеджменту та консультативна допомога;
- б) стандартизація діяльності;
- в) франчайзингові платежі;
- г) контракт на поставку сировини.

19. Перевагою франчайзингу для франчайзі є:

- а) контракт на оренду обладнання;
- б) бізнес під широко відомим товарним знаком;
- в) стандартизація діяльності;
- г) франчайзингові платежі.

20. Основним недоліком ділового франчайзингу є:

- а) обмежена сфера застосування, вузька спеціалізація франчайзі;
- б) великі початкові витрати на придбання франшизи;
- в) іноді надмірна регламентація діяльності, яка придушує ініціативність франчайзі;
- г) необхідність адаптації приватного підприємства до залежного положення.

21. Паушальний внесок – це:

- а) виплата відсотка за кредит;
- б) одноразова винагорода франчайзеру, у вигляді певної твердо зафіксованої в договорі суми;
- в) єдиний соціальний внесок;
- г) орендна плата.

22. Роялті – це:

- а) винагорода у вигляді періодичних відрахувань, які виплачуються франчайзі франчайзеру щомісяця;
- б) орендна плата;
- в) виплата відсотку за кредит;
- г) одноразова винагорода франчайзеру.

23. Перевагою франчайзингу для франчайзера є:

- а) швидкий розвиток свого бізнесу за рахунок франчайзі;
- б) франчайзинговий договір, який передбачає низку положень, що захищають франчайзі;
- в) франчайзі є незалежними власниками бізнесу;
- г) збереження конфіденційності комерційної таємниці.

24. Перевагою франчайзингу для франчайзера є:

- а) франчайзинговий договір, який передбачає ряд положень, що захищають франчайзі;
- б) розширення збутової мережі своєї продукції;
- в) франчайзі є незалежними власниками бізнесу;
- г) збереження конфіденційності комерційної таємниці.

25. Недоліком франчайзингу для франчайзера є:

- а) вихід з франчайзингової системи франчайзі, які успішно працюють;
- б) отримання коштів за продану франшизу;
- в) отримання постійних платежів у формі відсотка від обсягу продажів франчайзі;
- г) широкомасштабні рекламні кампанії.

26. Франчайзинговий контракт – це:

- а) офіційний документ, що регулює взаємовідносини між франчайзером і франчайзі, права і зобов'язання кожної сторони;
- б) контракт на постачання сировини;
- в) контракт з фінансовою установою;
- г) контракт на реалізацію продукції.

27. Сукупність операцій, за допомогою яких продавець доводить товари і послуги до покупців, направляючи свої зусилля на заздалегідь визначену аудиторію і використовуючи багато засобів інформації і комунікації для одержання замовлення за телефоном, поштою, або безпосереднього візиту до клієнта, – це:

- а) роздрібна торгівля;
- б) входження в бізнес шляхом виходу з великої компанії;
- в) прямий маркетинг;
- г) франчайзинг.

28. Прямий маркетинг – це:

- а) інтерактивна маркетингова система, яка для отримання певного споживчого відгуку та/або для здійснення трансакції без посередників використовує канали прямого зв'язку із споживачами;
- б) входження в бізнес шляхом виходу з великої компанії;
- в) створення магазину з продажу продовольчих продуктів;
- г) підписання договору на поставку продукції.

29. Перевагою прямого маркетингу є:

- а) простота входження в бізнес;
- б) прямі маркетингові звернення;
- в) залежність та необхідність складання ґрунтовних баз даних щодо клієнтів та постійного оновлення тих даних;
- г) великі обсяги кореспонденції.

30. Недоліком прямого маркетингу є:

- а) великий процент відмов клієнтів від спілкування;
- б) можливість вести бізнес на тимчасовій основі;
- в) можливість швидко охопити ринок;
- г) чітка орієнтація на цільову аудиторію.

31. Процес роз'єднання великої компанії на невеликі самостійні фірми називається:

- а) HIVE-OFF;
- б) DEMERGER;
- в) SPIN-OFF;
- г) MERGER.

32. Процес, у межах якого з великої компанії виокремлюються групи фахівців для створення власної справи, називається:

- а) HIVE-OFF;
- б) DEMERGER;
- в) SPIN-OFF;
- г) MERGER.

33. Процес, у ході якого з великої компанії виходить ініціатор – носій нової ідеї, для створення власної справи, називається:

- а) HIVE-OFF;
- б) DEMERGER;
- в) SPIN-OFF;
- г) MERGER.

34. Маркетингова концепція, що припускає створення багаторівневої організації, яка покликана просувати товари та послуги від виробника до споживача, використовуючи прямий контакт людини з людиною, – це:

- а) корпоративний франчайзинг;
- б) мережевий маркетинг;
- в) конверсійний франчайзинг;
- г) товарний франчайзинг.

35. Доповніть канали реалізації прямого маркетингу:

- а) пряма поштова розсилка;
- б) телевізійний маркетинг;
- в) _____;
- г) _____.

36. Доповніть способи входження в бізнес:

- а) створення нового підприємства;
- б) покупка існуючого бізнесу;
- в) _____;
- г) _____.

37. Твердження, що «франшиза – це франчайзинговий пакет, що включає посібники з веденню бізнесу і другі важливі матеріали, які належать франчайзеру»:

- а) правильне;
- б) не правильне.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Заповніть таблицю 9.1 щодо характеристики дій підприємця при започаткуванні власної справи.

Таблиця 9.1

Напрями вирішення проблем при започаткування власної справи

Завдання	Напрями вирішення
1. Реклама до реєстрації підприємницької діяльності	
2. Реклама після реєстрації підприємницької діяльності	
3. Підвищення репутації нового бізнесу	
4. Подальший розвиток нового бізнесу	

Завдання 2

Сформуйте таблицю 9.2 щодо переваг і недоліків створення нового бізнесу «з нуля» і покупки наявного бізнесу.

Таблиця 9.2

Переваги та недоліки способів входження в бізнес

Спосіб входження в бізнес	Переваги способу	Недоліки способу
Створення власної справи «з нуля»		
Придбання наявного бізнесу		

Завдання 3

Одним із способів входження в бізнес є придбання франчайзингу.

Питання до обговорення

1. Обґрунтуйте, чому реалізація специфічних переваг франчайзингу є основою підвищення життєздатності всіх суб'єктів підприємництва?
2. Чому завдяки винятковій ринковій мобільності франчайзинг доводить свою ефективність та життєздатність?
3. В чому сутність франчайзингу як методу ведення бізнесу?

Завдання 4

Динамічний розвиток франчайзингу у світі обумовив його різноманітність як за змістом, так і за галузевими та географічними ознаками.

За ступенем готовності продукції, яку отримує франчайзі для реалізації, виділяють: товарний, виробничий та діловий франчайзинг.

Заповніть таблицю 9.3 щодо порівняльної характеристики видів франчайзингу.

Таблиця 9.3

Порівняльна характеристика видів франчайзингу

Вид франчайзингу	Тип франшизи	Переваги	Недоліки	Приклад (найменування відомих компаній)
Товарний				
Виробничий				
Діловий				

Завдання 5

На конкретних прикладах розкрийте, переважно в яких сферах працюють фірми за системою франчайзингу. Поясніть чому.

Завдання 6

Відповідно до територіального розповсюдження франчайзинг поділяється на локальний, регіональний та глобальний.

Заповніть таблицю 9.4 щодо характеристики франчайзингу за територіальним принципом.

Таблиця 9.4

Характеристика франчайзингу за територіальним принципом

Вид франчайзингу	Характеристика виду франчайзинга	Приклад (найменування відомих компаній)
Локальний франчайзинг		
Регіональний франчайзинг		
Глобальний франчайзинг		

Завдання 7

Взаємодію власника бренду франчайзера та франчайзі можна описати як пряму (традиційний франчайзинг), або непряму.

У випадку прямого франчайзингу франчайзі має договірні та фінансові стосунки безпосередньо з франчайзером.

У випадку непрямого франчайзингу, інтереси франчайзера у відносинах з франчайзі представляють посередники.

Непрямий франчайзинг поділяється на: регіональний, субфранчайзинг та франчайзинг, що розвивається.

Заповніть таблицю 9.5 щодо характеристики видів франчайзингу залежно від взаємодії франчайзера і франчайзі.

Таблиця 9.5

Порівняльна характеристика видів франчайзингу залежно від способів взаємодії франчайзера і франчайзі

Вид франчайзингу	Умови розповсюдження	Позитивні риси	Недоліки	Приклад (найменування відомих компаній)
Класичний франчайзинг				
Регіональний франчайзинг				
Субфранчайзинг				
Франчайзинг, який розвивається				

Завдання 8

Залежно від способу перетворення власної мережі на франчайзингову, можна виділити корпоративний, конверсійний та змішаний франчайзинг.

Заповніть таблицю 9.6 щодо характеристики конверсійного та корпоративного франчайзингу.

Таблиця 9.6

Порівняльна характеристика конверсійного та корпоративного франчайзингу

Вид франчайзингу	Характеристика виду	Тип франшизи	Позитивні риси	Недоліки	Приклад (найменування відомих компаній)
Конверсійний					
Корпоративний					

Завдання 9

Заповніть таблицю 9.7 щодо характеристики переваг франчайзингу для франчайзі.

Таблиця 9.7

Переваги франчайзингу для франчайзі

Переваги франчайзингу для франчайзі	Характеристика переваги
1. Навчання менеджменту та консультаційна допомога	
2. Бізнес під відомим товарним знаком	
3. Гарантія якості товарів та послуг	
4. Широкомасштабна рекламна компанія	
5. Фінансова підтримка	
6. Зменшення ризиків підприємницької діяльності	
7. Територіальний протекціонізм	

Завдання 10

Заповніть таблицю 9.8 щодо характеристики недоліків франчайзингу для франчайзі.

Таблиця 9.8

Недоліки франчайзингу для франчайзі

Недоліки франчайзингу для франчайзі	Характеристика недоліку
1. Часткова втрата свободи	
2. Франчайзингові платежі	
3. Стандартизація діяльності	
4. Обмежені продуктові лінії	

Завдання 11

Заповніть таблицю 9.9 щодо переваг і недоліків франчайзингу для франчайзера.

Таблиця 9.9

Недоліки та переваги франчайзингу для франчайзера

Переваги франчайзингу для франчайзера	Недоліки франчайзингу для франчайзера
.....	
	

Завдання 12

Придбання франшизи здійснюється відповідно франчайзингового договору.

Питання до обговорення

1. Що таке франчайзинговий договір?
2. Які розділи повинен включати франчайзинговий договір?
3. Які зобов'язання бере на себе франчайзер в франчайзинговому договорі?
4. Які зобов'язання в договорі бере на себе франчайзі?
5. Які розділи франчайзингового договору, на ваш погляд, повинен ретельно перевірити франчайзі?
6. Які аспекти, що стосуються майбутнього франчайзі, повинен перевірити франчайзер перед підписанням договору?
7. На які аспекти, на ваш погляд, повинен звернути увагу майбутній франчайзі і що він повинен проаналізувати перед підписанням франчайзингового договору?

Завдання 13

1. Наведіть кейси успішних франшиз в Україні та світі. Обґрунтуйте, від яких факторів залежить успішний розвиток франшизи.
2. Наведіть кейси провальних франшиз. Обґрунтуйте, якими є основні причини невдачі при здійсненні франчайзингової діяльності.

Завдання 14

Заповніть таблицю 9.10 щодо характеристики каналів прямого маркетингу.

Таблиця 9.10

Характеристика каналів прямого маркетингу

Канали прямого маркетингу	Характеристика каналів
Пряма поштова розсилка	
Маркетинг з використання каталогів	
Телефонний маркетинг	
Телевізійний маркетинг	
Електронний маркетинг	
Маркетинг з використанням кіосків	
Особисті продажі	

Завдання 15

Заповніть таблицю 9.11 щодо переваг і недоліків мережевого маркетингу.

Переваги та недоліки мережевого маркетингу

Переваги мережевого маркетингу	Недоліки мережевого маркетингу
.....	
	

Завдання 16

Наведіть кейси успішних вітчизняних та зарубіжних компаній, які функціонують у сфері прямого маркетингу.

Завдання 17

Виділяють чотири основні способи входження в бізнес: створення власної справи «з нуля»; придбання існуючого бізнесу; бізнес за франшизою; прямий та мережевий маркетинг.

Питання до обговорення

1. Який спосіб входження в бізнес, на ваш погляд, є самим легким, а, який надважким?
2. Якому способу входження в бізнес віддає перевагу більшість підприємців України? Чому?
3. Якщо ви би створювали власну справу, якому способу входження в бізнес ви би надали перевагу? Чому?
4. Які умови впливають на вибір способу входження в бізнес? За яких умов краще починати бізнес за франшизою?
5. Яка різниця між франчайзингом і мережевим маркетингом?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Переваги і недоліки створення нового підприємства.
2. Переваги і недоліки покупки існуючого бізнесу.
3. Історія виникнення франчайзингу.
4. Розвиток франчайзингу на сучасному етапі.
5. Франчайзинг – метод ведення бізнесу.
6. Сутність товарного франчайзингу. Приклади товарного франчайзингу.
7. Сутність виробничого франчайзингу. Приклади виробничого франчайзингу.
8. Сутність ділового франчайзингу. Приклади ділового франчайзингу.
9. Сутність корпоративного і конверсійного франчайзингу. Приклади корпоративного і конверсійного франчайзингу.
10. Переваги франчайзингу для франчайзера.
11. Переваги франчайзингу для франчайзі.
12. Франчайзингові платежі.
13. Схема оцінки франчайзингу.

14. Франчайзинговий договір. Основні положення.
15. Тенденції розвитку франчайзингу у світі на сучасному етапі.
16. Тенденції розвитку франчайзингу в Україні на сучасному етапі.
17. Приклади розвитку франчайзингових фірм в Україні.
18. Історія виникнення мережевого маркетингу.
19. Сутність прямого маркетингу. Переваги та недоліки прямого маркетингу.
20. Сутність директ-маркетингу.
21. Сутність мережевого маркетингу.
22. Характеристика яскравих представників зарубіжних фірм мережевого маркетингу.
23. Тенденції розвитку мережевого маркетингу в Україні на сучасному етапі.
24. Приклади розвитку мережевих фірм в Україні.
25. Входження в бізнес шляхом виходу з великої компанії.

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ФОРМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Організаційно-правова форма – це форма здійснення господарської (зокрема підприємницької) діяльності з відповідною правовою основою, яка визначає характер відносин між засновниками (учасниками), режим майнової відповідальності щодо зобов'язань підприємства (організації), порядок створення, реорганізації, ліквідації, управління, розподілу одержаних прибутків, можливі джерела фінансування діяльності тощо.

Приватне підприємство – це підприємство що діє на основі приватної власності громадян або суб'єкта господарювання (юридичної особи).

Колективне підприємство – це підприємство, яке діє на основі колективної власності.

Комунальне підприємство – це підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади.

Державне підприємство – це підприємство, яке діє на основі державної власності.

Підприємство змішаної форми власності – це підприємство, засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності).

Спільне комунальне підприємство – це підприємство, що діє на договірних засадах спільного фінансування (утримання) відповідними територіальними громадами – суб'єктами співробітництва.

Унітарне підприємство – це підприємство, що створюється одним засновником, який виділяє необхідне для того майно, формує відповідно до закону статутний фонд, не розділений на долі (паї), затверджує статут, розподіляє прибутки, безпосередньо або через призначеного ним керівника, керує підприємством і формує його трудовий колектив на принципах трудового найму, вирішує питання реорганізації і ліквідації підприємства.

Корпоративне підприємство – це підприємство, що створюється двома або більше засновниками за їхнім спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна і/або підприємницької або трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, зокрема через органи, які ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі прибутків і ризиків підприємства.

Фізична особа-підприємець – це форма організації підприємництва, коли власність належить одній особі, яка одноосібно управляє виробництвом і власністю, привласнює увесь прибуток, і несе особисту відповідальність за всі зобов'язання бізнесу.

Юридична особа – це підприємство, організація, установа, яка виступає єдиним самостійним носієм прав і зобов'язань. Основними ознаками, що властиві юридичним особам є: наявність майна, відокремленого від майна (засновників) учасників, самостійна майнова відповідальність; право володіти, користуватися і розпоряджатися власністю; право здійснювати від свого імені господарські операції тощо.

Акціонерне товариство – це господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями.

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) – це господарське товариство, засноване одним або декількома особами товариство, статутний капітал якого розділений на частки, розмір яких устанавлюється статутом. Учасники ТОВ не відповідають по його зобов'язаннях і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах вартості своїх вкладів. Учасники товариства, які не повністю внесли вклади, несуть солідарну відповідальність по його зобов'язаннях у межах вартості невнесеної частини вкладу будь-якого з учасників.

Товариство з додатковою відповідальністю (ТДВ) – це господарське товариство, засноване одним або декількома особами, статутний капітал якого розділений на частки, розмір яких визначений статутом. Учасники ТДВ солідарно несуть додаткову (субсидіарну) відповідальність по його зобов'язаннях своїм майном у розмірі, який устанавлюється статутом товариства і є однаково кратним для всіх учасників до вартості внесеного кожним учасником вкладу. У разі визнання банкрутом одного з учасників ТДВ його відповідальність за зобов'язаннями товариства розподіляється між іншими учасниками товариства пропорційно до розміру належних їм часток у статутному капіталі.

Повне товариство – це господарське товариство, учасники якого відповідно до укладеного між ними договором здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і солідарно несуть додаткову (субсидіарну) відповідальність по його зобов'язаннях усім майном, яке їм належить.

Командитне товариство – це господарське товариство, у якому разом з учасниками, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і солідарно несуть додаткову (субсидіарну) відповідальність по зобов'язаннях товариства всім своїм майном (повними учасниками), є один або декілька учасників (вкладників), які несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах сум, зроблених ними вкладів і не беруть участі в діяльності товариства.

Об'єднання підприємств – це господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань.

Господарське об'єднання – це об'єднання підприємств, утворене за ініціативою підприємств, незалежно від їх виду, які на добровільних засадах об'єднали свою господарську діяльність. Господарські об'єднання діють на основі установчого договору та/або статуту, який затверджується ними засновниками.

Асоціація – це договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціації.

Корпорація – це найдосконаліша форма організації підприємств, яка існує переважно у вигляді акціонерного товариства, засновники якого формують акціонерний капітал шляхом об'єднання власних ресурсів за допомогою механізму випуску та продажу цінних паперів (насамперед акцій), а співвласники несуть обмежену відповідальність.

Концерн – це статутне об'єднання підприємств, а також інших організацій, на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання, з централізацією функцій науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної та іншої діяльності.

Консорціум – це тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети (реалізації цільових програм, науково-технічних, будівельних проектів тощо). Консорціум використовує кошти, якими його наділяють учасники, централізовані ресурси, виділені на фінансування відповідної програми, а також кошти, що надходять з інших джерел, в порядку, визначеному його статутом. У разі досягнення мети його створення консорціум припиняє свою діяльність.

Холдингова компанія – це публічне акціонерне товариство, яке володіє, користується, а також розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств (крім пакетів акцій, що перебувають у державній власності).

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Що таке організаційно-правова форма?
2. Як класифікують підприємства:
 - залежно від форм власності;
 - залежно від способу формування статутного фонду;
 - залежно від кількості тих, що працюють?

3. Що таке «об'єднання осіб» і «об'єднання капіталів»?
4. Які існують організаційно-правові форми підприємницької діяльності?
5. У чому полягають переваги та недоліки фізичної особи-підприємця?
6. Які права має фізична особа-підприємець?
7. Які основні ознаки юридичної особи?
8. Що таке господарське товариство, і які види господарських товариств в Україні ви знаєте?
9. Які переваги та недоліки акціонерного товариства?
10. Які переваги та недоліки товариства з обмеженою відповідальністю?
11. Які переваги та недоліки товариства з додатковою відповідальністю?
12. Які переваги та недоліки повного та командитного товариств?
13. Чим і чому відрізняється зміст засновницьких документів відповідно:
 - а) товариства з обмеженою відповідальністю;
 - б) товариства з додатковою відповідальністю;
 - в) повного товариства;
 - г) командитного товариства?
14. У яких сферах діяльності підприємства найчастіше організовуються у формі товариства з обмеженою відповідальністю, командитного товариства, повного товариства? Поясніть.
15. Що є спільним між товариством з обмеженою відповідальністю і товариством з додатковою відповідальністю і чим вони відрізняються?
16. Якою мірою акціонери реально контролюють діяльність акціонерного товариства?
17. У чому Ви бачите основні переваги акціонерного товариства порівняно з іншими видами господарських товариств?
18. Які види цінних паперів може випускати акціонерне товариство? Чим відрізняється акція від інших видів цінних паперів?
19. У якому разі доцільно створювати командитне товариство?
20. За яких умов командитне товариство може бути перетворене в повне товариство?
21. Чим відрізняється організаційна структура господарських товариств?
22. Чи існує найкраща форма організації підприємства для підприємств малого бізнесу? Поясніть.
23. Які критерії вибору організаційно-правової форми підприємницької діяльності?
24. У чому причина існування серед бізнесменів приказки: «Якщо ви хочете посваритися з друзями, створіть із ними господарське товариство»? Поясніть.
25. Що є характерним для підприємницької діяльності, заснованою однією особою? Що привертає потенціальних підприємців у цій формі організації бізнесу?
26. Які основні ознаки мають об'єднання підприємств, які відрізняють його від підприємства?

- 27. Які основні цілі створення об'єднання підприємств?
- 28. За якими видами утворюються господарські об'єднання?
- 29. Чим відрізняються договірні об'єднання підприємств від статутних?
- 30. Чи має право асоціація втручатися в господарську діяльність підприємств – учасників асоціації?
- 31. Які основні риси діяльності має асоціація?
- 32. Якими законодавчими актами регламентується діяльність асоціацій в Україні?
- 33. Які основні риси діяльності має корпорація?
- 34. Які основні позитивні та негативні сторони діяльності корпорацій?
- 35. Які об'єднання підприємств належать до статутних об'єднань, а які до договірних?
- 36. Які основні риси діяльності концерну виділяють його серед інших видів об'єднання підприємств?
- 37. Чи можуть учасники концерну бути одночасно учасниками іншого концерну?
- 38. Які основні риси консорціуму?
- 39. Які основні риси діяльності холдингової компанії?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Примітка: *питання з позначкою * мають декілька правильних відповідей*

1. Організаційно-правова форма підприємства – це:

- а) система норм, яка визначає стосунки між партнерами по підприємству і стосунками цього підприємства з іншими підприємствами і ФОП;
- б) установчий договір;
- в) договір на поставку продукції;
- г) контракт з найманими робітниками.

2. * Залежно від форми власності підприємства поділяються на:

- а) приватні підприємства;
- б) підприємства колективної власності;
- в) унітарні підприємства;
- г) малі підприємства.

3. Залежно від форми власності підприємство може бути:

- а) державним підприємством;
- б) унітарним підприємством;
- в) корпоративним підприємством;
- г) малим, великим та середнім підприємством.

4. * Залежно від способу формування статутного фонду, підприємства поділяються на:

- а) підприємства колективної власності;
- б) комунальне підприємство;
- в) унітарне підприємство;
- г) корпоративне підприємство.

5. Залежно від балансової вартості активів, чистого доходу та кількості працівників за рік, підприємства поділяються на:

- а) комунальні підприємства;
- б) унітарні підприємства;
- в) корпоративні підприємства;
- г) мікро-, малі, великі та середні підприємства.

6. Підприємство яке має на дату складання річної фінансової звітності за рік такі показники, як: балансова вартість активів – до 350 тисяч євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 700 тисяч євро; середня кількість працівників – до 10 осіб, належать до:

- а) мікропідприємства;
- б) малого підприємства;
- в) середнього підприємства;
- г) великого підприємства.

7. Фізична особа-підприємець – це форма організації підприємництва, коли власність належить:

- а) одній особі, яка одноосібно управляє виробництвом;
- б) двом і більше особам;
- в) одній або двом особам;
- г) одній особі, яка не несе особисту відповідальність.

8. Господарське товариство, статутний капітал якого поділений на частки, розмір яких визначений установчими документами, а учасники такого товариства відповідають за його борги своїми внесками до статутного капіталу, а при недостатності цих сум – додатково належним їм майном в однаковому для всіх учасників кратному розмірі до внеску кожного учасника, – це:

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) командитне товариство;
- г) товариство з додатковою відповідальністю.

9. Господарське товариство всі учасники якого, відповідно до укладеного між ними договору, здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і солідарно несуть відповідальність за його зобов'язаннями усім майном, яке їм належить, – це:

- а) акціонерне товариство;
- б) повне товариство;
- в) товариство з обмеженою відповідальністю;
- г) командитне товариство.

10. Господарське товариство, у якому один або декілька учасників здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть за його зобов'язаннями додаткову солідарну відповідальність усім своїм майном, є один або більше учасників, відповідальність яких обмежується вкладом у майні товариства, та які не беруть участь у діяльності товариства, – це:

- а) акціонерне товариство;
- б) повне товариство;
- в) товариство з обмеженою відповідальністю;
- г) командитне товариство.

11. Господарське товариство, що має статутний капітал, поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами; учасники несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства у межах своїх вкладів, – це:

- а) акціонерне товариство;
- б) повне товариство;
- в) товариство з обмеженою відповідальністю;
- г) товариство з додатковою відповідальністю.

12. Господарське товариство, що базується на статутному фонді, розділеному на певну кількість акцій однакової номінальної вартості, учасники якого несуть відповідальність по зобов'язанням тільки майном підприємства, – це:

- а) акціонерне товариство;
- б) повне товариство;
- в) товариство з обмеженою відповідальністю
- г) командитне товариство.

13. Статутний капітал акціонерного товариства складає загальну номінальну вартість випущених ним акцій і не може бути менше суми, яка еквівалентна:

- а) 200 мінімальним заробітним платам;
- б) 1000 мінімальним заробітним платам;
- в) 250 мінімальним заробітним платам;
- г) 1250 мінімальним заробітним платам.

14. Однією з переваг акціонерного товариства є така:

- а) акціонери не відповідають по зобов'язаннях товариства і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у рамках вартості акцій, які йому належать;
- б) додаткові накладні витрати, які пов'язані з проведенням загальних зборів акціонерів;
- в) складання спеціальної звітності на вимогу державних органів;
- г) власники акцій, як правило, не мають відповідної кваліфікації для ухвалення технічних рішень, за які необхідно голосувати.

15. Акція – це:

- а) цінний папір, що дає право її власнику на одержання дивіденду;
- б) цінний папір, борговий документ, що виражає зобов'язання сплати її власнику визначеної суми після певного терміну;
- в) письмове свідчення кредитної установи про депонування коштів, що підтверджує право власника на одержання депозиту і відсотків по внеску після закінчення терміну;
- г) письмовий договір про спільну діяльність.

16. Проста акція – це цінний папір, що свідчить про частку її власника в капіталі товариства і надає йому право на одержання:

- а) перемінного, кількісного, не завжди виплаченого дивіденду;
- б) чітко фіксованого, обов'язкового, гарантованого відсотка;
- в) номінального купона;
- г) дисконтного доходу.

17. У разі, якщо бізнесмен купить акції корпорації, то:

- а) він дає свої гроші в борг корпорації;
- б) він бере на себе відповідальність за борги корпорації;
- в) йому гарантовано повернення грошей, сплачених за акції;
- г) він одержить право на часткове володіння власністю корпорації.

18. Кількість учасників товариства з обмеженою відповідальністю повинна складати:

- а) до 10 осіб;
- б) 5 осіб;
- в) до 50 осіб;
- г) необмежена.

19. Установчий документ товариства з обмеженою відповідальністю – це:

- а) статут;
- б) контракт на поставку продукції;
- в) договір з фінансовою установою;
- г) фонд дивідендів.

20. Мінімальний розмір статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю визначений у розмірі:

- а) 1250 мінімальним заробітним платам;
- б) законодавчо не визначений;
- в) 200 прожиткових мінімумів;
- г) 250 мінімальним заробітним платам.

21. Учасники товариства з обмеженою відповідальністю:

- а) відповідають по зобов'язаннях товариства і несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, у межах вартості своїх вкладів;
- б) не відповідають по його зобов'язаннях і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах вартості своїх вкладів;
- в) не відповідають по його зобов'язаннях і не несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства;
- г) відповідають по його зобов'язаннях, але не несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства.

22. Учасник повного товариства:

- а) відповідає по боргах товариства незалежно від того, виникли ці борги до або після його вступу в товариство;
- б) не відповідає по боргах товариства незалежно від того, виникли ці борги до або після його вступу в товариство;
- в) відповідає по боргах товариства, що виникли після його вступу в товариство;
- г) не відповідає по боргах товариства що виникли після його вступу в товариство.

23. Мінімальний розмір статутного капіталу командитного товариства визначений у розмірі, який еквівалентний:

- а) 1100 прожиткових мінімумів;
- б) законодавчо не визначений;
- в) 1250 мінімальним заробітним платам;
- г) 200 мінімальним заробітним платам.

24. Установчий документ командитного товариства – це:

- а) засновницький договір;
- б) загальне положення про установу;
- в) фінансовий договір;
- г) контракт на поставку продукції.

25. Підприємство, створене в результаті акумуляції коштів великої кількості власників, – це:

- а) орендне підприємство;
- б) повне товариство;
- в) акціонерне товариство;
- г) фізична особа-підприємець.

26. Юридичний документ, у якому зафіксовані права та обов'язки сторін зі створення, забезпечення функціонування та розподілу результатів діяльності нового суб'єкта господарювання, – це:

- а) договір;
- б) протокол про наміри;
- в) кредитний договір;
- г) установчий договір.

27. * Допишіть види підприємств залежно від форм власності:

- а) приватне підприємство;
- б) підприємство колективної власності;
- в) комунальне підприємство;
- г) _____;
- д) _____.

28. * Залежно від засобу утворення статутного фонду підприємства поділяються на: (допишіть):

- а) _____;
- б) _____.

29. Твердження, що повне товариство – це господарське товариство, учасники якого формують статутний фонд зі своїх вкладів, займаються спільною підприємницькою діяльністю і несуть необмежену і спільну відповідальність за зобов’язання товариства:

- а) правильне;
- б) неправильне.

30. Твердження, що командитне товариство – вид змішаного товариства, у якому поєднуються риси повного товариства і товариства з обмеженою відповідальністю:

- а) правильне;
- б) неправильне.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Заповніть таблицю 10.1 щодо переваг і недоліків діяльності фізичної особи-підприємця (ФОП).

Таблиця 10.1

Переваги та недоліки діяльності ФОП

Переваги діяльності ФОП	Недоліки діяльності ФОП
.....	
	

Завдання 2

Суб’єктом підприємницької діяльності є юридична особа.

Питання до обговорення

1. Які основні ознаки має юридична особа?
2. Які основні організаційні форми реєстрації юридичної особи?
3. Які основні ознаки мають господарські товариства?
4. Які, на ваш погляд, розповсюджені організаційно-правові форми господарських товариств?

Завдання 3

Заповніть таблицю 10.2 щодо основних рис акціонерного товариства відповідно до чинного законодавства.

Таблиця 10.2

Основні риси акціонерного товариства

Основні риси акціонерного товариства	Пояснення
1	2
1. Визначення акціонерного товариства	

Продовження табл. 10.2

1	2
2. Статус	
3. Мінімальна кількість учасників	
4. Максимальна кількість учасників	
5. Відповідальність учасників	
6. Установчий документ	
7. Мінімальний розмір статутного капіталу	
8. Вищий орган управління	
9. Вихід з товариства	
10. Передання учасником частки у складеному капіталі	

Завдання 4

Заповніть таблицю 10.3 щодо переваг і недоліків діяльності акціонерного товариства.

Таблиця 10.3

Переваги та недоліки діяльності акціонерного товариства

Переваги діяльності акціонерного товариства	Недоліки діяльності акціонерного товариства
.....	
	

Завдання 5

Заповніть таблицю 10.4 щодо основних рис товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) відповідно до чинного законодавства.

Таблиця 10.4

Основні риси товариства з обмеженою відповідальністю

Основні риси ТОВ	Пояснення
1. Визначення ТОВ	
2. Статус	
3. Мінімальна кількість учасників	
4. Максимальна кількість учасників	
5. Відповідальність учасників	
6. Установчий документ	
7. Мінімальний розмір статутного капіталу	
8. Вищий орган управління	
9. Вихід з товариства	
10. Передання учасником частки у складеному капіталі	

Завдання 6

Заповніть таблицю 10.5 щодо переваг і недоліків діяльності товариства з обмеженою відповідальністю.

Таблиця 10.5

Переваги та недоліки діяльності товариства з обмеженою відповідальністю

Переваги діяльності ТОВ	Недоліки діяльності ТОВ
.....	
	

Завдання 7

Заповніть таблицю 10.6 щодо основних рис товариства з додатковою відповідальністю (ТДВ) відповідно до чинного законодавства.

Таблиця 10.6

Основні риси товариства з додатковою відповідальністю

Основні риси ТДВ	Пояснення
1. Визначення ТДВ	
2. Статус	
3. Мінімальна кількість учасників	
4. Максимальна кількість учасників	
5. Відповідальність учасників	
6. Установчий документ	
7. Мінімальний розмір статутного капіталу	
8. Вищий орган управління	
9. Вихід з товариства	
10. Передання учасником частки у складеному капіталі	

Завдання 8

Заповніть таблицю 10.7 щодо переваг і недоліків діяльності товариства з додатковою відповідальністю.

Таблиця 10.7

Переваги та недоліки діяльності товариства з додатковою відповідальністю

Переваги діяльності ТДВ	Недоліки діяльності ТДВ
.....	
	

Завдання 9

Заповніть таблицю 10.8 щодо основних рис повного товариства відповідно до чинного законодавства.

Таблиця 10.8

Основні риси повного товариства

Основні риси повного товариства	Пояснення
1. Визначення повного товариства	
2. Статус	
3. Мінімальна кількість учасників	
4. Максимальна кількість учасників	
5. Відповідальність учасників	
6. Установчий документ	
7. Мінімальний розмір статутного капіталу	
8. Вищий орган управління	
9. Вихід з товариства	
10. Передання учасником частки у складеному капіталі	

Завдання 10

Заповніть таблицю 10.9 щодо переваг і недоліків діяльності повного товариства.

Таблиця 10.9

Переваги та недоліки діяльності повного товариства

Переваги діяльності повного товариства	Недоліки діяльності повного товариства
.....	
	

Завдання 11

Заповніть таблицю 10.11 щодо основних рис командитного товариства відповідно до чинного законодавства.

Таблиця 10.11

Основні риси командитного товариства

Основні риси командитного товариства	Пояснення
1	2
1. Визначення командитного товариства	
2. Статус	
3. Мінімальна кількість учасників	
4. Максимальна кількість учасників	
5. Відповідальність учасників	

Продовження табл. 10.11

1	2
6. Установчий документ	
7. Мінімальний розмір статутного капіталу	
8. Вищий орган управління	
9. Вихід з товариства	
10. Передання учасником частки у складеному капіталі	

Завдання 12

Заповніть таблицю 10.12 щодо переваг і недоліків діяльності командитного товариства.

Таблиця 10.12

Переваги та недоліки діяльності командитного товариства

Переваги діяльності командитного товариства	Недоліки діяльності командитного товариства
.....	
	

Завдання 13

Заповніть таблицю 10.13 щодо характеристики критеріїв вибору організаційно- правової форми бізнесу.

Таблиця 10.13

Критерії оцінювання організаційно-правової форми підприємницької діяльності

Критерії оцінювання	Характеристика
1. Відповідальність	
2. Ситуація з податками	
3. Фінансові необхідності для організації бізнесу	
4. Управлінські якості підприємця	
5. Можливості зростання	

Завдання 14

Інженер Сидоренко М.В. винайшов оригінальну конструкцію нового кімнатного тренажера. Він планує його виготовляти і продавати. Для цього він вибрав організаційно-правову форму підприємництва – ФОП.

Питання до обговорення

1. Чому він вибрав саме цю форму організації бізнесу?

2. Чи може на його ФОП працювати інша особа?

3. Які особисті й господарські обставини можуть примусити його відмовитися від цієї форми організації бізнесу?

Завдання 15

Ви хочете вступити в повне товариство, яке вже існує три роки, але не бажаєте відповідати по боргах товариства, які вже існують.

Питання до обговорення

Чи достатньо для реалізації вашого бажання отримати згоду на ваші умови всіх учасників цього повного товариства?

Завдання 16

Унаслідок дії одного з учасників командитного товариства ви, як повний його учасник, повинні погасити борг клієнтові, розміри якого перевищують ваш внесок у статутній фонд.

Питання до обговорення

Яким повинен бути план Ваших дій?

Завдання 17

Пан Головка є повним учасником, а пан Левко – командитистом командитного товариства, що має назву «Командитне товариство Головка і Левко».

Питання до обговорення

Визначте, чи є правомірною така назва цього товариства? Поясніть.

Завдання 18

Громадянин Петренко О. Л. тривалий час працював начальником транспортного цеху одного з одеських підприємств.

У 2017 році він купив два старі автомобілі УАЗ-3741 і заснував ФОП. Діяльність підприємства була в основному націлена на маловантажні перевезення за замовленням торгових організацій і населення в межах міста Одеси.

Бізнес виявився прибутковим. З часом громадянин Петренко О. Л. купив ще три автомобілі «Газель».

Вивчення ситуації з транспортними послугами в місті Чорноморськ показало, що Петренко О. Л. може і там відкрити аналогічне підприємство. На початку 2020 року Петренко О. Л. вирішив питання з орендою гаражного приміщення в місті Чорноморськ, зібрав необхідні кошти для придбання двох автомобілів «Газель». Тепер він зіткнувся з проблемою: чи необхідно йому змінювати організаційну форму свого бізнесу. Він просить вашої допомоги.

Питання до обговорення

1. Чи має право громадянин Петренко О. Л. бути власником двох ФОП відразу?

2. Чи може громадянин Петренко О. Л. створити господарське товариство? Якщо так, то що б ви йому порадили?

3. Чи варто в цьому разі створювати акціонерне товариство приватного типу?

4. Які інші варіанти вирішення цієї проблеми ви б могли порадити?

Завдання 19

Командитне товариство, що складається з одного повного учасника і трьох вкладників (вони мають рівні частки в статутному фонді) визнане банкрутом. Ліквідаційна комісія виявила, що борги командитного товариства на 450 тис. грн перевищують його майнову базу навіть після вжиття заходів до стягнення кредиторської заборгованості. При цьому виявилось, що вкладники лише на 25% оплатили свої вклади до статутного фонду, розмір якого відповідно до установленого договору становить 36 тис. грн.

Питання до обговорення

1. На підставі якого документа створюється і діє командитне товариство?
2. Ким здійснюється управління справами командитного товариства?
3. У якому співвідношенні повинен бути вклад вкладників у статутному капіталі?
4. Протягом якого періоду підлягає сплаті складений капітал учасниками командитного товариства?
5. Який розмір вкладів у статутному капіталі командитного товариства повного учасника і вкладників?
6. У якому розмірі кожний з учасників нестиме майнову відповідальність за борги командитного товариства?
7. Якою буде відповідальність вкладників – солідарною чи частковою?

Завдання 20

Громадянин Шевчук А. Б. вирішив створити товариство з обмеженою відповідальністю. Державний реєстратор, до якого звернувся Шевчук А. Б. із необхідними документами, відмовила в реєстрації ТОВ, посиляючись на недостатність розміру статутного фонду, передбаченого статутом ТОВ.

Питання до обговорення

1. Який мінімальний розмір статутного капіталу ТОВ?
2. У який період кожен учасник ТОВ повинен повністю внести свій вклад?
3. Чи може виконавчий орган ТОВ скликати загальні збори учасників, які можуть ухвалити рішення про виключення учасника ТОВ, який має заборгованість із внесення вкладу до статутного фонду протягом наданого додаткового строку?

Завдання 21

Троє громадян вирішили створити господарське товариство, яке б характеризувалося:

- 1) можливістю залучення коштів інших осіб (не засновників) для створення значного за розміром капіталу;
- 2) незначним ризиком для учасників товариства в разі негараздів у його діяльності;
- 3) обмеженим рухом учасників;
- 4) незначним рівнем публічності діяльності товариства.

Питання до обговорення

Якому виду господарських товариств відповідають наведені ознаки?

Завдання 22

Для створення юридичної особи її учасники (засновники) розробляють установчі документи, які викладаються письмово й підписуються всіма учасниками (засновниками), якщо законом не встановлений інший порядок їх затвердження. Установчим документом господарського товариства є затверджений учасниками статут та/або засновницький договір між учасниками, якщо інше не встановлено законом. Товариство, створене однією особою, діє на підставі статуту, затвердженого цією особою.

Питання до обговорення

1. Обґрунтуйте об'єктивну необхідність засновницьких документів.
2. Яку роль відіграють засновницькі документи у створенні та функціонуванні юридичної особи?

Завдання 23

Якою організаційно-правовою формою, на ваш погляд, має бути суб'єкт підприємницької діяльності, яке:

- 1) виробляє автомобілі;
- 2) ремонтує побутову техніку;
- 3) здійснює туроператорську діяльність;
- 4) надає послуги пошти;
- 5) виготовляє взуття чи одяг за індивідуальними замовленнями;
- 6) здійснює банківську діяльність;
- 7) здійснює страхову діяльність;
- 8) виробляє хлібобулочні вироби;
- 9) здійснює послуги з ремонту ювелірних виробів;
- 10) функціонує у вигляді ломбарду.

Завдання 24

Громадянин Чумак Б. В. вирішив заснувати товариство з обмеженою відповідальністю. Зібравши всі документи, подає їх державному реєстратору. Але йому відмовили у прийнятті документів на підставі того, що офіційну назву ТОВ – «Інтернешнл Фуд Компані» утворено і подано не українською мовою.

Питання до обговорення

1. Які вимоги до назви товариства висуває Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».
2. Що можна порадити засновнику у цій ситуації?

Завдання 25

Товариство з обмеженою відповідальністю – це господарське товариство, що має статутний фонд, поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями тільки своїм майном. Учасники товариства, які повністю сплатили свої вклади, несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах своїх вкладів.

Приватне акціонерне товариство (ПрАТ) – акціонерне товариство, яке має статутний (складений) капітал, поділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства. ПрАТ може здійснювати тільки приватне розміщення акцій і мати не більше ста учасників.

Питання до обговорення

1. У чому полягають принципові відмінності між приватним акціонерним товариством і товариством з обмеженою відповідальністю?
2. У якому разі доцільно створювати відповідний вид товариства?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Класифікація підприємств за різними ознаками.
2. Фізична особа-підприємець. Переваги та недоліки.
3. Основні ознаки юридичної особи.
4. Основні ознаки господарських товариств.
5. Переваги та недоліки акціонерного товариства.
6. Характеристика видів акціонерних товариств.
7. Види цінних паперів, які може випускати акціонерне товариство.
8. Структура управління акціонерного товариства.
9. Переваги та недоліки товариства з обмеженою відповідальністю.
10. Переваги та недоліки товариства з додатковою відповідальністю.
11. Переваги та недоліки повного товариства.
12. Переваги та недоліки командитного товариства.
13. Структура та сутність установчих документів різних організаційно-правових форм підприємницької діяльності.
14. Особливості функціонування фермерського господарства.
15. Основні риси кооперативу. Види кооперативів. Переваги та недоліки.
16. Критерії оцінювання організаційно-правової форми підприємницької діяльності.
17. Фактори, які обумовлюють вибір конкретної організаційно-правової форми бізнесу.
18. Основні ознаки об'єднання підприємств.
19. Основні цілі та види об'єднання підприємств.
20. Мета створення та основні риси діяльності асоціації.

21. Мета створення та основні риси діяльності корпорації.
22. Мета створення та основні риси діяльності концерну.
23. Мета створення та основні риси діяльності консорціуму.
24. Мета створення та основні риси діяльності холдингової компанії.
25. Іноземний досвід створення об'єднань підприємств.
26. Характеристика особливостей корпорацій у США.
27. Поняття офшорної компанії. Можливості, які надаються підприємцям при організації офшорного бізнесу.

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Податкова система – це сукупність податків, зборів, мита та інших обов'язкових платежів до бюджетів і внесків до державних цільових фондів, що стягуються на умовах, які визначаються законодавчими актами в певній державі; принципів, форм та методів їх визначення, зміни або скасування; дій, що забезпечують їх сплату, контроль та відповідальність за порушення податкового законодавства.

Суб'єкти оподаткування – це ті хто сплачує податки: юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) незалежно від організаційно-правової форми; фізичні особи-підприємці (резиденти і нерезиденти України) та звичайні громадяни.

Об'єкт оподаткування – це майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.

Податкова політика – це система дій, які проводяться державою в галузі податків і оподаткування. Вона знаходить своє відображення у видах податків, розмірах податкових ставок, визначені кола платників податків і об'єктів оподаткування, у податкових пільгах. Податкова політика є частиною загальної фінансової політики держави на середньострокову та довгострокову перспективу.

Податок – це обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку.

Збір (плата, внесок) – це обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, зокрема внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.

База оподаткування – це конкретний фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання. База оподаткування і порядок її визначення встановлюються ПКУ для кожного податку окремо.

Ставка податку – це розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування. Ставка податку існує в різних видах.

Базова (основна) ставка податку – це ставка, що визначена для окремого податку.

Гранична ставка податку – це ставка, що визнається як максимальний або мінімальний розмір ставки за певним податком.

Абсолютна (специфічна) – це ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань устанавлюється як фіксована величина стосовно кожної одиниці виміру бази оподаткування.

Відносна – це ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань устанавлюється у відсотковому або кратному відношенні до одиниці вартісного виміру бази оподаткування.

Податковий період – це період часу, з урахуванням якого відбувається обчислення та сплата окремих видів податків та зборів. Податковий період може складатися з кількох звітних періодів. Базовий податковий (звітний) період – це період, за який платник податків зобов'язаний здійснювати розрахунки податків, подавати податкові декларації (звіти, розрахунки) та сплачувати до бюджету суми податків та зборів, коли контролюючий орган зобов'язаний самостійно визначити суму податкового зобов'язання платника податку.

Загальнодержавні податки та збори – це обов'язкові платежі до сплати на всій території України. До загальнодержавних податків належать: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизний податок; екологічний податок; рентна плата; мито.

Місцеві податки та збори – це податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, рішеннями сільських, селищних, міських рад та рад об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад. До місцевих податків належать: податок на майно; єдиний податок. До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Спрощена система оподаткування, обліку і звітності – це особливий механізм стягнення податків і зборів, яке встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, на сплату єдиного податку в порядку і на умовах, визначених з одночасним веденням спрощеного обліку і звітності.

Єдиний податок – це податок, що сплачують суб'єкти підприємницької діяльності, які перебувають на спрощеній системі оподаткування, основний підприємницький податок.

Реєстратор розрахункових операцій – це пристрій або програмно-технічний комплекс, у якому реалізовані фіскальні функції і який призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажу товарів (наданні послуг), операцій з купівлі-продажу іноземної валюти та/або реєстрації кількості проданих товарів (наданих послуг), операцій з приймання готівки для подальшого переказу.

Загальна система оподаткування – це система оподаткування, яка має найбільш складну систему ведення бізнесу з точки зору обліку та звітності, дозволяє займатися будь-яким видом діяльності та немає інших обмежень, що притаманні спрощеній системі оподаткування.

Чистий дохід (прибуток) ФОП – це різниця між загальним оподатковуваним доходом (виручкою в грошовій та негрошовій формах) і документально підтвердженими витратами, безпосередньо пов'язаними з отриманням доходу у відповідному звітному періоді

Єдиний соціальний внесок – це єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – консолідований страховий внесок в Україні, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Що регулює Податковий Кодекс України?
2. Що таке податкова система?
3. Які елементи включає податкова система України?
4. Хто такі платники податків?
5. Які зобов'язання має платник податків?
6. Що може включатися до об'єкта оподаткування?
7. У чому полягає податкова політика?
8. Що таке податок?
9. Що таке база оподаткування?
10. Що таке ставка оподаткування і які види ставок податку існують?
11. Що таке обчислювання податків?
12. Що таке податковий період?
13. Які функції виконує податкова система України?
14. Як класифікуються податки залежно від форми оподаткування?
15. Як класифікуються податки за економічним змістом об'єкта оподаткування?
16. Які податки і збори належать до загальнодержавних?
17. Які податки і збори належать до місцевих?
18. У чому сутність спрощеної системи оподаткування?
19. Чи може юридична особа або фізична особа-підприємець самостійно обрати спрощену систему оподаткування?
20. На які групи і за якою ознакою поділяються платники єдиного податку.

21. Які види підприємницької діяльності можуть здійснюватися підприємцями першої та другої групи платників єдиного податку? Наведіть приклади.
22. Які види підприємницької діяльності не можуть функціонувати на єдиному податку?
23. Які переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування?
24. Які податки сплачує підприємець, який знаходиться на спрощеній системі оподаткування?
25. Суб'єкти господарювання якої групи спрощеної системи оподаткування можуть працювати без реєстраторів розрахункових операцій (РРО)?
26. Які суб'єкти господарювання повинні обов'язково використовувати РРО?
27. У чому полягає сутність загальної системи оподаткування?
28. Як розрахувати дохід оподаткування для фізичних осіб-підприємців, що функціонують на загальній системі оподаткування?
29. Які переваги та недоліки загальної системи оподаткування для фізичних осіб-підприємців.
30. Який податок і яка ставка податку, який сплачують юридичні особи, що знаходяться на загальній системі оподаткування?
31. Які податки платять суб'єкти підприємницької діяльності, які знаходяться на загальній системі оподаткування?
32. У чому полягає сутність єдиного соціального внеску? Яка ставка ЄСВ?
33. Як розраховується мінімальна та максимальна величина ЄСВ?
34. Яким суб'єктам господарювання вигідно знаходитися на загальній системі оподаткування?
35. Яким суб'єктам господарювання вигідно знаходитися на спрощеній системі оподаткування?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Примітка: *питання з позначкою * мають декілька правильних відповідей.*

1. До загальнодержавних податків належить:

- а) податок на прибуток підприємств;
- б) податок на майно;
- в) єдиний податок;
- г) збір за місця для паркування транспортних засобів.

2. * До місцевих податків належить:

- а) податок на майно;
- б) єдиний податок;
- в) податок на прибуток;
- г) податок на додану вартість.

3. Суб'єкти підприємницької діяльності, які сплачують єдиний податок за ставкою 3% за умови реєстрації платником ПДВ або 5% при включенні ПДВ в єдиний податок, належать до:

- а) 1-ї групи платників єдиного податку;
- б) 2-ї групи платників єдиного податку;
- в) 3-ї групи платників єдиного податку;
- г) 4-ї групи платників єдиного податку.

4. Фізичні особи-підприємці, які протягом календарного року не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб та обсяг доходу у котрих 5 млн гривень, належать до:

- а) 1-ї групи платників єдиного податку;
- б) 2-ї групи платників єдиного податку;
- в) 3-ї групи платників єдиного податку;
- г) 4-ї групи платників єдиного податку.

5. * Фізична особа-підприємець, що належить до першої групи платників єдиного податку, може здійснювати такі види діяльності:

- а) надавати фотопослуги;
- б) здійснювати роздрібну торгівлю на ринку;
- в) виготовляти тютюнові вироби;
- г) створювати та утримувати ігорні заклади;
- д) виробляти та здійснювати торгівлю алкогольними напоями;
- ж) організовувати азартні ігри;
- з) виготовляти та реалізовувати медикаменти і хімічні речовини.

6. * Фізична особа-підприємець, що належить до другої групи платників єдиного податку, може здійснювати такі види діяльності:

- а) виготовляти тютюнові вироби;
- б) здійснювати діяльність у сфері ресторанного бізнесу;
- в) надавати послуги з пошиття та ремонту взуття;
- г) створювати та утримувати ігорні заклади;
- д) виробляти та здійснювати торгівлю алкогольними напоями;
- ж) організовувати азартні ігри;
- з) виготовляти та реалізовувати медикаменти та хімічні речовини.

7. Сільськогосподарські підприємства, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий рік більше 75%, як правило, належать до:

- а) 1-ї групи платників єдиного податку;
- б) 2-ї групи платників єдиного податку;
- в) 3-ї групи платників єдиного податку;
- г) 4-ї групи платників єдиного податку.

8. Суб'єкти підприємницької діяльності, які сплачують єдиний податок у розмірі до 20% від розміру мінімальної заробітної плати, належать до:

- а) 1-ї групи платників єдиного податку;
- б) 2-ї групи платників єдиного податку;
- в) 3-ї групи платників єдиного податку;
- г) 4-ї групи платників єдиного податку.

9. Юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року середньооблікова кількість працівників без обмежень, обсяг доходу 7 млн гривень, належать до:

- а) 1-ї групи платників єдиного податку;
- б) 2-ї групи платників єдиного податку;
- в) 3-ї групи платників єдиного податку;
- г) 4-ї групи платників єдиного податку.

10. Фізичні особи-підприємці, які працюють на 2-й групі спрощеної системи оподаткування, мають право здійснювати виробництво, продаж, ремонт ювелірних виробів і виробів з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння:

- а) так;
- б) ні.

11. Фізичні особи-підприємці, які працюють на 2-й групі спрощеної системи оподаткування, мають право здійснювати послуги у сфері фінансового посередництва:

- а) так;
- б) ні.

12. Ставку єдиного податку до 10% від розміру прожиткового мінімуму має:

- а) 1-а група платників єдиного податку;
- б) 2-а група платників єдиного податку;
- в) 3-я група платників єдиного податку;
- г) 4-а група платників єдиного податку.

13. Юридичні особи можуть належати до:

- а) 1-ї групи платників єдиного податку;
- б) 2-ї групи платників єдиного податку;
- в) 3-ї групи платників єдиного податку;
- г) не мають права бути платниками єдиного податку.

14. Вибір виду системи оподаткування бізнесу для фізичної особи-підприємця залежить від потенційного масштабу виробництва (обсягу послуг):

- а) так;
- б) ні.

15. Для підприємців, які не використовують працю найманих робітників та обсяг річного доходу встановлює 1 млн грн установлюється розмір ставки єдиного податку:

- а) до 10% розміру прожиткового мінімуму;
- б) до 20% розміру мінімальної заробітної плати;
- в) від 2% до 20% розміру мінімальної заробітної плати;
- г) від 1% до 10% розміру мінімальної заробітної плати.

16. Фізичні особи-підприємці, які протягом календарного року мали обсяг доходу 7 млн грн (кількість найманих робітників - необмежена) належать до:

- а) 1-ї групи платників єдиного податку;
- б) 2-ї групи платників єдиного податку;
- в) 3-ї групи платників єдиного податку;
- г) 4-ї групи платників єдиного податку.

17. Сімейні фермерські господарства, як правило, можуть належати до:

- а) 1-ї групи платників єдиного податку;
- б) 2-ї групи платників єдиного податку;
- в) 3-ї групи платників єдиного податку;
- г) 4-ї групи платників єдиного податку.

18. Для підприємця, у якого обсяг річного доходу 7 млн грн і який є платником ПДВ, установлюється розмір ставки єдиного податку:

- а) 10% розміру прожиткового мінімуму;
- б) 20% розміру мінімальної заробітної плати;
- в) від 2% до 20% розміру мінімальної заробітної плати;
- г) 3% від доходу.

19. Підприємці, які належать до другої групи платників єдиного податку, мають право використовувати працю найманих робітників у кількості:

- а) до 10 осіб;
- б) до 50 осіб;
- в) від 2 до 5 осіб;
- г) від 10 до 20 осіб.

20. Підприємці, які належать до третьої групи платників єдиного податку, мають право використовувати працю найманих робітників у кількості:

- а) до 10 осіб;
- б) до 50 осіб;
- в) необмежена кількість;
- г) від 10 до 20 осіб.

21. Юридичні особи, які належать до четвертої групи платників єдиного податку, мають право використовувати працю найманих робітників у кількості:

- а) до 10 осіб;
- б) до 50 осіб;
- в) від 2 до 5 осіб;
- г) необмежена кількість.

22. Юридичні особи – сільськогосподарські товаровиробники, які належать до четвертої групи платників єдиного податку, повинні мати частку сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік у розмірі не менше:

- а) 75 відсотків;
- б) 50 відсотків;
- в) необмежена;
- г) 100 відсотків.

23. Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є:

- а) отриманий дохід;
- б) площа сільськогосподарських угідь;
- в) прибуток від реалізації продукції;
- г) виручка від реалізації продукції.

24. Базою оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи (сільськогосподарських товаровиробників) є:

- а) нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь;
- б) прибуток від реалізації продукції;
- в) отриманий дохід;
- г) виручка від реалізації продукції.

25. Для підприємців третьої групи платників єдиного податку об'єктом оподаткування є:

- а) дохід платника єдиного податку;
- б) прибуток від реалізації продукції;
- в) чистий прибуток від реалізації послуг;
- г) собівартість продукції.

26. При загальній системі оподаткування фізичних осіб-підприємців оподатковуваним доходом вважається:

- а) сукупний чистий дохід;
- б) виручка від реалізації послуг;
- в) валовий прибуток від реалізації продукції;
- г) собівартість від реалізації.

27. При загальній системі оподаткування фізичних осіб-підприємців оподатковуваним доходом вважається сукупний чистий дохід, який розраховується як:

- а) різниця між валовим доходом і документально підтвердженими витратами, безпосередньо пов'язаними з отриманням доходу у відповідному звітному періоді;
- б) різниця між прибутком і документально підтвердженими витратами, безпосередньо пов'язаними з отриманням доходу у відповідному звітному періоді;
- в) різниця між прибутком і собівартістю;

г) різниця між собівартістю і документально підтвердженими витратами, безпосередньо пов'язаними з отриманням доходу у відповідному звітному періоді.

28. Базову ставку податку доходу фізичних осіб-підприємці (ПДФО) встановлено на рівні:

- а) 18 відсотків;
- б) 22 відсотка;
- в) 5 відсотків;
- г) 20 відсотків.

29. Юридичні особи, що знаходяться на загальній системі оподаткування, платять податок на прибуток, основна ставка якого становить:

- а) 22 відсотки;
- б) 20 відсотків;
- в) 18 відсотків;
- г) 5 відсотків.

30. Об'єктом оподаткування податку на прибуток підприємства є:

- а) прибуток підприємства;
- б) виручка від реалізації послуг;
- в) дохід від реалізації;
- г) собівартість від реалізації.

31. Роботодавці (юридичні особи, фізичні особи-підприємці) – нараховують ЄСВ у відсотках до:

- а) нарахованої заробітної плати;
- б) виручки від реалізації продукції;
- в) прибутку від реалізації;
- г) чистого прибутку.

32. Незалежно від вибору способу оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності, ЄСВ розраховується за ставкою:

- а) 20 відсотків;
- б) 22 відсотки;
- в) 18 відсотків;
- г) 5 відсотків.

33. Мінімальний розмір страхового внеску за місяць розраховується як:

- а) розмір мінімальної заробітної плати множиться на ставку ЄСВ;
- б) розмір мінімальної заробітної плати мінус розмір ЄСВ;
- в) розмір мінімальної заробітної плати ділиться на ставку ЄСВ;
- г) чистий прибуток мінус розмір ЄСВ.

34. Максимальний розмір ЄСВ за місяць складає:

- а) 15 розмірів мінімальної заробітної плати для працездатних осіб на розмір ставки ЄСВ;
- б) 20 розмірів мінімальної заробітної плати для працездатних осіб на розмір ставки ЄСВ;
- в) 25 розмірів мінімальної заробітної плати для працездатних осіб на розмір ставки ЄСВ;

г) 10 розмірів мінімальної заробітної плати для працездатних осіб на розмір ставки ЄСВ.

35. Заробітна плата працівнику підприємства за місяць нарахована в розмірі 10000 грн. Ставка ЄСВ – 22%. Сума ЄСВ за місяць складе:

- а) 1000 грн;
- б) 2200 грн;
- в) 500 грн;
- г) 2000 грн.

36. Ціна підприємства складає 100 грн за товарну одиницю. Ставка ПДВ – 20%. Ціна з ПДВ за товарну одиницю складе:

- а) 120 грн;
- б) 80 грн;
- в) 20 грн;
- г) 50 грн.

37. Фінансовий результат підприємства (прибуток) за місяць складає 100 тис. грн. Ставка податку на прибуток – 18%. Сума податку на прибуток за місяць складе:

- а) 18000 грн;
- б) 1080 грн;
- в) 120 грн;
- г) 1180 грн.

38. Чистий дохід фізичної особи-підприємця за рік дорівнює 100000 грн. Ставка податку доходу фізичних осіб-підприємці (ПДФО) – 18%. Сума ПДФО за рік складе:

- а) 18000 грн;
- б) 108 грн;
- в) 120 грн;
- г) 118 грн.

39. Роздрібна ціна підприємства складає 120 грн з ПДВ за товарну одиницю. Сума ПДВ складе:

- а) 20,5 грн;
- б) 10,8 грн;
- г) 20,0 грн;
- д) 21,5 грн.

40. Виручка від реалізації продукції підприємства (без ПДВ) за рік становить 20 000 тис. грн. Загальна собівартість реалізованої продукції підприємства за рік становить 12 650 тис. грн. Фінансовий результат від реалізації продукції за рік функціонування підприємства складе:

- а) 7000 тис. грн;
- б) 7350 тис. грн;
- в) 5450 тис. грн;
- г) 650 тис. грн.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

За рівнем державних структур, які встановлюють податки, вони поділяються на загальнодержавні та місцеві.

Заповніть таблицю 11.1 щодо видів податків і зборів в Україні за рівнем державних структур, які їх установлюють.

Таблиця 11.1

Податки і збори на території України

Загальнодержавні податки	Місцеві податки	Місцеві збори
.....		
		

Завдання 2

Під час установлення податку, який підприємець повинен сплачувати на постійній основі до бюджету, обов'язково визначаються елементи податку.

Заповніть таблицю 11.2 щодо характеристики елементів податку.

Таблиця 11.2

Характеристика елементів податку

Елемент податку	Характеристика елементу податку
Платник податку	
Об'єкт оподаткування	
База оподаткування	
Ставка податку	
Порядок обчислення податку	
Податковий період	
Строк та порядок сплати податку	

Завдання 3

Податкова система виконує певні функції: фіскальна, регулююча, контролююча; розподільна; стимулююча, соціальна.

Заповніть таблицю 11.3 щодо характеристики функцій податкової системи України.

Таблиця 11.3

Характеристика функцій податкової системи України

Функції податкової системи	Характеристика функцій
Фіскальна функція	
Регулююча функція	
Контрольна функція	
Розподільна функція	
Стимулююча функція	
Соціальна функція	

Завдання 4

Податкова система виконує певні функції. Основною функцією є фіскальна функція – це створення стабільної дохідної бази бюджетної системи держави, достатньої для фінансування необхідних витрат, на базі зростання виробництва і доходів в економіці.

Для відповіді на питання необхідно використовувати інформацію Державної служби статистики України.

Питання до обговорення

1. Сформувати діаграму, яка характеризує структуру доходів Державного бюджету України за кожні останні два роки.
2. Яку частку в структурі доходів Державного бюджету за останній рік займає податкове навантаження?
3. Яка динаміка надходження податку на прибуток за останні два роки?
4. Які основні висновки можна зробити, проаналізувавши структуру доходів Державного бюджету України?

Завдання 5

Заповніть таблицю 11.4 щодо основних умов перебування суб'єктів господарювання на першій, другій та третій групах платників єдиного податку спрощеної системи оподаткування.

Таблиця 11.4

Порівняльна характеристика спрощеної системи оподаткування
у розрізі трьох груп

Критерії перебування в групі	Перша група	Друга група	Третя група
1	2	3	4
Статус суб'єкта підприємницької діяльності			
Ставка єдиного податку			
Ліміт доходу протягом календарного року			

Продовження табл. 11.4

1	2	3	4
Максимальна кількість найманих працівників			
Види підприємницької діяльності			
Облік			
Звітність			

Завдання 6

Заповніть таблицю 11.5 щодо основних умов перебування суб'єктів господарювання на четвертій групі платників єдиного податку спрощеної системи оподаткування.

Таблиця 11.5

Умови перебування на четвертій групі спрощеної системи оподаткування

Критерії перебування в четвертій групі	Фізична особа-підприємець	Юридична особа
Хто може бути в групі		
Ставка єдиного податку		
Ліміт доходу протягом календарного року		
Максимальна кількість найманих працівників		
Види підприємницької діяльності		

Завдання 7

Заповніть таблицю 11.6 щодо переваг і недоліків спрощеної системи оподаткування.

Таблиця 11.6

Переваги і недоліки спрощеної системи оподаткування

Переваги спрощеної системи оподаткування	Недоліки спрощеної системи оподаткування
.....	
	

Завдання 8

Заповніть таблицю 11.7 щодо характеристики переваг загальної системи оподаткування.

Переваги загальної системи оподаткування

Перевага	Пояснення
Податкова оптимізація	
Види діяльності	
Відсутність обмежень	
Форми розрахунків	

Завдання 9

Фізична особа-підприємець або юридична особа можуть самостійно обрати систему оподаткування.

Питання до обговорення

1. На які фактори необхідно звернути уваги при виборі системи оподаткування?
2. Яка система оподаткування, на ваш погляд, є найбільше привабливою для створення ФОП?
3. Які фактори будуть сприяти для переходу ФОП зі спрощеної системи оподаткування на загальну систему?
4. Які дії має зробити суб'єкт підприємницької діяльності, який перебуває на загальній системі оподаткування для переходу на спрощену систему оподаткування?
5. Які переваги загальної системи оподаткування, на ваш погляд, є основними?

Завдання 10

Фізична особа-підприємець функціонує на єдиному податку першої групи спрощеної системи оподаткування.

Питання до обговорення

1. Які податки повинен сплачувати ФОП першої групи?
2. Скільки складає сума єдиного податку за місяць?
3. Скільки складе сума мінімального та максимального страхового внеску (ЄСВ)?
4. Яка загальна сума податкового навантаження у ФОП за місяць функціонування?
5. Яка загальна сума податкового навантаження у ФОП та за рік функціонування?
6. Які види діяльності може здійснювати ФОП на єдиному податку першої групи? Наведіть приклади.

Завдання 11

Фізична особа-підприємець функціонує на єдиному податку другої групи спрощеної системи оподаткування.

Питання до обговорення

1. Які податки повинен сплачувати ФОП другої групи?

2. Скільки складає сума єдиного податку?
3. Скільки складе мінімальний та максимальний страховий внесок (ЄСВ)?
4. Яка загальна сума податкового навантаження у ФОП за місяць функціонування?
5. Яка загальна сума податкового навантаження у ФОП за рік функціонування?
6. Які види діяльності може здійснювати ФОП на єдиному податку другої групи? Наведіть приклади.

Завдання 12

Юридична особа є платником ЄП за ставкою 5% і має такі показники господарської діяльності у звітному періоді:

- 1) чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) – 5020 тис. грн;
- 2) виробнича собівартість реалізації продукції (товарів, робіт послуг) – 1540 тис. грн;
- 3) адміністративні витрати – 175 тис. грн;
- 4) витрати на збут – 115 тис. грн.

Питання до обговорення

1. Скільки складає сума єдиного податку за умовою, що юридична особа є платником ЄП за ставкою 5%?
2. Скільки складатиме сума податку на прибуток якщо юридична особі буде на загальній системі оподаткування?
3. Чи збільшиться податкове навантаження, якщо підприємство вирішить перейти на загальну систему оподаткування?
4. Чи вигідно підприємству переходити на загальну систему оподаткування?

Завдання 13

Фізична особа-підприємець функціонує на загальній системі оподаткування і має такі показники за звітній рік:

- 1) виручка від реалізації продукції за рік (без ПДВ) становить 10246 тис. грн;
- 2) документально підтверджені витрати, які безпосередньо пов'язані з отриманим доходом за рік становлять 8538 тис. грн.

Питання до обговорення

1. Скільки складе чистий дохід фізичної особи-підприємця за рік?
2. Скільки складе сума податку на доходи фізичної особи (ПДФО) за рік?

Завдання 14

Підприємство виробляє та реалізує продукцію.

Функціонує підприємство на загальній системі оподаткування і має такі показники за звітній рік:

- 1) виручка від реалізації продукції (без ПДВ) за рік становить 10550 тис. грн;

2) загальна собівартість реалізованої продукції за рік становить 7650 тис. грн.

Питання до обговорення

1. Скільки складе фінансовий результат (прибуток) від реалізації продукції за рік функціонування підприємства?
2. Скільки складе сума податку на прибуток?

Завдання 15

Підприємство є платником Єдиного податку третьої групи спрощеної системи оподаткування.

Виручка від реалізації продукції за рік (з ПДВ) становить 6240 тис. грн.

Питання до обговорення

1. Скільки складе сума єдиного податку третьої групи спрощеної системи оподаткування за ставкою 5%;
2. Скільки складе сума єдиного податку третьої групи спрощеної системи оподаткування за ставкою 3%.
3. Які ще податки повинно платити підприємство, яке функціонує на третій групі спрощеної системи оподаткування?

Завдання 16

Світовий досвід оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності.

Питання до обговорення.

1. Яка система оподаткування традиційно існує в Німеччині? Що покладено в основу цієї системи?
2. Яка система оподаткування діє у Франції? Які ставки податку на особистий дохід і дохід компаній існують?
3. Досвід якої країни, на ваш погляд, є найбільш прийнятним для України?
4. Чи можна, на ваш погляд, упровадити досвід Польщі в побудові податкової системи України?

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Система оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності України.
2. Суб'єкти та об'єкти оподаткування.
3. Контроль над сплатою податків. Контролюючі органи.
4. Загальнодержавні та місцеві податки та збори.
5. Функції податкової системи України.
6. Принципи податкового законодавства.
7. Спрощена система оподаткування, обліку і звітності суб'єктів господарювання. Групи платників єдиного податку.

8. Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування.
9. Особливості оподаткування ФОП що функціонують на загальній системі оподаткування.
10. Загальна система оподаткування для юридичних осіб. Переваги та недоліки.
11. Сутність ЄСВ. Розмір ЄСВ.
12. Види РРО. Використання РРО.
13. Порівняльна характеристика особливостей застосування загальної і спрощеної систем оподаткування.
14. Критерії вибору оптимальної системи оподаткування для бізнесу.
15. Податкові системи зарубіжних країн.

ПОРЯДОК ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності – це письмовий запис або фіксація фактів створення або припинення юридичної особи, набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою з метою їх державного обліку та контролю.

Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань – це єдина державна інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку, захист, облік та надання інформації про юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи.

Суб'єкти реєстрації – це органи, що мають право здійснювати реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців на платній та безоплатній основі.

Суб'єкти державної реєстрації – це виконавчі органи сільських, селищних місцевих рад, Київська та Севастопольська міські, районні, районні в містах Києві та Севастополі державні адміністрації, які здійснюють державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності.

Уповноважена особа суб'єкта державної реєстрації – це посадова особа чи особа, яка перебуває у трудових відносинах із суб'єктом державної реєстрації, що відповідно до законодавства отримала ідентифікатор доступу до Єдиного державного реєстру виключно для прийняття та повернення документів для державної реєстрації.

Реєстраційний портал – це особиста сторінка в мережі Інтернет юридичної особи, фізичної особи-підприємця на порталі електронних сервісів, призначена для подання документів в електронній формі для проведення реєстраційних дій, безоплатного доступу юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців до відомостей про результати розгляду цих документів, документів, що містяться в реєстраційній справі таких осіб в електронній формі, та відомостей про цих осіб, які є актуальними на момент запиту або на визначену дату.

Реєстраційна справа – це сукупність документів у паперовій та/або електронній формі, що подавалися для проведення реєстраційних дій.

Виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань – це документ в електронній або у паперовій формі, який формується та оновлюється за результатами проведення реєстраційних дій і містить відомості про юридичну особу або її відокремлений підрозділ, фізичну особу-підприємця або громадське формування, що не має статусу юридичної особи.

Процедура державної реєстрації фізичної особи-підприємця – це засвідчення державою факту створення суб'єкта підприємницької діяльності в організаційно-правовій формі фізична особа-підприємець зокрема взяття на облік в податкових органах, пенсійному фонді та органах державної статистики.

Державна реєстрація юридичних осіб – це офіційне визнання через засвідчення державою факту створення юридичної особи як суб'єкта підприємницької діяльності.

Місцезнаходження юридичної особи – місцезнаходження (розміщення) його постійного керівного органу (дирекції, правління тощо) юридичної особи.

Фермерське господарство – це форма підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, зокрема в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства.

Процедура державної реєстрації фермерського господарства – це дії, які необхідно здійснити для створення фермерського господарства.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Що являє собою державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності?
2. На яких принципах базується державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності?
3. Хто здійснює державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності?
4. Які вам відомі способи здійснення державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності?
5. Які особливості електронної реєстрації?
6. Який порядок проведення державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності?
7. Що являє собою виписка з єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців?
8. Які відомості містить рішення про реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності?

9. У якому розмірі стягується плата за одержання витягу Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців?
10. Яка процедура реєстрації фізичної особи-підприємця?
11. Які документи необхідно надати державному реєстратору для реєстрації ФОП?
12. Чи є обов'язковою постанова ФОП на облік у податковій інспекції?
13. Що являє собою книга доходів і витрат підприємця? Які існують її різновиди?
14. Який порядок державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності - юридичної особи?
15. Які документи необхідно надати державному реєстраторові для проведення державної реєстрації юридичної особи?
16. Який порядок створення фермерського господарства?
17. Яка інформація міститься в установчих документах фермерського господарства?
18. У чому полягають особливості набуття засновником права на земельну ділянку для ведення фермерського господарства?
19. У якій організаційно-правовій формі може бути зареєстроване фермерське господарство?
20. Яка процедура державної реєстрації фермерського господарства?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності засвідчує факт:

- а) постановки підприємця на облік в податкових органах;
- б) реєстрації підприємця у пенсійному фонді;
- в) створення або припинення підприємницької діяльності;
- г) безкоштовного доступу підприємця до відомостей Єдиного державного реєстру.

2. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності переслідує за мету:

- а) внесення інформації про юридичні особи, що утворилися, до Єдиного державного реєстру;
- б) облік, накопичення і контроль відомостей про суб'єктів підприємницької діяльності;
- в) відкритість та гласність процедури реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності;
- г) забезпечення зручного та інтуїтивного пошуку необхідної інформації про суб'єктів підприємницької діяльності.

3. Державна реєстрація суб'єкта підприємницької діяльності проводиться:

- а) за місцем знаходження суб'єкта підприємницької діяльності;
- б) за місцезнаходженням юридичної особи, а фізичних осіб-підприємців незалежно від їх місця знаходження;
- в) за місцезнаходженням фізичних осіб-підприємців, а юридичної особи незалежно від її місця знаходження;
- г) у будь-якого суб'єкта державної реєстрації незалежно від місця знаходження суб'єкта підприємницької діяльності.

4. Уповноважена особа суб'єкта державної реєстрації – це:

- а) особа, яка перебуває у трудових відносинах із суб'єктом державної реєстрації та може приймати документи для державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності;
- б) громадянин України, який має вищу освіту, відповідає кваліфікаційним вимогам, що визначені Міністерством юстиції України для безкоштовного доступу до інформації Єдиного державного реєстру суб'єктів підприємницької діяльності;
- в) виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, державні адміністрації;
- г) нотаріус.

5. Реєстраційні документи надаються державному реєстратору в такій формі:

- а) заявником або його представником;
- б) особисто заявником або поштовим відправленням;
- в) у паперовій або в електронній формі;
- г) усі зазначені вище варіанти є можливими.

6. Документи в електронній формі подаються державному реєстратору заявником через:

- а) портал електронних сервісів;
- б) нотаріуса;
- в) представника заявника;
- г) міністерство юстиції України.

7. Реєстрація суб'єкта підприємницької діяльності здійснюється видачею:

- а) реєстратором рішення про державну реєстрацію;
- б) органом державної реєстрації виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;
- в) державним реєстратором виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців
- г) нотаріусом документів про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності.

8. Відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, надаються зареєстрованому суб'єкту підприємницької діяльності:

- а) у паперовій або електронній формі;
- б) у формі паперового витягу;
- в) тільки у паперовій формі як документ, що міститься в реєстраційній справі;
- г) у формі електронного витягу.

9. Реєстрація підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця здійснюється:

- а) реєстратором за місцем реєстрації (проживання) ФОП;
- б) реєстратором незалежно від місця реєстрації ФОП;
- в) реєстратором за місцем знаходження ФОП;
- г) реєстратором незалежно від місця проживання та реєстрації ФОП.

10. Визначте логічну послідовність етапів реєстрації фізичної особи-підприємця:

- а) відкриття рахунка в банку; постановка на облік в пенсійному фонді; подання документів держреєстратору та отримання виписки з Єдиного державного реєстру;
- б) подання документів держреєстратору та отримання виписки з Єдиного державного реєстру, відкриття рахунка в банку; реєстрація книги обліку доходів;
- в) постановка на облік у податковій та пенсійному фонді; подання документів держреєстратору; реєстрація книги обліку доходів;
- г) заповнення заяви про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця; взяття на облік в органах статистики та податковій; відкриття рахунка в банку.

11. Твердження відносно того, що реєстрацію ФОП можна здійснити шляхом відправки необхідних документів для реєстрації поштою замовленим листом:

- а) правильним;
- б) не відповідає вимогам українського законодавства.

12. Для провадження підприємницької діяльності фізичні особи-підприємці:

- а) мають право (але не зобов'язані) відкривати рахунки в банках;
- б) зобов'язані відкривати рахунки в банках.

13. Фізичні особи-підприємці зобов'язані зареєструвати книги обліку доходів і витрат:

- а) в органі ДФС;
- б) у пенсійному фонді;
- в) у державного реєстратора;
- г) у нотаріуса.

14. Для фізичної особи-підприємця з моменту державної реєстрації виготовлення печатки є:

- а) обов'язковим;
- б) не обов'язковим.

15. Підприємство набуває прав юридичної особи:

- а) з моменту підписання установчих документів;
- б) від дня його державної реєстрації;
- в) з моменту відкриття розрахункових та інших банківських рахунків;
- г) з дня отримання печатки.

16. Для юридичної особи з моменту державної реєстрації виготовлення печатки є:

- а) обов'язковим;
- б) не обов'язковим.

17. Державному реєстратору необхідно подати копію рішення органів Антимонопольного комітету України або Кабінету Міністрів України про надання дозволу на узгоджені дії або на концентрацію суб'єктів господарювання в разі:

- а) створення юридичної особи в результаті злиття та поділу;
- б) створення юридичної особи в результаті виділу;
- в) державної реєстрації юридичної особи, засновником якої є іноземна юридична особа;
- г) державної реєстрації юридичної особи, яка може займати монопольне становище на ринку.

18. У разі державної реєстрації юридичної особи, для якої законом встановлено вимоги щодо формування статутного фонду, державному реєстратору необхідно подати:

- а) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) передавального акта;
- б) документ, що засвідчує сплату власником внеску до статутного фонду, у розмірі, що передбачений законом;
- в) документ, що підтверджує реєстрацію іноземної особи у країні її місцезнаходження;
- г) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) розподільчого балансу.

19. Фермерське господарство можна зареєструвати в такій організаційно-правовій формі:

- а) тільки як юридична особа;
- б) виключно як фізична особа-підприємець;
- в) як юридична особа чи фізична особа-підприємець;
- г) правильної відповіді немає.

20. Установчий документ фермерського господарства, що створюється зі статусом юридичної особи, – це:

- а) статут;
- б) договір про створення сімейного фермерського господарства;
- в) декларація про створення сімейного фермерського господарства;
- г) контракт на поставку продукції.

21. Фермерське господарство підлягає держреєстрації:

- а) тільки за умови набуття засновниками фермерського господарства права власності або користування земельною ділянкою;
- б) за умови набуття засновниками фермерського господарства виключного права власності на земельну ділянку;
- в) тільки за умови набуття засновниками фермерського господарства права користування земельною ділянкою;
- г) у разі, коли особа виявила бажання створити фермерське господарство та звернулася до державного реєстратора із заявою.

22. За загальним правилом, строк державної реєстрації фізичної особи-підприємця не повинен перевищувати:

- а) одного робочого дня (24 години) з дати надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи;
- б) двох робочих днів з дати надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи;
- в) трьох робочих днів з дати надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи;
- г) п'яти робочих днів з дати надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи;
- д) семи робочих днів з дати надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Громадянка І.О. Радужна, навчаючись на третьому курсі Одеського національного економічного університету, вирішила відкрити ларьок для торгівлі ручками, олівцями, інструментами для креслення, швидкозшивачами та іншим канцелярським приладдям.

Питання до обговорення

1. Назвіть нормативно-правові акти, що регламентують державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Визначте можливу форму реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності.
3. Назвіть перелік документів, які майбутній підприємець має надати державному реєстратору.

Завдання 2

Громадянин І. О. Сидоренко, який проживає в м. Черноморськ Одеської області, вирішив заснувати ФОП.

Для проходження державної реєстрації І. О. Сидоренко звернувся у виконавчий комітет Черноморської міської ради з пакетом документів.

Питання до обговорення

1. Назвіть перелік документів, які громадянин І. О. Сидоренко, що має намір зареєструвати підприємницьку діяльність як фізична особа-підприємець, має надати державному реєстратору.

2. Назвіть місце державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності.

Завдання 3

Ви збираєтесь розпочати підприємницьку діяльність як фізична особа-підприємець. Заповніть заяву про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця та обґрунтуйте ваш намір реєстрації такої особи платником податку на додану вартість та/або обрання спрощеної системи оподаткування.

Завдання 4

Ви збираєтесь розпочати підприємницьку діяльність як юридична особа.

Питання до обговорення

1. Назвіть перелік документів, які необхідно надати державному реєстратору.

2. Назвіть місце державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності.

3. Заповніть заяву про державну реєстрацію юридичної особи.

Завдання 5

Микола Опанасович після закінчення аграрного університету вирішив разом із двоюрідним братом, який мав земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства, створити фермерське господарство. З цією метою вони звернулися до державного реєстратора.

Питання до обговорення

1. Якими нормативно-законодавчими актами регламентовано процес створення фермерського господарства?

2. Чи відповідає особа, що бажає створити фермерське господарство, вимогам, що висуваються законодавством.

3. Назвіть перелік документів, які необхідно надати державному реєстратору для реєстрації фермерського господарства.

3. Назвіть місце державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності.

Завдання 6

Заповніть таблицю 12.1 даних щодо переліку документів для проходження державної реєстрації підприємств різних організаційно-правових форм.

Таблиця 12.1

Перелік документів для проходження процедури державної реєстрації

Підприємства різних організаційно- правових форм	Заява про реєстрацію	Рішення про створення	Статут	Установчий договір між засновниками	Розмір статутного фонду	Додаткові документи
1	2	3	4	5	6	7
Акціонерне товариство						
Товариство з обмеженою відповідальністю						
Повне товариство						
Командитне товариство						

Завдання 7

Опишіть порядок реєстрації одного із запропонованих видів підприємницької діяльності зі статусом фізичної особи-підприємця:

- 1) автомийка;
- 2) агенція з дизайну інтер'єру;
- 3) бар;
- 4) кафе (без реалізації алкогольних напоїв);
- 5) організація курсів англійської мови.

Завдання 8

Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД) підбирається при первинній реєстрації підприємницької діяльності, використовується при реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. КВЕД визначає якою діяльністю буде займатися підприємець. Перелік КВЕД представлений на офіційному сайті Державної служби статистики України, де існує сервіс для визначення кодів видів економічної діяльності (КВЕД) (<https://kved.ukrstat.gov.ua/>)

Використовуючи Класифікатор видів економічної діяльності, визначити коди для наступних видів діяльності.

1. Виготовлення виробів із хутра.
2. Виробництво готових кормів для домашніх тварин (собак, кішок, птахів, рибок тощо).
3. Ремонт легкових автомобілів.
4. Виробництво морозива та іншого харчового льоду, такого як щербет (десерт з фруктів із льодом та цукром).

5. Виробництво настільних персональних комп'ютерів.
6. Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування.
7. Оптова торгівля фруктами й овочами.
8. Роздрібна торгівля годинниками та ювелірними виробами в спеціалізованих магазинах.

ТЕМИ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Порядок державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця.
2. Порядок державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності юридичної особи.
3. Особливості реєстрації фермерського господарства.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Основи бізнесу: навч. посіб/за ред. Н.В. Сментини. Харків: «Діса плюс», 2021. 424 с.
2. Добрава Н.В., Осипова М.М. Основи бізнесу: навчальний посібник. Одеса, 2018. 305 с.
3. Економіка та організація підприємницької діяльності: навч.посіб/ за заг. ред. д.е.н. Н.В. Сментини. Київ, 2019. 320 с.
4. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / за ред. Н. В. Сментини. Харків: «Діса плюс» 2020. 368 с.
5. Управління бізнесом в парадигмі сталого розвитку: економіко-правовий аспект : колективна монографія / за ред. д. е. н., проф. А. В. Андрейченка, д.е.н., проф. Н. В. Захарченко. Одеса : ОНЕУ, 2024. Ч. 1. 458 с. URL:<http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/17459>
6. Управління бізнесом в парадигмі сталого розвитку: економіко-правовий аспект : колективна монографія / за ред. д. е. н., проф. А. В. Андрейченка, д.е.н., проф. Н. В. Захарченко. Одеса : ОНЕУ, 2024. Ч. 2. 443 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/17460>
7. Гонтарева І. В. Підприємництво : підручник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 392 с. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/16637/2/%D0%93%D0%9E%D0%9D%D0%A2%D0%90%D0%A0%D0%95%D0%92%D0%90%20%D0%86%20%D0%92%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%9F%D0%A0%D0%98%D0%84%D0%9C%D0%9D%D0%98%D0%A6%D0%A2%D0%92%D0%9E%D0%BA%D0%BE%D0%BD.pdf>
8. Педько А. Б. Основи підприємництва і бізнес культура. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 168 с.
9. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Посібник / А.А. Свинчук А.А. та ін. Київ, 2017. 188 с.
10. Соціальне підприємництво в Україні. Економіко-правовий аналіз. EU4YOUTH – Розкриття потенціалу молодих соціальних підприємців в Молдові та Україні, 2020. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/publications/ekonomiko-pravovyj-analiz-soczialnogo-pidpryyemnyctva-v-ukrayini/>
11. Господарський кодекс України від 19.02.2016 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
12. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012р. № 4618-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>.

13. Стратегія відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого та середнього підприємництва на період до 2027 року: Проект. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=454b13bc-3503-4185-b59d-b60f6467748c&title=ProektStrategiiVidnovlennia-StalogoRozvitkuTaTsifrovoiTransformatsiiMalogoTaSerednogoPidprimnitstvaNaPeriodDo2027-Roku>
14. Підтримка бізнесу в умовах війни. Дія. Бізнес. URL: <https://business.diia.gov.ua/wartime>
15. Конституція України: Закон України від 8 грудня 2004 року. № 2222-IV. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
16. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015. № 222 - VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
17. Про затвердження Порядку ліцензування видів господарської діяльності, державне регулювання яких здійснюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг: Постанова Національної комісії від 03.03.2020 р. № 548. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0548874-20#Text>
18. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
19. Про запобігання корупції: Закон України від 4 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
20. Асоціація франчайзингу (Україна). URL: <https://franchising.org.ua/?cat=22>
21. Про акціонерні товариства: Закон України від 27 липня 2022 року № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#top>
22. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 року № 1087-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#top>
23. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
24. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 року, № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
25. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
26. Класифікація організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ST000948>
27. Класифікація організаційно-правових форм господарювання. URL: <https://buhgalter.com.ua/dovidnik/kspovo/kopfg/>
28. Податковий Кодекс України від 2.12.2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

29. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 6.07.1995 року №265/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>

30. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464 – VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>.

31. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>.

32. Зразки заповнення заяв з найбільш популярними реєстраційними діями. URL: <https://minjust.gov.ua/m/zrazki-zapovnennya-zayav-za-naybilsh-populyarnimi-reestratsiynimi-diyami>

33. Про затвердження Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи: Наказ Міністерства юстиції України від 09 лютого 2016 р. № 359/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0200-16#Text>

34. Про затвердження Порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Наказ Міністерства юстиції України від 10 червня 2016 р. № 1657/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0839-16#Text>

35. Про затвердження форм заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Наказ міністерства юстиції України від 18 листопада 2016 р. № 1500/29630. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1500-16#Text>

36. Про затвердження форм книги обліку доходів і книги обліку доходів і витрат та порядків їх ведення : Наказ Міністерства фінансів від 19 червня 2015 р. №579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0800-15#Text>

37. План заходів щодо дерегуляції господарської діяльності та покращення бізнес-клімату: Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1413. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shchodo-deregulyaciyi-gospodarskoyi-diyalnosti-ta-1413-041219>

ДОДАТКИ

Макет бізнес-моделі CANVAS

8. Ключові партнери 1. Хто ваші ключові партнери? 2. Хто ваші ключові постачальники? Які ключові ресурси вони вам поставляють? Наскільки вони стабільні? Є гарантії постачань? 3. Які заходи вони для вас роблять? 4. Чи можна на цьому заощадити? Чи є альтернативи? 5. Чи можливий бартер на вашу продукцію?	7. Ключова діяльність (ключові заходи) 1. Які ключові дії вам потрібні для роботи? 2. Які ключові дії вам потрібні для каналів збуту? 3. Які ключові дії вам потрібні для вибудовування стосунків з клієнтами? 4. Які ключові дії вам потрібні для отримання і обліку потоків прибутків?	2. Цінна пропозиція (ключові цінності) 1. Які проблеми клієнта ви вирішуєте? 2. Що цінного в вашій пропозиції? 3. Які послуги ви можемо запропонувати кожному з сегментів споживачів?	4. Відносини з клієнтами 1. Які у вас стосунки побудовані з кожним з сегментів? 2. Який тип стосунків кожен сегмент споживачів чекає від вас? 3. Як вони інтегровані з усією бізнес - моделлю? 4. Наскільки цінні для вас? 5. З ким у вас індивідуальний договір? З ким загальний? 6. У скільки вам це обходиться?	1. Сегменти споживачів 1. Для кого ви працюєте? 2. Хто найважливіший клієнт для вас? 3. Хто усі ці люди? Чого вони бояться? Чого хочуть отримати? Чим на них можна впливати? 4. Які у них інтереси, і яким чином ви ці інтереси можете задовольнити.
	6. Ключові ресурси 1. Які ключові ресурси вам потрібні для створення ключових цінностей?		3. Канали збуту 1. Через які канали ваші клієнти хочуть отримати ваші цінності? 2. Через які канали вони їх отримують зараз? 3. Які канали найбільш ефективні?	
9. Структура витрат 1. Які найбільш важливі витрати пов'язані з бізнес - моделлю? 2. Які ключові ресурси є найдорожчими? 3. Які основні дії є найдорожчими		5. Джерела (потоки) доходів 1. За що ваші клієнти готові платити? 2. За що вони платять зараз? Як вони платять? 3. Яка доля кожного з потоків в загальній сумі доходу?		

Навчально-методичне видання

ПРАКТИКУМ

**Навчальний посібник
із дисципліни «Основи бізнесу»**

Автори: Наталя Василівна Доброва
Ольга Олексіївна Колесник

Формат 60х84/16. Ум.-друк. арк. 6,7.
Електронне видання

Видавець
Одеський національний економічний університет
м. Одеса 82, вул. Преображенська, 8